

**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ
ΑΓΩΝΑ ΕΟΚΑ 1955 - 59
(Σ.Ι.Μ.Α.Ε.)**

**ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ
ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.Α
1955 - 1959**

**(Εξασφαλίστηκαν με ενέργειες
του Σ.Ι.Μ.Α.Ε. το 2007)**

ΕΥΜΒΟΥΛΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

ΑΓΩΝΑ Ε.Ο.Κ.Α 1955 - 59

**ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ
ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.Α**

1955

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου

Λα Βαλέτ, 20 Απριλίου 1955

Ο Πρόξενος της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
Προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Πολιτικών και Οικονομικών Υποθέσεων

Θέμα : Κυπριακό πρόβλημα
Τρομοκρατικές δραστηριότητες μιας νέας
μυστικής οργάνωσης : της ΕΟΚΑ

Σαν συνέχεια των προηγούμενων μου εκθέσεων για το πρόβλημα της Κύπρου, έχω την τιμή να γνωστοποιήσω στο Υπουργείο ότι ένα καινούργιο στοιχείο κάνει την εμφάνιση του σε όλη την υπόθεση της Ένωσης.

Μια μυστική οργάνωση, δραστήρια και με τρομοκρατικό χαρακτήρα, ιδρύθηκε στο περιθώριο των κομμάτων της εθνικιστικής δεξιάς. Πρόκειται για την ΕΟΚΑ (Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών).

Ποίοι είναι οι αρχηγοί αυτής της οργάνωσης ; Πως είναι οργανωμένη ; Η Εθναρχία δεν την αναγνωρίζει και δεν την υποστηρίζει ανοικτά, παρόλο που υπάρχει η υποψία ότι πολλά από τα σημαντικά μέλη της ανήκουν στην οργάνωση. Πιστεύεται επίσης ότι ανάμεσα στα μέλη της, υπάρχουν ως επί το πλείστον νεαροί του αγροτικού κινήματος (Π.Ε.Κ.), που είναι οι πιο δραστήριοι και αποφασιστικοί καθώς και νεαροί μαθητές. Οι κομμουνιστές αποκλείονται.

Τις τελευταίες ημέρες, η αστυνομία ανακάλυψε προπαγανδιστικά φυλλάδια της ΕΟΚΑ καθώς και το κείμενο του όρκου που δίνουν τα νεοσύλλεκτα μέλη. Παραθέτω το κείμενο αυτού του όρκου :

«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας Τριάδας ότι :

- 1) Θα αγωνισθώ με όλες μου τις δυνάμεις για την απελευθέρωση της Κύπρου από τον αγγλικό ζυγό θυσιάζοντας και αυτή τη ζωή μου.
- 2) Θα πειθαρχήσω χωρίς αντίρρηση σε όλες τις διαταγές της οργάνωσης που θα μου δίνονται και δεν θα φέρω καμμιάν αντίρρηση όσο δύσκολες και επικίνδυνες και αν είναι.
- 3) Δεν θα εγκαταλείψω τον αγώνα εκτός παρά μόνον αν διαταχθώ από τον αρχηγό της οργάνωσης και αφού πρώτα ολοκληρωθεί ο σκοπός του αγώνα.
- 4) Δεν θα αποκαλύψω ποτέ και σε οιονδήποτε κανένα μυστικό της οργάνωσης μας ούτε τα ονόματα των αρχηγών μου ούτε και των άλλων μελών της οργάνωσης ακόμη και αν συλληφθώ και βασανισθώ.
- 5) Δεν θα ανακοινώνω καμιά από τις διαταγές που μπορεί να μου δοθούν ούτε καν στους συντρόφους μου αγωνιστές.
Αν δε απαρνηθώ τον όρκο μου, θα αξίζω να τιμωρηθώ σαν προδότης και να έχω την αιώνια περιφρόνηση.»

E.O.K.A.

Μέχρι και τις τελευταίες ημέρες, η ύπαρξη αυτής της οργάνωσης δεν ήτο γνωστή. Εκτός από τα ίδια τα μέλη της, μόνον επιλεγμένοι φιλικά προσκείμενοι είχαν γνώση για την ύπαρξη της. Ξαφνικά την 31^η Μαρτίου, η ΕΟΚΑ πραγματοποιεί ευτυχώς σε μικρή κλίμακα τρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον της κυβέρνησης και του στρατού, χρησιμοποιώντας δυναμίτιδα, σαν κύριο στοιχείο κατασκευής βομβών ή χειροβομβίδες επιτόπιας κατασκευής. Παρατηρούμε ότι αυτή η σειρά επιθέσεων ξέσπασε κατά τη διάρκεια μιας δίκης ατόμων που κατηγορούντο για λαθραία εισαγωγή εκρηκτικών.

Είναι ευτυχές γεγονός η μικρή έκταση αυτών των επιθέσεων, αναμφίβολα λόγω της μη ύπαρξης έμπειρων εκτελεστών. Σχεδιάστηκε όμως πολύ καλά αφού φάνηκε ότι η αστυνομία βρέθηκε απροετοίμαστη.

Σε αυτή τη σειρά των επιχειρήσεων μπορούμε να διακρίνουμε τα ακόλουθα :

A) δύο σαμποτάζ καλά οργανωμένα : το ένα στη Λευκωσία, στον κυβερνητικό ραδιοσταθμό (P.I.K) του οποίου ο μετασχηματιστής καθώς και άλλα ανταλλακτικά καταστράφηκαν (ζημιές 56.000 λιρών). Το άλλο στη Λεμεσό, στη γεννήτρια της ηλεκτρικής του στρατοπέδου στα Πολεμίδα.

B) μια σειρά μικρών επιθέσεων με φτωχά αποτελέσματα, που φαίνεται ότι έγιναν από «τρομοκράτες» με ελάχιστη πείρα και που χρησιμοποίησαν υλικά πολύ μικρής καταστρεπτικής ισχύος και πολύ ερασιτεχνικά κατασκευασμένα. Ένας μεγάλος αριθμός αυτών των «χειροβομβίδων» δεν εκράγηκε.

Αυτές οι επιθέσεις δεν προκάλεσαν κανένα θύμα. Ένας σαμποτέρ σκοτώθηκε από ηλεκτροπληξία, ενώ προσπαθούσε να κόψει ένα ηλεκτρικό καλώδιο υψηλής τάσης που τροφοδοτούσε με ρεύμα ένα στρατόπεδο.

Η αστυνομία μετά από αυτά τα γεγονότα είναι σε επιφυλακή. Λαμβάνει όλες τις προφυλάξεις, με μπλόκα στους δρόμους και ελέγχους σε διάφορους χώρους στρατηγικής σημασίας, κάνει έρευνες σε χωριά που θεωρούνται ύποπτα, καθώς επίσης και σε ορισμένα σπίτια στις πόλεις. Συνέλαβε αριθμό υπόπτων ανάμεσα στους οποίους και μαθητές σχολών της Μέσης Εκπαίδευσης. Ο στρατός επίσης συμμετέχει στα μέτρα αυτά φρουρώντας το σπίτι του Κυβερνήτη, τα κυβερνητικά κτίρια κτλ.....

Ο αριθμός των επιθέσεων είναι τώρα μικρότερος από ότι στις πρώτες μέρες. Πέρασαν ήδη αρκετές μέρες χωρίς να σημειωθεί ούτε ένα επεισόδιο. Πάντως από καιρού εις καιρόν ρίχνεται ένα μικρό βλήμα εδώ και εκεί.

Αυτά τα γεγονότα, προκάλεσαν μεγάλη συγκίνηση στην Κύπρο. Προδικάζουν μια νέα τροπή στον αγώνα για τη Ένωση, αν και αυτά τα γεγονότα δεν εμφανίζουν καμιά σημαντική ισχύ.

Γαλλική Πρεσβεία στη Μεγάλη Βρετανία

Αρ.1060/EU

Λονδίνο, 5 Ιουνίου 1955

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
προς τον Εξοχότατο Κύριο Christian Pineau
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Κύπρος

Στο Φόρεϊν Οφφισ υπάρχει κάποιος εκνευρισμός από τις πληροφορίες των τελευταίων ημερών τις οποίες δημοσιεύει ο τύπος του Λονδίνου και σύμφωνα με τις οποίες το ταξίδι του Sir John Harding στο Λονδίνο είναι αναπόφευκτο προοίμιο μιας νέας πρωτοβουλίας της Βρετανικής Κυβέρνησης, για να επιχειρήσει να λύσει το πρόβλημα της Κύπρου. Είναι πράγματι γεγονός, ότι οι εφημερίδες τελευταίως προέβαλαν διάφορες υποθέσεις προς αυτή την κατεύθυνση, μιλώντας κυρίως για την πιθανότητα της άφιξης του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στην Αγγλία για επανέναρξη των συνομιλιών μαζί του. Εξ άλλου, η προσοχή στράφηκε σε μια δήλωση που έγινε πριν από την αναχώρηση του Αρχηγού του Αυτοκρατορικού Επιτελείου από την Λευκωσία, σύμφωνα με την οποία, η εξορία του Εθνάρχη δεν θα ήταν χωρίς τέλος και θα μπορούσε να τερματισθεί στην περίπτωση που ενδεχομένως ο Αρχιερέας αποφάσιζε να καταδικάσει τις δραστηριότητες της ΕΟΚΑ.

Από την πλευρά τους οι υπηρεσίες περιορίζονται να τονίσουν ότι σημαντικές εξελίξεις συνέβησαν στο νησί από την τελευταία επίσκεψη του Sir John Harding, όπως κυρίως η απέλαση του Αρχιεπισκόπου και η καταδίκη σε θάνατο των τρομοκρατών Καραολή και Δημητρίου και είναι φυσικό ο Sir Anthony Eden και ο Υπουργός των Αποικιών να προχωρήσουν μαζί με τον Κυβερνήτη σε μια πλατειά επισκόπηση των υποθέσεων που εκκρεμούν στην Κύπρο. Προσθέτουν όμως πως αυτό δεν σημαίνει ότι η Κυβέρνηση θα λάβει θεαματικές αποφάσεις για να ξεπαγώσει το πρόβλημα. Αν πιστέψουμε τους λειτουργούς του Φόρεϊν Οφφισ, το δόγμα του Λονδίνου δεν έχει μεταβληθεί. Η αποκατάσταση της τάξης παραμένει ο προκαταρκτικός όρος για την επανέναρξη των συνομιλιών με μετριοπαθή ελληνικά στοιχεία, την ημέρα που αυτά θα είναι απελευθερωμένα από το σύνδρομο του τρόμου που ασκείται επάνω τους από τις απειλές των τρομοκρατών. Οι βρετανικές υπηρεσίες χαίρονται για την πρόσφατη επιτυχή επιχείρηση των δυνάμεων του Sir John Harding εναντίον της ΕΟΚΑ που είχε σαν αποτέλεσμα τη σύλληψη μίας δεκάδας ηγετών της οργάνωσης. Σύμφωνα με αυτούς έγινε ένα βήμα, μονάχα ένα βήμα, για την επιτυχία του στόχου, που είναι η εξομάλυνση της εσωτερικής κατάστασης στην Κύπρο, όπου οι συγκρούσεις ανάμεσα σε Έλληνες και Τούρκους έφεραν ένα νέο στοιχείο έντασης και ανησυχίας.

Ενας από τους συνεργάτες μου, αναφέρθηκε σε ένα άρθρο που δημοσιεύθηκε πρόσφατα στους "Times" (η επιστολή μου ΑΡ. 1028/EU της 31^{ης} Μαΐου), σύμφωνα με το οποίο η Κυβέρνηση του Λονδίνου θα μπορούσε να προβεί σε μια ανταλλαγή απόψεων με την Ελληνική, την Τουρκική και την Αμερικανική Κυβέρνηση, με σκοπό την επεξεργασία ενός προσχεδίου συντάγματος. Το αρμόδιο τμήμα εξέφρασε την δική του άποψη, πως μια τέτοια διαδικασία δεν θα κατέληγε σε κάτι σημαντικό. Η γνώμη της Ελληνικής Κυβέρνησης είναι γνωστή καθώς και εκείνη της Τουρκικής Κυβέρνησης. Το σημαντικό είναι να γίνει γνωστή η γνώμη των λογικών Κυπρίων και όχι μόνο αυτές του Εθνάρχη Μακαρίου που έχει σχέσεις με την ΕΟΚΑ και του οποίου οι απόψεις δεν είναι υποχρεωτικά οι ίδιες με εκείνες της πλειοψηφίας των συμπατριωτών του. Εν τούτοις, πρόσθεσε η Κυβερνητική υπηρεσία, είναι δύσκολο να προβλέψει αν η Βρετανική Κυβέρνηση θα προσέλθει σε συνομιλίες με την Ελληνική Κυβέρνηση ενόσω το ραδιόφωνο της Αθήνας συνεχίζει τις επιθέσεις του εναντίον των δυνάμεων του Sir John Harding, καλώντας ανοικτά τον κυπριακό λαό να επιτίθεται εναντίον των Αγγλων στρατιωτών.

Είναι αλήθεια ότι όλα αυτά δεν είναι παρά απόψεις των υπηρεσιών, οι οποίες δεν προσδιορίζουν απαραίτητα τις αποφάσεις που θα μπορούσε να λάβει η Κυβέρνηση. Πάντως, μπορούμε να αναρωτηθούμε αν λάβουμε υπόψη τα λόγια που είπε τις τελευταίες μέρες ο Sir Anthony Eden (η επιστολή μου Αρ. 1047 της 2ας Ιουνίου 1956) και παρά την εχθρική γνώμη που υπάρχει στην Κύπρο για τη βρετανική πολιτική, αν η συντηρητική Κυβέρνηση θα τροποποιήσει ριζικά τη θέση που πήρε σε αυτή την υπόθεση. Είναι πάντως αλήθεια, ότι ο ίδιος ο Sir John Harding, που διατηρεί εδώ την αξιοπιστία του, θα μπορεί να εξασκήσει κάποια επιρροή στους Βρετανούς ηγέτες. Λέγεται ότι ο Στρατηγός, που κατά κάποιο τρόπο κουράστηκε από αυτή την αποστολή του, είναι πεπεισμένος για την αναγκαιότητα μιας πολιτικής λύσης του προβλήματος.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Λονδίνο, 23 Ιουνίου 1955

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
προς το Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Κύπρος

Τα γεγονότα που συμβαίνουν στην Κύπρο, δεν είναι μόνο το αντικείμενο μακροσκελών τηλεγραφημάτων των Αγγλων ανταποκριτών από τη Λευκωσία. Πολλές λονδρέζκες εφημερίδες αναρωτιούνται επίσης, πόσο βάσιμη είναι η θέση του Ηνωμένου Βασιλείου κάτω από αυτές τις συνθήκες. Ενώ στο παρελθόν τα εργατικά και τα φιλελεύθερα φύλλα, ήταν τα μόνα που καταδίκασαν την άρνηση του Λονδίνου να συζητήσει το πρόβλημα με την Αθήνα και να διερευνήσει με ποια μέσα θα μπορούσε να ξεφύγει από το αδιέξοδο, το καινούργιο στην υπόθεση είναι ότι τα συντηρητικά φύλλα όπως η "Daily News" φέρουν προσκόμματα και εξασκούν σοβαρή κριτική σε ότι αφορά την πολιτική του Υπουργικού Συμβουλίου.

Σύμφωνα με αυτές τις εφημερίδες, το Λονδίνο διέπραξε τρία λάθη : το πρώτο, όταν ο Υπουργός Αποικιών (το τηλεγράφημα μου Αρ. 1544/EU της 30^{ης} Ιουλίου 1954) και η Κυβέρνηση δήλωναν την προηγούμενη χρονιά ότι η Μεγάλη Βρετανία «ουδέποτε» θα εγκατέλειπε την κυριαρχία της πάνω στο νησί. Το δεύτερο λάθος ήταν η άρνηση οποιουδήποτε διαλόγου με την Ελλάδα. Τέλος, το τρίτο, ότι δεν θέλησε ποτέ να συζητήσει για την εξεύρεση κάποιας συμφωνίας. Η "Daily Mail", υπενθυμίζει ότι έγιναν πολλές εισηγήσεις για κάτι τέτοιο : όπως η δυνατότητα απόκτησης διπλής υπηκοότητας, η εφαρμογή ενός καθεστώτος condominium και η ιδέα μιας ελληνο-τουρκο-βρετανικής τριαρχίας. Είναι δυνατό κανένα από αυτά τα σχέδια να μην προσφέρει λύση σε ένα τέτοιο περίπλοκο πρόβλημα, αλλά οι βρετανικές αρχές παρέμειναν στερεότυπα προσειλωμένες σε μια στασιμότητα με άσχημα αποτελέσματα και σαν όλα να πήγαιναν καλά, ο Υπουργός Αποικιών, δεν έκρινε καν σωστό να πάει επί τόπου και να σχηματίσει ο ίδιος μια γνώμη για την κατάσταση που επικρατεί.

Οι συντηρητικές εφημερίδες εκτιμούν ότι η Μεγάλη Βρετανία, φέρει την ίδια «ευθύνη» με την Ελλάδα, για τα σημερινά γεγονότα. Η "Evening News", μιλά μέχρι και για την «τρέλλα» της πολιτικής του Λονδίνου, ενώ η "Daily Mail", σήμερα το πρωί, αποκαλεί αυτή την πολιτική «ανόητη». Και οι δύο εφημερίδες προχωρούν στην επιχειρηματολογία τους τονίζοντας τους σοβαρούς κινδύνους που θα προκαλούσε αν συνεχισθεί η σημερινή κατάσταση στην Οργάνωση Αμυνας της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής καθώς και για το μέλλον της Βαλκανικής Συμμαχίας, λαμβάνοντας υπόψη την τουρκική θέση στο πρόβλημα της Κύπρου.

*

**

Μου φάνηκε αναγκαίο να αναφέρω αυτά τα σχόλια στο Υπουργείο. Υπάρχει η εντύπωση τώρα ότι στη βρετανική κοινή γνώμη, υπάρχει ένα ρεύμα που θα κάνει την Κυβέρνηση να αναθεωρήσει τη θέση της.

Ο τρόπος που ο τύπος τονίζει τα αναπόφευκτα αποτελέσματα που θα προκαλούσε στο νησί η επιμονή στη σημερινή κατάσταση, με τις τρομοκρατικές επιθέσεις, τα αντίποινα και τα αντίποινα επί των αντιποίνων, η απαγόρευση της κυκλοφορίας, κτλ..... μπορεί να επιφέρει πλήγματα στον μέσο Αγγλο, και αυτό αφού ταυτόχρονα υπενθυμίζεται τι συνέβη άλλοτε στην Ιρλανδία, πρόσφατα στην Παλαιστίνη ή το Σουέζ. Το πρόβλημα της Κύπρου μέχρι τώρα προκάλεσε στον μέσο Αγγλο

ελάχιστο ενδιαφέρον, μπορεί να συμπεράνει όμως πόσο μάταιη είναι μια πολιτική που για λόγους γοήτρου θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τα βρετανικά συμφέροντα.

Οτι και να συμβαίνει, μπορούμε να πούμε ότι αν αυτό το ρεύμα μεγαλώσει, η Κυβέρνηση δεν θα μπορεί τελικά να μην το λάβει υπόψιν.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Λονδίνο 28 Ιουνίου 1955

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
προς τον Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Κύπρος

Παρά το ότι η βρετανική κοινή γνώμη μέχρι τώρα δεν έδειξε παρά ένα σχετικό ενδιαφέρον για τα γεγονότα που διαδραματίζονται στην Κύπρο, είναι γεγονός ότι το πρόβλημα της Κύπρου, εδώ και μερικές μέρες, αρχίζει προοδευτικά να αναδεικνύεται σε πρώτο θέμα πολιτικής ενημέρωσης.

Αυτό είναι ενδεικτικό από τη θέση που αφιερώνουν οι εφημερίδες στα τηλεγραφήματα των ανταποκριτών τους πάνω στα τελευταία γεγονότα, όπως και ο αριθμός των άρθρων της κάθε εφημερίδας η οποία ανάλογα με το που ανήκει πολιτικά, παρουσιάζει το πρόβλημα και τις δυνατές λύσεις που μπορούν να υπάρξουν. Ο τύπος δημοσιεύει περισσότερο την τρομοκρατική δράση της ΕΟΚΑ, τις παροτρύνσεις του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου προς τον κυπριακό κλήρο για να προσφέρει βοήθεια στους επαναστάτες, τις φήμες σύμφωνα με τις οποίες μερικά στοιχεία της τουρκικής μειονότητας συγκροτούν ένα παράνομο στρατό με στόχο να πολεμήσει την ανατρεπτική δράση των αγωνιστών της Ένωσης με την Ελλάδα. Όλες αυτές οι πληροφορίες, συμβάλλουν ώστε να δοθεί η εντύπωση στον μέσο Αγγλο, ότι η κατάσταση είναι εκρηκτική και ότι τώρα απαιτούνται γρήγορες και άμεσες αποφάσεις από την Κυβέρνηση.

Παρόλα αυτά τίποτα δεν δείχνει ποιες θα είναι οι αποφάσεις ή οι πρωτοβουλίες που θα κληθεί να πάρει το Λονδίνο. Σημειώνουμε ότι οι ενδιαφερόμενοι Υπουργοί και πιο συγκεκριμένα ο Sir Anthony Eden, ασχολούνται ιδιαίτερα με το πρόβλημα. Αφήνεται να νοηθεί ότι σύντομα η Κυβέρνηση θα προβεί σε δηλώσεις πάνω στο θέμα. Μερικοί συντάκτες, που ισχυρίζονται ότι είναι καλά πληροφορημένοι, γράφουν ότι το συντηρητικό Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο μετά τις εκλογές νιώθει πιο ισχυρό, σκέφτεται να προχωρήσει προς ένα νέο πολιτικό προσανατολισμό. Για την ώρα όμως, τίποτα δεν επιβεβαιώνει αυτές τις ενδείξεις. Γνωρίζουμε μόνο ότι το Γραφείο Αποικιών αποφάσισε την αποστολή στην Κύπρο μιας ομάδας ειδικών στην καταστολή της τρομοκρατίας και ότι ο Βρετανός επιτετραμμένος έκανε χθες ένα έντονο διάβημα προς την Κυβέρνηση των Αθηνών, διαμαρτυρόμενος για τις εκπομπές του ελληνικού ραδιοφώνου που σπρώχνει τους Κύπριους να επαναστατήσουν.

Στό σύνολο τους, τα σχόλια των βρετανικών εφημερίδων παραμένουν τα ίδια με αυτά που παράθεσα στην επιστολή μου Αρ. 1145/EU της 23^{ης} Ιουνίου 1955. Γενικά ο τόνος των εφημερίδων αφήνει να νοηθεί ότι τα πράγματα έφθασαν τώρα σε σημείο όπου είναι απαραίτητο η Κυβέρνηση του Λονδίνου να δείξει φαντασία και να πάψει να παραμερίζει συστηματικά την εξέταση σχεδίων που θα μπορούσαν αν μη τι άλλο να την βγάλουν από το αδιέξοδο. Σημειώνω πάντως ότι η μεγαλύτερη σε κυκλοφορία συντηρητική εφημερίδα η "Daily Telegraph" θεώρησε χρήσιμο στις 25 Ιουνίου, να παραταχθεί εναντίον της σκληρής κριτικής που γίνεται στο Υπουργικό Συμβούλιο από μερικές εφημερίδες φιλικές προς την Κυβέρνηση όπως η "Daily Mail" και η "Evening Standard". Για την "Daily Telegraph" οι Κύπριοι είναι οι μόνοι υπεύθυνοι για τη σημερινή κατάσταση, επειδή αρνήθηκαν να συνεργασθούν με τη Μεγάλη Βρετανία στις προσπάθειες της να δοθεί στην Κύπρο ένα νέο σύνταγμα. Το Λονδίνο σε καμιά περίπτωση δεν θα υποκείνεται στην τρομοκρατία και να αποδεχθεί να προχωρήσει σε παραχωρήσεις που θα μπορούσαν να φέρουν το Ηνωμένο Βασίλειο σε κατάσταση που να μην του επιτρέπεται να υλοποιήσει τις ευθύνες που έχει στην Κύπρο, που τώρα είναι η πιο σημαντική βρετανική βάση στην Ανατολική Μεσόγειο και στη Μέση Ανατολή.

Η "Sunday Times" της 26^{ης} Ιουνίου, επίσης συντηρητική, έχει μεγαλύτερες διαφορές. Χρησιμοποιεί ορισμένα από τα επιχειρήματα της "Daily Telegraph" αλλά ζητά από την Κυβέρνηση να κάνει μια δήλωση που να ακυρώνει εκείνη που έκανε τον Ιούλιο του 1954 (επιστολή μου Αρ. 1544/EU της 30^{ης} Ιουλίου) με την οποία η Μεγάλη Βρετανία δήλωνε ότι «ουδέποτε» θα εκχωρούσε στους Κύπριους το δικαίωμα να αποφασίσουν για το μέλλον τους. Στο πνεύμα της εφημερίδας, πρόκειται για τη δημιουργία μιας ατμόσφαιρας που να επιτρέπει στους Αγγλους να βρουν, σε συνεργασία με τους Τούρκους και τους Ελληνες, μια λύση «συμβατή με τις ανάγκες της αμυνας των Δυτικών σε αυτή την περιοχή, με τις βρετανικές ευθύνες, τα δικαιώματα των μειονοτήτων και το καλό του λαού της νήσου».

Από την πλευρά της, μετά που αναφέρεται στα πολυσύνθετα δεδομένα του προβλήματος και μέσα από ένα ενδιαφέρον άρθρο του οποίου το κείμενο σας γνωστοποίησα, ο «Economist» προχωρεί σε αρκετές εισηγήσεις. Μία εισήγηση, είναι η δημιουργία ενός τύπου Υπουργείου Μεσογειακών Υποθέσεων με εξειδικευμένα στελέχη που στην αρμοδιότητα του θα περιελάμβανε τις υποθέσεις της Κύπρου, του Γιβραλτάρ και της Μάλτας. Αυτές οι υποθέσεις δεν θα υπόκεινται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Αποικιών, του οποίου τα στελέχη όσο ικανά και να είναι, είναι ικανά και άξια να χειρίζονται μόνο αφρικανικά προβλήματα. Η δεύτερη εισήγηση έχει τάση να προσεγγίζει την υπόθεση, τουλάχιστο στο πρώτο στάδιο, μέσα από ένα φακό μάλλον οικονομικό παρά πολιτικό. Θα συνέβαλλε πολύ αν «η Μεγάλη Βρετανία έκανε μια επιπρόσθετη προσπάθεια για να βοηθήσει την ανάπτυξη των επιτόπιων πηγών, και αυτό όταν θα τερματίζονταν οι εργασίες κατασκευής της στρατιωτικής βάσης όπου στεγάζεται τώρα το Βρετανικό Γενικό Επιτελείο Μέσης Ανατολής. Αυτές οι εργασίες προσφέρουν αυτή τη στιγμή κάποια ευημερία στο νησί, αλλά θα πρέπει να λάβει υπόψη της η Κυβέρνηση την κρίση που θα ακολουθήσει μετά τον τερματισμό των εργασιών».

Η εφημερίδα, συνειδητοποιεί πάντως ότι αυτά τα μέτρα δεν μπορούν να λύσουν το πρόβλημα. Σύμφωνα με τη γνώμη της, το αποφασιστικό στοιχείο είναι ότι η αγγλική παρουσία είναι απαραίτητη στην Κύπρο για την διατήρηση της επιρροής του Ηνωμένου Βασιλείου στη Μέση Ανατολή. Είναι επιτακτική, ιδιαίτερα για τα βρετανικά συμφέροντα και εξυπηρετεί ταυτόχρονα την υπόθεση του ελεύθερου κόσμου. Είναι δεδομένο ότι η Μεγάλη Βρετανία, πρέπει να διαφυλάξει την κυριαρχία της στο νησί, να διατηρήσει τις στρατιωτικές διευκολύνσεις που χρειάζεται και την ευθύνη για την εσωτερική ασφάλεια. Υπάρχουν όμως χώροι όπως η Γεωργία, η Βιομηχανία, το Εμπόριο, η Οικονομία, η Εργασία, κλπ.... όπου θα μπορούσε να υπάρξει μια συνεργασία των Ελλήνων αλλά και των Τούρκων με το Ηνωμένο Βασίλειο και είναι προς αυτή την κατεύθυνση που η Κυβέρνηση του Λονδίνου, θα μπορούσε να κάνει μια προσπάθεια για να προσεγγίσει τις Κυβερνήσεις της Αθήνας και της Αγκυρας.

6 Νοεμβρίου 1958

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Θέμα : Κυπριακό πρόβλημα
5 Σεπτεμβρίου – 1^η Νοεμβρίου 1958

Τα κυριότερα γεγονότα που έλαβαν χώρα από τις 5 Σεπτεμβρίου μέχρι σήμερα σε ότι αφορά το πρόβλημα της Κύπρου, είναι τα ακόλουθα :

- 1) Το σχέδιο Μακμίλλαν έχει όντως τεθεί σε εφαρμογή την 1^η Οκτωβρίου. Μέχρι τώρα όμως δεν έχει εφαρμοσθεί παρά μόνο με την έναρξη των καθηκόντων ως εκπροσώπου της Τουρκικής Κυβέρνησης παρά του Κυβερνήτη του νησιού, του Γενικού Προξένου της Τουρκίας στη Λευκωσία, αποκαλούμενου ως Πληρεξούσιου Υπουργού, σε αντικατάσταση των προηγούμενων καθηκόντων του.
- 2) Η Κύπρος γνώρισε στις αρχές Οκτωβρίου μια πολύ μεγάλη αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων της ΕΟΚΑ, επιθέσεις που με τη σειρά τους προκάλεσαν μια σοβαρή αντίδραση με μέτρα καταστολής από την πλευρά των βρετανικών αρχών.
- 3) Το Μόνιμο Συμβούλιο του ΝΑΤΟ, με προτροπή του Κυρίου ΣΠΑΑΚ, προσπάθησε επί μακρόν να ωθήσει τις τρεις ενδιαφερόμενες δυνάμεις να δεχθούν να προσέλθουν σε μια Συνδιάσκεψη για να συζητήσουν το πρόβλημα της Κύπρου. Τελικά αναγκάστηκε να παραιτηθεί προσωρινά από τη συνέχιση της προσπάθειας ειρήνευσης, αφού η συμφωνία δεν έτυχε της έγκρισης των συμμετεχόντων για τη πραγματοποίηση μιας τέτοιας συνδιάσκεψης.

Στην πραγματικότητα αυτή η αποτυχία οφείλεται σε μία διαφωνία. Η Ελληνική Κυβέρνηση εκτίμησε ότι θα μπορούσε να συμμετάσχει σε μια τέτοια συνδιάσκεψη μόνο αφού θα είχε τη σιγουριά ότι θα πετύχει – σε αντιστάθμισμα της αποδοχής του σχεδίου Μακμίλλαν σαν προσωρινής λύσης και της παραίτησης της από την Ένωση – την αποδοχή από τις δύο άλλες δυνάμεις των προτάσεων του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου που στόχευαν στην ανεξαρτησία της Κύπρου με εγγυήσεις του Ο.Η.Ε. Μετά το πέρας μιας επταετούς εσωτερικής αυτονομίας, ή τουλάχιστο, στην κατηγορηματική και τελεσίδικη παραίτηση της Μεγάλης Βρετανίας και της Τουρκίας από τη διχοτόμηση του νησιού. Αφού ούτε το Λονδίνο, ούτε η Αγκυρα είχαν τη διάθεση προς το παρόν για τέτοιες παραχωρήσεις, η Αθήνα προτίμησε να αποφύγει τη Συνδιάσκεψη η οποία σίγουρα θα κατέληγε σε αποτυχία. Οι προσπάθειες που κατέβαλε το Συμβούλιο του ΝΑΤΟ, είχαν τουλάχιστο σαν αποτέλεσμα να αποτρέψει την Κυβέρνηση των Αθηνών να λάβει μέτρα που θα μπορούσαν να αποφέρουν ένα οδυνηρό κτύπημα σε ότι αφορά τη συμμετοχή της στην Ατλαντική Συμφωνία.

*

**

Τώρα, η Ελληνική Κυβέρνηση, βασίζει όλες της τις ελπίδες, στις συζητήσεις που θα γίνουν για το πρόβλημα της Κύπρου ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Μπορούμε να πιστεύουμε ότι στο επίκεντρο των συζητήσεων θα είναι οι προτάσεις που τέθηκαν επίσημα από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο στον Κύριο Μακμίλλαν στις 27 Σεπτεμβρίου και των οποίων το κείμενο και εκείνο του Βρετανού Πρωθυπουργού είναι επισυνημμένα στο πρώτο σημείωμα.

Οι προτάσεις του Εθνάρχη είναι τέτοιες που θα βρούν πολλά στηρίγματα στη Γενική Συνέλευση. Δεν είναι απίθανο πάντως η άποψη της Βρετανικής Κυβέρνησης για τις προτάσεις να τύχει μεταροπής και το Λονδίνο από τώρα να δεσμευθεί σε οτι αφορά το καθεστώς που θα μπορούσε να αναγνωρισθεί για την Κύπρο σε επτά χρόνια. Η αντίδραση των Τούρκων σε τέτοιες προτάσεις δεν μπορεί παρά να είναι πολύ σθεναρή.

Η Γαλλική Αντιπροσωπεία στη Γενική Συνέλευση, δεν θα μπορούσε να υιοθετήσει σε αυτή τη συζήτηση, άλλη στάση από αυτή που της υπαγορεύουν οι οδηγίες που ήδη έχει στη διάθεση της.

Γαλλική Πρεσβεία
Στη Μεγάλη Βρετανία

Λονδίνο 13 Νοεμβρίου 1958

Ο Πρεσβευτής ης Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
Προς τον Εξοχότατο Κύριο Couve de Murville
Υπουργό Εξωτερικών
Δεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Η βρετανική κοινή γνώμη και η Κύπρος

Η εφημερίδα "Daily Mail", στην έκδοση της της 11^{ης} Νοεμβρίου, δημοσιεύει το κείμενο της συζήτησης που έγινε μεταξύ τεσσάρων δημοσιογράφων που πρόσφατα προέβησαν σε έρευνα στην Κύπρο : Οι Κύριοι Ralph Izzard, Henry Fairlie, Anthony Brown και Noel Barber. Οι ενδιαφερόμενοι ερεύνησαν τα πιο κάτω προβλήματα : Οφείλουμε να μείνουμε στην Κύπρο ; Τι θα συνέβαινε αν αποχωρούσαμε ; Τι στρατιωτικά μέτρα πρέπει να ληφθούν ; Τι πολιτικά μέτρα θα μπορούσαν να τερματίσουν τις παρούσες δολοφονίες ;

Στα δύο πρώτα σημεία οι 4 συνομιλητές συμφώνησαν ότι η Κύπρος δεν είναι πλέον απαραίτητη σαν στρατιωτική βάση, αλλά η Μεγάλη Βρετανία πρέπει να παραμείνει στο νησί έχοντας σαν ηθικό καθήκον να αποτρέψει τους Έλληνες και τους Τούρκους «να αρπακτούν από τον λαιμό». Τούτου λεχθέντος, οι 4 δημοσιογράφοι συμφώνησαν και πάλι – και αυτό αξίζει να τονισθεί, συνήθως ο τύπος δεν είναι ύποπτος για υποστήριξη του милитарισμού – στην εκτίμηση ότι επιβάλλεται να ανατεθεί η διακυβέρνηση σε μια στρατιωτική κυβέρνηση για να μπορέσει να διαλύσει την ΕΟΚΑ. Αντίθετα, διαφαίνεται μία διαφωνία ανάμεσα στους τέσσερις σε ότι αφορά την ευκαιρία ή την αναγκαιότητα, να επιτραπεί η επιστροφή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Ο R.Izzard την θεωρεί απαραίτητη, ένας από τους συναδέλφους του πιστεύει ότι η τουρκοκυπριακή κοινότητα σε μια τέτοια περίπτωση θα εξεγερθεί με τη σειρά της και ένας άλλος συνάδελφος του νομίζει ότι ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος δεν είναι πλέον ο επίσημος εκπρόσωπος ολόκληρου του ελληνοκυπριακού λαού. Τα αριστερά κόμματα του νησιού οργανώνονται όλο και περισσότερο και είναι αποφασισμένα να κλονίσουν την εξουσία της εκκλησίας.

Τέλος, ένας από τους δημοσιογράφους πιστεύει, ότι οι γυναίκες και τα παιδιά της βρετανικής παροικίας θα πρέπει να εγκαταλείψουν το νησί για να μην επιβαρύνουν τα στρατεύματα με καθήκοντα αστικής προστασίας.

Τα συμπεράσματα είναι απαισιόδοξα : «Δεν μπορούμε να εγκαταλείψουμε το νησί και αυτό λόγω των ηθικών μας υποχρεώσεων. Αρα οφείλουμε να μείνουμε. Κατά συνέπεια, το αίμα θα εξακολουθεί να ρέει όλο και περισσότερο, μέχρις ότου βάλουν μυαλό ο Μακάριος και η σπείρα του».

Γαλλική Πρεσβεία στη
Μεγάλη Βρετανία

Λονδίνο, 13 Νοεμβρίου 1958

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
Προς τον Εξοχότατο Κύριο Couve de Murville
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Η βρετανική κοινή γνώμη και το πρόβλημα της Κύπρου

Οι δολοφονίες που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της εβδομάδας από τις 2 – 9 Νοεμβρίου συντάραξαν τη βρετανική κοινή γνώμη. Όσο μπορούμε να μετρήσουμε την αντίδραση του κοινού, προσέχουμε μια μεγάλη οργή, μια αρραγή αποφασιστικότητα να μην πτοηθεί το ηθικό και την πρόθεση να αποδεχθεί να επιβληθεί με τη δύναμη και τη βία χρησιμοποιώντας τα απαραίτητα μέσα για να θριαμβεύσει.

Στο πολιτικό πλαίσιο, παρατηρήθηκαν αναταραχές στο στρατόπεδο των Συντηρητικών, των "black – benchers" που κάνουν καμπάνια για μία «σκλήρυνση» της πολιτικής της Κυβέρνησης που θα εκδηλονόταν πρώτα με την ανάκληση του πολιτικού κυβερνήτη και την ανάθεση σε στρατιωτικό κυβερνήτη. Οι εφημερίδες ανέφεραν ήδη τα ονόματα του στρατηγού ΤΕΜΠΛΕΡ πρώην κυβερνήτη της Μαλαισίας, ακόμα και του στρατηγού Μονγκόμερυ, αυτή η τελευταία είδηση είναι φαίνεται αποκύημα της φαντασίας των δημοσιογράφων. Οι Εργατικοί κατά κάποιο τρόπο αποθαρρυσμένοι από τα τελευταία γεγονότα, αντέδρασαν επιβεβαιώνοντας ότι το κόμμα τους είναι αντίθετο στην ανάκληση του Σερ Χιου Φουτ. Είναι γνωστό ότι ο τελευταίος ανήκει σε μια οικογένεια που στο παρελθόν ανήκε στις τάξεις του κόμματος των Φιλελευθέρων και της οποίας πολλά μέλη είναι ανάμεσα σε στελέχη του Εργατικού Κόμματος.

Ο Πρωθυπουργός έθεσε τέρμα στην επιχειρηματολογία για αλλαγή του καθεστώτος στο νησί, βεβαιώνοντας στις 10 Νοεμβρίου κατά τη διάρκεια μιας ομιλίας του στη δεξίωση του Λόρδου-Δημάρχου του Λονδίνου, ότι η Κυβέρνηση θα παραχωρούσε στις αρχές του νησιού όλα τα απαραίτητα μέσα για να συντρίψει την ΕΟΚΑ, ενώ ταυτόχρονα επαινούσε προσωπικά τον Σερ Χιου Φουτ. Επίσης στις 12 Νοεμβρίου στη Βουλή, ο Κύριος Μακμίλλαν, βεβαίωσε και πάλι ότι ο Κυβερνήτης της νήσου θα είχε όλα τα μέσα που θα ζητούσε και πρόσθεσε : «Λέγω καθαρά ότι ο Κυβερνήτης καθώς και οι πολιτικοί και στρατιωτικοί του σύμβουλοι χαίρουν της απεριόριστης εμπιστοσύνης της Κυβέρνησης».

Εξάλλου ο Κύριος Μακμίλλαν, υπήρξε πολύ μετριοπαθής στην αναφορά του για την Ελληνική Κυβέρνηση. Σε ότι αφορά την τρομοκρατία είπε «ότι θα ήτο για μας μεγάλη βοήθεια αν η Ελληνική Κυβέρνηση, δεν συνεταιρισθεί τη βία» και σε ότι αφορά την πιθανή επανάληψη των συνομιλιών «ελπίζουμε πάντα ότι στον κατάλληλο χρόνο η Ελληνική Κυβέρνηση θα έχει τη δυνατότητα να παρακαθήσει σε μια τράπεζα συνομιλιών που θα βασίζονται σε όσα είχαν συζητηθεί για μια συμφωνία κατά τη διάρκεια των συνομιλιών του ΝΑΤΟ».

Η Βρετανική Κυβέρνηση, μεριμνά πολύ στο να αφήσει ανοικτή την πόρτα για επανέναρξη των συνομιλιών. Ο Κύριος Μακμίλλαν πρόσθεσε ότι επιθυμούσε όπως οι συζητήσεις στον ΟΗΕ «θα μπορούσαν να διευκολύνουν για μια συνδιάσκεψη η οποία κάποια στιγμή φάνηκε να είναι τόσο κοντά».

Εκ μέρους της αντιπολίτευσης, ο Κύριος Γκεητσκελ, προειδοποίησε τους Κύπριους : «Να μην υπάρξει παρεξήγηση στην Κύπρο. Η αντιπολίτευση επίσης υποστηρίζει πλήρως τις

βρετανικές δυνάμεις ασφάλειας στο δύσκολο έργο τους, ένα έργο επικίνδυνο και αγάριστο που πρέπει όμως να επιτελέσουν». Τα σχόλια του τύπου ομόφωνα ερμήνευσαν αυτή τη δήλωση σαν μια αποδοκιμασία στα σχόλια που έκανε πριν έξι εβδομάδες η Κυρία Μπάρμπαρα Καστλ για τον βρετανικό στρατό. Τέλος, στη γενική του εκτίμηση για το πρόβλημα της Κύπρου, ο τύπος αποδίδει την ευθύνη στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο τόσο για την άρνηση της Κυβέρνησης των Αθηνών να προσέλθει σε μια συνδιάσκεψη όσο και για την αύξηση της τρομοκρατίας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αθήνα 25 Νοεμβρίου 1958

Ολες οι εφημερίδες δημοσιεύουν σε περίοπτη θέση την είδηση σύμφωνα με την οποία η ΕΟΚΑ αποφάσισε να διατηρήσει μια ανακωχή στην Κύπρο για να διευκολύνει το έργο του ΟΗΕ του οποίου η πολιτική επιτροπή εξετάζει αυτή την εβδομάδα το πρόβλημα του μέλλοντος του νησιού.

Το μήνυμα της ΕΟΚΑ διευκρινίζει ότι αν τα Ηνωμένα Έθνη είναι ανίκανα να φέρουν μια ικανοποιητική λύση στο πρόβλημα της Κύπρου, ο αγώνας θα επαναρχίσει με αυξημένη ένταση.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ
ΑΘΗΝΑ ΕΟΚΑ 1955 - 59

**ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ
ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.Α**

1959

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κρήτης

Αθήνα, 17 Ιανουαρίου 1959 5.00 μ.μ.
Ελήφθη στις 17 Ιανουαρίου στις 9.17 μ.μ.
Αρ. 54

Επιστρέφοντας στην Αθήνα ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος έκανε δηλώσεις στον τύπο. Σημείωσα τα ακόλουθα :

- 1) Απορρίπτει ως απαράδεκτη για τους Κύπριους, οποιαδήποτε διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος που θα βασίζεται στον συνεταιρισμό των δύο κοινοτήτων.
- 2) Η ανακωχή της ΕΟΚΑ είναι δυνατό αν η βρετανική πλευρά επιδείξει καλή θέληση και κατανόηση, να χρησιμεύσει ως αφετηρία για μία μόνιμη ειρήνη. Πάντως, για την ώρα, διαπιστώνει ότι οι βρετανικές δυνάμεις συνεχίζουν τις στρατιωτικές τους επιχειρήσεις και ότι οι νόμοι έκτακτης ανάγκης είναι παντοτε σε ισχύ.
- 3) Η επιστροφή του στην Κύπρο δεν μπορεί να είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης εις βάρος της κυπριακής υπόθεσης.
- 4) Ο Αρχιεπίσκοπος δεν αντιτίθεται στην αρχή μίας συνέλευσης η οποία να μπορεί να συγκεντρώσει τα ενδιαφερόμενα μέρη καθώς και άλλες χώρες που ανήκουν ή όχι στο ΝΑΤΟ.

Ο Αρχιεπίσκοπος απέφυγε να τοποθετηθεί στο θέμα των ελληνοτουρκικών συνομιλιών που διεξάγονται τώρα, σημειώνοντας όμως ότι το κυπριακό πρόβλημα είναι αποκλειστική υπόθεση της Βρετανικής Κυβέρνησης και του Κυπριακού λαού.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αθήνα, 13 Φεβρουαρίου 1959
Ελήφθη στις 13 Φεβρουαρίου στις
Αρ. 98

5.45 μ.μ.
8.27 μ.μ.

Επιστρέφοντας στην Αθήνα ο Κύριος Καραμανλής, εδέχθη τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Ο τελευταίος μετά το πέρας της συνάντησης, δήλωσε στους δημοσιογράφους ότι συγχάρηκε τον Πρόεδρο του Υπουργικού Συμβουλίου για τα αποτελέσματα των συνομιλιών της Ζυρίχης και του εξέφρασε την ικανοποίησή του.

Από τη δική του πλευρά ο Μητροπολίτης Ανθιμος, ο οποίος κατά τη διάρκεια της απουσίας του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου ασκούσε καθήκοντα Εθνάρχη στην Κύπρο, απέστειλε ένα τηλεγράφημα στον Κύριο Καραμανλή στο οποίο διαμηνύει τα αισθήματα ικανοποίησης των Ελληνοκυπρίων για την ελληνοτουρκική συμφωνία. Συγχαίρει θερμά τον Πρωθυπουργό για τον επιτυχή τρόπο που διαχειρίστηκε το κυπριακό πρόβλημα και αναφέρει ότι είναι πεπεισμένος ότι αυτή η συμφωνία θα είναι η απαρχή μιας νέας περιόδου ευφορίας, προόδου και ειρήνης για τον λαό της νήσου.

Η Οργάνωση Κυπρίων Φοιτητών από τη δική της πλευρά δημοσίευσε ένα ανακοινωθέν με το οποίο εκφράζει την ικανοποίησή της και ταυτόχρονα δηλώνει ότι παραμένει πιστή στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο.

Μόνο ο Διγενής απέφυγε μέχρι τώρα να γνωστοποιήσει τη θέση του για τη συμφωνία της Ζυρίχης.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αθήνα 10 Μαρτίου 1959

Ελήφθη στις 11 Μαρτίου στις 10.45 π.μ.

Το μήνυμα του Διγενή με το οποίο διατάζει τους αντάρτες του να θέσουν τέρμα στον ένοπλο αγώνα στην Κύπρο, δημοσιεύεται σήμερα σε όλο τον πρωινό τύπο. Τα αποσπάσματα στα οποία συστήνει στο λαό της Κύπρου να συσπειρωθεί στο πλευρό του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και που ανακοινώνουν την απόφαση του Διγενή να μην συμμετάσχει καθόλου στην πολιτική ζωή της Κύπρου ή της Ελλάδας, έτυχαν της ιδιαίτερης προσοχής.

Πιστεύεται εδώ, ότι πολύ σύντομα ο Διγενής θα αφιχθεί στην Αθήνα.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Υπουργείο Εξωτερικών
στην Ελλάδα

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αθήνα , 16 Ιουλίου 1955
Ελήφθη την 18^η Ιουλίου 1955 στις 19,45

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ
ΠΑΡΙΣΙ

Αρ. 628

Αναφέρομαι στο τηλεγράφημα μου Αρ. 628

Επιστώ την προσοχή του Υπουργείου στο άρθρο του Κύρηκα των Αθηνών του οποίου εκ πρώτης όψεως τα συμπεράσματα είναι απαισιόδοξα.

Αυτή η Πρεσβεία μέχρι τώρα απέφυγε να προσδώσει μεγάλη σημασία στην υπόθεση της Ενωσης, που διαδίδεται τεχνητά από μια ομάδα πολιτικών και η οποία μέχρι τελευταία δεν είχε συγκινήσει παρά μόνο μια χούφτα διανοουμένων, φοιτητών και θερμόαιμων εθνικιστών.

Εντούτοις, μετά τα γεγονότα που αιματοκύλησαν το νησί, η συγκίνηση κέρδισε μεγάλα στρώματα του λαού.

Υπάρχει ο φόβος ότι η αναταραχή δεν θα παραμείνει επιφανειακή και ότι η κατάσταση θα έχει εξελίξεις αν δεν αποδώσει καρπούς η Διάσκεψη του Λονδίνου. Αυτή η διάσκεψη δίνει πράγματι μεγάλες ελπίδες. Το γεγονός ότι το Λονδίνο την πρότεινε, αυτό θεωρήθηκε από πολλούς Έλληνες ότι η υπόθεση που υποστηρίζει η Κυβέρνηση των Αθηνών θα ληφθεί υπόψιν. Η απογοήτευση που θα προκαλούσε μια αποτυχία μπορεί να έχει άσχημες συνέπειες. Γιατί ένα κίνημα ενός μεγάλου στρώματος της κοινής γνώμης, θα μπορούσε να οδηγήσει στην ολοκληρωτική διάσπαση της πλειοψηφίας που κυβερνά τώρα και θα μπορούσε να αλλάξει τη γραμμή που ακολουθεί μέχρι τώρα η Ελλάδα στην εξωτερική της πολιτική.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αθήνα, 14 Μαρτίου 1959 4.30 μ.μ.
Ελήφθη στις 14 Μαρτίου στις 7.57 μ.μ.

Αρ. 169

Οι ανεξάρτητες εφημερίδες «Βήμα» και «Νέα», δημοσιεύουν σήμερα μια συνέντευξη του Συνταγματάρχη Γρίβα-Διγενή. Αφού υπενθύμισε ότι δεν επιθυμεί να εμπλακεί στην πολιτική πλευρά του κυπριακού προβλήματος, υποστήριξε ότι η εξευρεθείσα λύση άνοιγε τον δρόμο για την ευημερία και την πρόοδο του Κυπριακού λαού και ότι αυτή η λύση αν και δεν είναι αυτή που ήλπιζε, είναι καλύτερη από την εθνική διχόνοια. Τελειώνοντας ο Συνταγματάρχης Γρίβας, εγκωμίασε τον υπέροχο πατριωτισμό του ελληνικού λαού του οποίου η προσφορά στον αγώνα υπήρξε εξαιρετική.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αθήνα, 18 Μαρτίου 1959 4.30 μ.μ.
Ελήφθη στις 18 Μαρτίου στις 8.26 μ.μ.

Αρ. 178

Ο Συνταγματάρχης Γρίβας-Διγενής, επιστρέφοντας στην Αθήνα, αφού επί τέσσερα έτη ηγήθηκε του αγώνα της Κύπρου, έγινε δεκτός χθές από ένα πλήθος που παραληρούσε από ενθουσιασμό και συγκίνηση.

Η Κυβέρνηση σε αυτή την υποδοχή προσέδωσε χαρακτήρα μάλλον λαϊκό παρά επίσημο, παρόλο που τον Γρίβα υποδέχθηκε στο Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη ο Πρωθυπουργός. Η Κυβέρνηση ενήργησε έτσι για να μην ενοχληθεί η βρετανική αλλά και η τουρκική ευθυξία.

Οι εκδηλώσεις του πλήθους ήσαν αξιοπρεπείς και σε καμιά στιγμή δεν είχαν αντιβρετανικό ή αντιτουρκικό χαρακτήρα.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Πρεσβεία της Γαλλίας στην Ελλάδα

Αθήνα, 19 Μαρτίου 1959

Αρ. 206/EU

Bernard Durand, Επιτετραμένος της Γαλλίας στην Ελλάδα
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Η επιστροφή του Αρχηγού της ΕΟΚΑ στην Αθήνα

Τέσσερα χρόνια μετά που έφυγε λαθραία από την Ελλάδα για την Κύπρο, επιφορτισμένος από τον Στρατάρχη Παπάγο να οργανώσει τον ένοπλο αγώνα εναντίον του βρετανού κατακτητή, ο Γρίβας-Διγενής, Συνταγματάρχης εν αποστρατεία του ελληνικού στρατού, έγινε προχθές δεκτός στην Αθήνα από ένα ολόκληρο πλήθος που επάλλετο από ενθουσιασμό και συγκίνηση. Αυτό το πλήθος είχε συνειδητοποιήσει ότι υποδέχεται ένα άνδρα που για τον λαό ήταν ένας εθνικός ήρωας, του οποίου η αυταπάρνηση στα μάτια του ισοδυναμούσε με το θάρρος, αφού αποδέχθηκε, με περηχία και πατριωτισμό ένα διακανονισμό που δεν αντιστοιχούσε με τους στόχους που είχε καθορίσει ο ίδιος.

Είναι το πρωί της 17^{ης} Μαρτίου που ο λαός της Αθήνας έμαθε ότι ο Συνταγματάρχης Γρίβας, στις 4 μ.μ. της ίδιας μέρας, θα έφτανε στο αεροδρόμιο της Αθήνας με στρατιωτικό αεροπλάνο που παρεχώρησε η Ελληνική Κυβέρνηση. Η Κυβέρνηση, ανακοίνωσε την είδηση την τελευταία στιγμή και αυτό για να αποφευχθούν επεισόδια που δυνατόν να προκαλούσαν επαγγελματίες ταραξίες κατά τη διάρκεια των λαϊκών εκδηλώσεων. Επιθυμία της Κυβέρνησης ήταν πράγματι να εμποδίσει οποιοδήποτε επεισόδιο που θα έδινε την ευκαιρία στην Αγκυρα και στο Λονδίνο να προβούν σε επικρίσεις. Ο Κύριος Αβέρωφ μου είχε αναφέρει την ανησυχία του αυτή, διευκρινίζοντας ότι είναι με αυτό το πνεύμα που ανάθεσε την υποδοχή στην Πανελλήνια Επιτροπή της οποίας προεδρεύει ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών. Ολα τα αιτήματα του τελευταίου δεν έγιναν αποδεκτά από την Κυβέρνηση. Είναι γι' αυτό που ο στρατός και η αεροπορία δεν συμμετείχαν στην υποδοχή.

Η Κυβέρνηση, στο αεροδρόμιο εκπροσωπήθηκε από τον Κύριο Αβέρωφ. Στον Συνταγματάρχη Γρίβα τον οποίο συνόδευε ο στενός του συνεργάτης Αντώνης Γεωργιάδης, ο οποίος είχε επικυρωχθεί από τους Αγγλους, απονεμήθηκαν στρατιωτικές τιμές.

Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδρομής από το αεροδρόμιο μέχρι την Αθήνα, ένα τεράστιο πλήθος επευφημούσε τον Γρίβα, ο οποίος γλωμός και με καταπονημένο πρόσωπο, ντυμένος με τη στολή του αντάρτη και με τα πιστόλια περασμένα διαγώνια, όρθιος μέσα στο αυτοκίνητο δεχόταν τις επευφημίες του πλήθους.

Φθάνοντας στην Πλατεία Συντάγματος, όπου το πλήθος ήταν ακόμα πιο πυκνό, ο Συνταγματάρχης Γρίβας προχώρησε προς το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη. Τον υποδέχθηκε ο Πρωθυπουργός ο οποίος προηγουμένως του είχε στείλει μήνυμα στο αεροδρόμιο εκ μέρους του Ελληνικού λαού και της Κυβέρνησης. Στο μήνυμα ανέφερε : «Η Ελλάδα σας υποδέχεται με αγάπη και έχοντας συνείδηση του σκληρού και θαρραλέου αγώνα σας, ο οποίος σαν αποτέλεσμα είχε την απελευθέρωση της Κύπρου».

Στη συνέχεια, ο Συνταγματάρχης Γρίβας συνοδευόμενος από τον Κύριο Καραμανλή, αναχώρησαν για το Πρωθυπουργικό γραφείο, όπου μαζί με αρκετά μέλη της Κυβέρνησης είχαν μια μακρά συνομιλία. Κατόπιν ο Γρίβας αναχώρησε για την οικία του.

Σήμερα το πρωί η Βουλή, σε έκτακτη συνεδρία της κατά τη διάρκεια της οποίας ο Υπουργός Εθνικής Αμυνας αφού εγκωμίασε τον εν αποστρατεία Συνταγματάρχη Γρίβα, παρουσίασε ένα νομοθέτημα σύμφωνα με το οποίο η Κυβέρνηση προήγαγε τον Γρίβα σε Στρατηγό, χορηγώντας του και μία διά βίου σύνταξη της οποίας το ποσό αντιστοιχεί με τη μισθοδοσία ενός εν ενεργεία στρατηγού. Το νομοθέτημα ψηφίστηκε ομόφωνα, αφού προηγουμένως όλοι οι αρχηγοί των πολιτικών κομμάτων, ο ένας μετά τον άλλο, με πανηγυρικό τρόπο εκθείασαν την αξία του Συνταγματάρχη Γρίβα.

Ο Στρατηγός Γρίβας θα γίνει σήμερα δεκτός από τον Βασιλιά, ο οποίος με την ευκαιρία αυτή θα του απονεμίσει τν Μεγαλόσταυρο του Τάγματος Γεωργίου Α'.

Η αποδοχή από τον Γρίβα της Συμφωνίας του Λονδίνου για την Κύπρο, και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες έλαβε χώρα η επιστροφή του στην Αθήνα, προκάλεσαν ανακούφιση στην Ελληνική Κυβέρνηση, που σε αυτό το θέμα διακατείχεται από κάποιες ανησυχίες. Ο περήφανος και αξιοπρεπής τόνος των μηνυμάτων του πρώην Αρχηγού της ΕΟΚΑ, τα οποία απήλυθνε τόσο στο λαό της Κύπρου όσο και στους συμπατριώτες του, εκτιμήθηκε πολύ από την Κυβέρνηση. Η ανακοίνωση ότι θα παρέμενε στο περιθώριο της πολιτικής, τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ελλάδα, έγινε δεκτή με ικανοποίηση.

Τελειώνοντας, επιθυμώ να υπενθυμίσω ότι αυτός ο στρατιωτικός ο οποίος υπήρξε υπόδειγμα πειθαρχίας, είναι πρώην φοιτητής της δικής μας Σχολής Πολέμου, και ότι όταν τα γαλλικά στρατεύματα αποβιβάστηκαν στην Κύπρο για να συμμετάσχουν στην επιχείρηση του Σουέζ, είχε αποταθεί στους συντρόφους του αγωνιστές, υπενθυμίζοντας τους την παραδοσιακή φιλία που υπήρχε ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Γαλλία, ζητώντας τους να μην προβούν σε καμιά επίθεση εναντίον των στρατιωτών μας.

Λονδίνο, 19 Μαρτίου 1959

Αρ. 409/EU

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
προς τον Εξοχότατο Κύριο Couve de Murville
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Επιστροφή στην Ελλάδα του Συνταγματάρχη Γρίβα

Ο βρετανικός τύπος αναφέρεται στην αναχώρηση από την Κύπρο του Συνταγματάρχη Γρίβα και στη θριαμβευτική και επίσημη υποδοχή που επεφύλαξε η Αθήνα στον Αρχηγό της ΕΟΚΑ. Κανένα σχόλιο δεν συνόδευε αυτές τις ειδήσεις και γεγονότα μέχρι την 19^η Μαρτίου όταν η "Daily Telegraph" δημοσίευσε ένα κύριο αλλά σύντομο άρθρο.

«Η παρουσία της θριαμβευτικής υποδοχής που έτυχε στην Αθήνα ο Συνταγματάρχης Γρίβας, πρέπει να είναι πολύ οδυνηρή για τις αγγλικές και κυπριακές οικογένειες που τα αιματοβαμμένα χέρια του βύθησαν στο πένθος. Το θέαμα της επευφημίας μίας φανατικής ωμότητας η οποία παρουσιάζεται σαν ηρωικό θάρρος, και του εγκλήματος ως καύχημα πατριωτισμού δεν μπορεί παρά να τινάζει στον αέρα τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στο καλό και στο κακό. Πάντως η αντίδραση με αγανάκτηση δεν θα είχε καμιά σημασία. Ολοι οι λαοί πάντοτε είχαν την τάση να μετατρέπουν το φαύλο σε αρετή όταν αυτό ήταν αναγκαίο για την εξυπηρέτηση μιας εθνικής υπόθεσης. Η ιστορία της Μεγάλης Βρετανίας βρίθεται από ηρωικά επεισόδια που σε άλλους λαούς δεν θεωρούνται και τόσο υποδειγματικά, όπως μας φαίνονται εξ'άλλου σήμερα αυτά του Συνταγματάρχη Γρίβα..... Πάντως, όσο κι'αν κοιτάξουμε με μετριοφροσύνη ορισμένα επεισόδια της ιμπεριαλιστικής περιόδου, μπορούμε απόλυτα να αρνηθούμε ότι η καταδίκη της ΕΟΚΑ υπήρξε τυρανική και ότι μπορούν να τύχουν συγχώρησης οι μέθοδοι της ΕΟΚΑ..... ο φόνος παραμένει φόνος και όχι ηρωϊσμός. Ετσι ελπίζουμε πως όταν περάσει αυτή τη συναισθηματική κρίση, η αυλαία θα πέσει πάνω στον Γρίβα και στο πρόσφατο παρελθόν του. Αυτό που πραγματικά είναι σημαντικό, είναι να επιτευχθεί ο στόχος που πάντα είχε στην καρδιά της η Μεγάλη Βρετανία : να επιτευχθεί η ειρήνη, η ικανοποίηση και η ευημερία της Κύπρου και του λαού της».

Φαίνεται ότι το σύνολο της αγγλικής κοινής γνώμης υιοθετεί αυτή την άποψη και αποδέχεται να λησμονήσει το παρελθόν και να σκέφτεται μόνο το μέλλον. Θα ήτο βέβαια επιθυμητό για να καθησυχάσουν τα πνεύματα, όπως από την ελληνική πλευρά ο πρόσφατα προαχθείς Στρατηγός Γρίβας παραμείνει διακριτικά στη σύνταξη.

Ενα επεισόδιο που περισσότερο οφείλεται στη σχολαστικότητα; της δημόσιας υπηρεσίας, έκανε τις εφημερίδες να γράφουν σχόλια όλο χιούμορ καθώς και καρικατούρες για την επιστροφή από την Κύπρο και άφιξη στο Σαουθάμπτον των Αγγλων στρατιωτών : οι τελωνειακοί αφού τους ερεύνησαν στη συνέχεια τους πήραν τις φωτογραφικές και τα τσιγάρα τους. Οι καρικατουρίστες με μεγάλη χαρά έκαναν τη σύγκριση ανάμεσα στην «υποδοχή του ήρωα» στην Αθήνα και αυτής των Αγγλων εμπολέμων στο Σαουθάμπτον.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αθήνα, 24 Μαρτίου 1959 4.30 μ.μ.
Ελήφθη στις 24 Μαρτίου στις 7.17 μ.μ.

Αρ. 180

Η δημοτικότητα του Στρατηγού Γρίβα η οποία ήταν εμφανής κατά τις μεγάλες και απίθανες εκδηλώσεις που έλαβαν χώρα κατά την επιστροφή του στην Αθήνα, απασχολεί την Κυβέρνηση.

Αυτή φοβάται ότι αν ο πρώην Αρχηγός της ΕΟΚΑ δελεασθεί από την πολιτική και τεθεί επικεφαλής ενός κινήματος θα εΐχει μεγάλη επιτυχία.

Αυτός ο φόβος μου επιβεβαιώθηκε από την επιμονή με την οποία ο Κύριος Αβέρωφ μου δήλωνε χθες βράδυ, ότι σε μία συνάντηση που είχε εντός της ημέρας με τον Στρατηγό Γρίβα, ο τελευταίος του επιβεβαίωσε ότι δεν εσκέπτετο «να κάνει πολιτική».

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Γαλλική Πρεσβεία στην Ελλάδα

Αθήνα, 2 Απριλίου 1959

Αρ. 230/EU

Guy de Girard de Charbonnieres Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Ελλάδα
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Ταξίδι στη Ρόδο του Στρατηγού Γρίβα

Ο Στρατηγός Γρίβας είχε από τις 26 μέχρι και τις 31 Μαρτίου, μία σύντομη παραμονή στη Ρόδο, όπου ο τύπος και ο λαός του νησιού του επεφύλαξαν «μια υποδοχή από ένα πλήθος που παραληρούσε από ενθουσιασμό».

Σύμφωνα με δηλώσεις του Στρατηγού, ο κύριος σκοπός της επίσκεψης του ήταν να έλθει σε επαφή με τους είκοσι περίπου συντρόφους του, οι οποίοι την επαύριο των Συμφωνιών του Λονδίνου και κατόπιν ειδικής απαίτησης των βρετανικών αρχών, οδηγήθηκαν στη Ρόδο όπου και διαμένουν από τότε.

Η τύχη των αγωνιστών προκάλεσε την αγανάκτηση του τύπου της αντιπολίτευσης ο οποίος κατηγορεί την Κυβέρνηση επειδή υπέκυψε στις αγγλικές πιέσεις «επιβάλλοντας τον κατ'οίκον περιορισμό στους ήρωες της ΕΟΚΑ». Σε μία αρκετά αμήχανη ανακοίνωση, το Υπουργείο Εξωτερικών αναγνώρισε ότι οι αγωνιστές που διέμεναν στη Ρόδο ήταν οι μόνοι που αποκλείστηκαν από το προνόμιο της αμνηστίας που αποφασίστηκε από τις βρετανικές αρχές. Η προσωρινή εγκατάστασή τους στην Ελλάδα ήταν όρος για την απελευθέρωσή τους. Θα επέστρεφαν στην Κύπρο, μόλις η νήσος θα αποκτούσε την ανεξαρτησία της. Η Ελληνική Κυβέρνηση ήταν υποχρεωμένη να τηρήσει τις υποχρεώσεις που ανέλαβε έναντι των βρετανικών αρχών που την ανάγκαζαν να γνωρίζει τον τόπο διαμονής των αγωνιστών.

Εννέα από αυτούς επέστρεψαν στην Αθήνα μαζί με τον Αρχηγό τους.

Ο Στρατηγός Γρίβας, κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη Ρόδο, έκανε μια ομιλία της οποίας το κύριο χαρακτηριστικό ήταν η ρητορική φλόγα. Απευθυνόμενος ιδιαίτερα στην ελληνική νεολαία, την κάλεσε «να ακολουθήσει το παράδειγμα της κυπριακής νεολαίας και να επαναφέρει το παλιό γόητρο στην πατρίδα παραμένοντας μακριά από την κοινωνική διαφθορά και το βούρκο στο οποίο βυθίζονται τα έθνη.....». «Εμείς οι βετεράνοι, κατέληξε ο Στρατηγός, σας παραχωρούμε τη θέση μας και σας δίνουμε τη σκυτάλη για να διατηρήσετε την ακεραιότητα και την ελευθερία της πατρίδας.....».

Σε ερώτηση δημοσογράφου, ο Στρατηγός επιβεβαίωσε τις δηλώσεις που είχε κάνει κατά την άφιξη του στην Ελλάδα και επανέλαβε «ότι δεν υπήρχε λόγος γι' αυτόν να εμπλακεί στην πολιτική».

Μετά την επιστροφή του από τη Ρόδο, ο Στρατηγός Γρίβας ανακοίνωσε την απόφασή του να αποσυρθεί. Σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες, διαμένει σε κατοικία στα περίχωρα της Αθήνας όπου εκεί μέσα στην ηρεμία θα συγγράψει τα Απομνημονεύματά του, κείμενα των οποίων αγοράστηκαν από αμερικανικό περιοδικό που πλήρωσε μεγάλο χρηματικό ποσό.

Γαλλική Πρεσβεία στην Ελλάδα

Αθήνα, 11 Απριλίου 1959

Αρ. 257/EU

Guy de Girard de Charbonnieres Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Ελλάδα
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Η σύνθεση της προσωρινής Κυβέρνησης της Κύπρου

Η πρώτη συνεδρία του Προσωρινού Υπουργικού Συμβουλίου της Κύπρου έλαβε χώρα στις 6 Απριλίου, παρουσία του Sir Hugh Foot.

Η κατανομή των Υπουργείων είναι η ακόλουθη :

Ελληνες Υπουργοί

Πρόεδρος :	Αρχιεπίσκοπος Μακάριος
Υπουργός Εξωτερικών :	Σπύρος Κυπριανού
Υπουργός Εσωτερικών :	Τάσσος Παπαδόπουλος
Υπουργός Οικονομικών :	Γλαύκος Κληρίδης
Υπουργός Δημοσίων Έργων και Επικοινωνιών :	Αντώνης Γεωργιάδης
Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Ευημερίας :	Πολύκαρπος Γιωρκάτζης
Υπουργός Εμπορίου και Βιομηχανίας :	Πασχάλης Πασχαλίδης
Υφυπουργός Γεωργίας :	Ανδρέας Αζίνας

Τουρκοί Υπουργοί

Υπουργός Εθνικής Αμυνας :	Osman Orek
Υπουργός Γεωργίας :	Fazil Ploumer
Υπουργός Δημόσιας Υγείας :	Niyazi Maniera
Υφυπουργός Οικονομικών :	Mehmet Nazim

Ο ελληνικός τύπος εκφράζει την ικανοποίησή του για τη σύνθεση αυτής της Κυβέρνησης που περιλαμβάνει αρκετά μέλη της ΕΟΚΑ μεταξύ των οποίων τον ίδιο τον Αντώνη Γεωργιάδη, Υπαρχηγό του Στρατηγού Γρίβα.

Αναφέρεται επίσης το νεαρό της ηλικίας των Υπουργών, οι περισσότεροι των οποίων είναι κάτω των 30 ετών και ο γηραιότερος, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, δεν είναι ούτε 40 ετών.

ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Προξενείο της Γαλλίας
Σε Μάλτα και Κύπρο

Λα Βαλέτ, 5 Αυγούστου 1955

P. Armand, Πρόξενος της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
Προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Γενική Διεύθυνση Πολιτικών Υποθέσεων

Θέμα: Η κατάσταση στην Κύπρο

Η "Cyprus Gazette" της 15^{ης} Ιουλίου 1955, δημοσίευσε ένα νόμο ο οποίος επιτρέπει στον Κυβερνήτη να διατάσσει την κράτηση ατόμων που ενέχονται σε πράξεις βίας που στόχο έχουν την ανατροπή της Κυβέρνησης διά της βίας, την καταστροφή ή την πρόκληση ζημιών σε περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν στο Στέμμα. Αυτός ο νόμος θα παραμείνει σε ισχύ από της 16^{ης} Ιουλίου μέχρι της 31^{ης} Οκτωβρίου 1955 με δυνατότητα αναναίωσης για μία ή περισσότερες περιόδους των έξη μηνών.

Η δημοσίευση και η εφαρμογή αυτού του νόμου (12 άτομα κρατούνται σύμφωνα με αυτό το νόμο), προκάλεσε στο νησί πάρα πολλές διαμαρτυρίες. Οι διάφοροι οργανισμοί και συνδικάτα της δεξιάς και της αριστεράς οργάνωσαν μία γενική απεργία που έλαβε χώρα στις 2 Αυγούστου και προκάλεσε μεγάλη και σοβαρή αναταραχή.

Αναμένοντας τα αποτελέσματα της Συνδιάσκεψης που πρόκειται να αρχίσει στο Λονδίνο στις 29 Αυγούστου, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, που περισσότερο από ποτέ παίζει το ρόλο του Εθνικού Ηγέτη, καλεί τα 500 μέλη της «Εθνικής Συνέλευσης» να συγκεντρωθούν στις 26 Αυγούστου για να συζητήσουν την πρόοδο στο θέμα της Κύπρου, και διαμαρτύρεται με δριμύτητα εναντίον των τελευταίων αποφάσεων που έλαβαν οι αρχές του τόπου θέτοντας τέρμα στην άδεια παραμονής στο νησί του Αρχιμανδρίτη Σταματόπουλου, που ήτο επιφορτισμένος από τον Αρχιεπίσκοπο με τη διεύθυνση της νεολαίας καθώς και για έξη άλλους καθηγητές με ελληνική υπηκοότητα που εργοδοτούντο σε διάφορα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης του νησιού. Αυτά τα μέτρα που ελήφθησαν από τις δύο πλευρές, αυτή η σκληρή πολιτική, οι κατηγορίες, οι διαψεύσεις, δεν έχουν κανένα άλλο αποτέλεσμα παρά μόνο την έξαψη των πνευμάτων, προετοιμάζοντας έτσι τα χειρότερα.

Η τουρκική μειονότητα, που μέχρι τώρα φαινόταν να μην ενδιαφέρεται για το πρόβλημα, λαμβάνει πια μέρος στη σύρραξη με μεγάλη ενεργητικότητα απαιτώντας την απόλυτη διατήρηση του status quo και ζητώντας τη λήψη αυστηρότατων μέτρων ενάντια σε εκείνους που αντιτίθενται με λόγια ή πράξεις στο αποικιακό καθεστώς. Η πρόσκληση προς την Τουρκία για να λάβει μέρος στη Συνδιάσκεψη του Λονδίνου υπογραμμίσθηκε από την τουρκική μειονότητα σαν μία αναγνώριση των δικαιωμάτων της Τουρκίας επί της Κύπρου και οι ντόπιες τουρκόφωνες εφημερίδες ζητούν την ένωση της Κύπρου με την Τουρκία στην περίπτωση που η Αγγλία εγκαταλείψει την κυριαρχία της πάνω στο νησί.

Είναι φανερό, όπως διαβλέπει ο Προξενικός μας λειτουργός στη Λάρνακα, ότι ο κατευνασμός των πνευμάτων στο νησί, δεν φαίνεται να είναι ο στόχος των διαφόρων στοιχείων που παίρνουν τον καιρό τους «πολιτικίζοντας». Η ανάγνωση των ντόπιων ελληνικών, τουρκικών και αγγλικών εφημερίδων, είναι η επιβεβαίωση των ανωτέρω.

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις συνεχίζονται από καιρού εις καιρόν. Δύο βόμβες εξερράγησαν στη Λάρνακα, δύο άλλες στην Κερύνεια, χωρίς να προκαλέσουν θύματα ή ζημιές, χωρίς όμως να υπάρξουν και συλλήψεις.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Αθήνα, 18 Αυγούστου 1955 στις 9.55 π.μ.
Ελήφθη στις 18 Αυγούστου στις 12.45 μ.μ.

Αρ. 611

Η είδηση σύμφωνα με την οποία η ΕΟΚΑ αποφάσισε να αναστείλει τις εχθροπραξίες εξέπληξε την κοινή γνώμη αλλά και τον τύπο. Οι εφημερίδες στα σχόλια τους υπογραμμίζουν ότι «η κατάπαυση του πυρός» δεν πρέπει να εκληφθεί σαν αδυναμία της Οργάνωσης και πιάζουν τους Αγγλους, όπως το ανακοινώνουν οι προκηρύξεις που η ΕΟΚΑ διανέμει στην Κύπρο, να αφήσουν ελεύθερο τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο για να καταστεί έτσι δυνατή η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων.

Η Κυβέρνηση, σε αναμονή πιο συγκεκριμένων πληροφοριών, δεν προέβη σε καμιά δήλωση.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Γαλλική Δημοκρατία
Πρόεδρος του Συμβουλίου
Δελτίο πολιτικών πληροφοριών
9 Σεπτεμβρίου 1955
Ελλάδα

Πρόβλημα της Κύπρου
(97 σελίδες και χάρτες)

Η Ε.Ο.Κ.Α

Οι έρευνες που έγιναν επί τόπου και προς όλες τις κατευθύνσεις, δεν απέφεραν κανένα αποτέλεσμα σε ότι αφορά την προσωπικότητα του ΔΙΓΕΝΗ, του πιθανολογούμενου αρχηγού της ΕΟΚΑ.

ΔΙΓΕΝΗΣ, είναι το όνομα ενός Κύπριου ήρωα της Βυζαντινής περιόδου.

Δεν είναι λοιπόν δυνατό να ειπωθεί με ακρίβεια αν αυτός ο ηγέτης υπάρχει, ή αν πρόκειται μάλλον για ένα μύθο που συντηρείται από μια ομάδα ταραξιών. Με όλες τις επιφυλάξεις, αυτή η δεύτερη εκδοχή είναι μάλλον η πλέον πιθανή.

Από διάφορες πληροφορίες που περισυνελέγησαν για την ΕΟΚΑ, μπορούμε να συμπεράνουμε τα ακόλουθα :

- 1) Νοουμένου της ιδιοσυγκρασίας των Κυπρίων και των μεγάλων αντιζηλιών που υπάρχουν μεταξύ τους στην πολιτική, θα ήτο φυσικό να δούμε την Αθήνα να οργανώνει μια συγκεντρωτική δύναμη που να μπορεί να φέρει σε πέρας μια άμεση δράση.

Στον περίγυρο του ΜΑΚΑΡΙΟΥ, αναφέρεται ότι μόνον Έλληνες προερχόμενοι από την Μητρόπολη θα μπορούσαν να έχουν την εξουσία και το γόητρο που είναι αναγκαία για να «κινητοποιήσουν» τους Κύπριους, που από την ιδιοσυγκρασία τους δεν είναι επιρρεπείς στη βίαιη δράση.

Δεν είναι λοιπόν αδύνατο η ΕΟΚΑ να ιδρύθηκε από την Κυβέρνηση των Αθηνών από το τέλος του 1952, δηλαδή λίγο μετά την ανάληψη της εξουσίας από τον ΠΑΠΑΓΩ.

- 2) Οργανώνοντας και ελέγχοντας την ΕΟΚΑ η Αθήνα, δημιούργησε ένα όργανο με το οποίο θα μπορεί να εξασκεί πίεση ταυτόχρονα πάνω στον Μακάριο αλλά και στη μετριοπαθή παράταξη που θα μπορούσε να παρασυρθεί και να αποδεχθεί κάποια συμφωνία με τους Άγγλους.
- 3) Η ΕΟΚΑ, ιδρύθηκε από τους Έλληνες που ήρθαν στην Κύπρο, κάτω από τον μανδύα των εμπορικών ή τεχνικών δραστηριοτήτων (μηχανικοί, καθηγητές, κτλ...). Αυτοί οι απεσταλμένοι των Αθηνών μπόρεσαν να στρατολογήσουν επί τόπου 200 περίπου νεαρούς Κύπριους, από όλες τις κοινωνικές τάξεις, εργάτες, χωρικούς, μεταλλουργούς και δημόσιους υπάλληλους, αφού είναι γνωστό ότι η ΕΟΚΑ, έχει οπαδούς που ανήκουν στη Δημόσια Υπηρεσία της Κυβέρνησης.

- 4) Ενώ γίνεται λόγος ότι ο πρώην Συνταγματάρχης ΓΡΙΒΑΣ, αρχηγός των Χιτών κατά την απελευθέρωση της Ελλάδας, διοικεί την ΕΟΚΑ, στη Λευκωσία σε υπεύθυνους κύκλους πιστεύεται ότι πρόκειται για μια Επιτροπή 4 προσώπων η οποία διοικεί την Οργάνωση.

Τονίζεται σε ότι αφορά τον ΔΙΓΕΝΗ, ότι αν υπήρχε πραγματικά, θα μπορούσε άνετα, με τις απαραίτητες προφυλάξεις, να κάμει μια σύντομη εμφάνιση σε ένα χωριό στο βουνό και να μιλήσει, κάτι που πραγματικά θα ενδυνάμωνε τη επιρροή του πάνω στο λαό μόλις θα εγίνετο γνωστή η εμφάνιση του.

Πάντως, η ΕΟΚΑ διαθέτει αναμφισβήτητα ένα εξαιρετο δίκτυο πληροφοριών καθώς και μερικές ομάδες ενόπλων. Σημαντικές ποσότητες όπλων παραδόθηκαν στο νησί με καϊκια που έρχονται από την Ελλάδα.

Η εδαφική δομή του νησιού, φαίνεται να δυσκολεύει τη δημιουργία ενός πραγματικού αντάρτικου. Το οδικό δίκτυο είναι πλήρες, οι συγκοινωνίες εύκολες, υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός στρατιωτών και τα χωριά όπου συγκατοικούν Έλληνες και Τούρκοι, προσφέρουν στους Βρετανούς ένα πολύτιμο δίκτυο πληροφοριοδοτών. Η επιτήρηση του νησιού του οποίου οι ακτές είναι δύσκολες είναι εύκολη υπόθεση. Εκτός από την περιοχή του Αμιάντου, δύσκολα σε άλλη περιοχή μια οπλισμένη ομάδα θα μπορούσε να αντισταθεί.

Αυτές οι παρατηρήσεις μας ωθούν να πιστεύουμε ότι η ΕΟΚΑ θα αποφύγει να κηρύξει ένα γενικό κίνημα επανάστασης. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι επιθυμεί οπωσδήποτε να κρατήσει μακριά το τουρκικό στοιχείο, το οποίο αν καταστεί εχθρικό και επιθετικό, τότε θα περιπλέξει σοβαρά το έργο της. Η δράση της ΕΟΚΑ, αφού αδυνατεί να οργανώσει ένα πραγματικό αντάρτικο, θα έπρεπε να έχει τις ακόλουθες κατευθύνσεις :

- επιθέσεις εναντίον βρετανικών εγκαταστάσεων
- πράξεις αντιποίνων εναντίον των «συνεργατών» των Βρετανών
- επιθέσεις εναντίον της τουρκικής και βρετανικής αστυνομίας
- δημιουργία ενός κλίματος φόβου και ανασφάλειας
- σειρά επιθέσεων και σαμποτάζ για εντυπωσιασμό της διεθνούς κοινής γνώμης δίνοντας την εντύπωση ότι στην Κύπρο η τάξη έχει διαταραχθεί
- να συντηρήσει τον πόλεμο των νεύρων.

*
* *

Βρετανικές πηγές αναφέρουν ότι η ΕΟΚΑ είναι ιδιαίτερα καλά οργανωμένη :

- στην Πάφο
- στον Αμιάντο, περιοχή των ορυχείων και ότι έχει υποστήριξη στη
- Μονή του Κύκκου

Οι αστυνομικές αρχές του νησιού, πραγματοποιούν τώρα έρευνες ανάμεσα στους εξ Ελλάδος που εργάζονται στην Κύπρο, για να ανακαλύψει τους πιθανούς υποκινητές :

- Στους πανεπιστημιακούς κύκλους. Ήδη έχουν εξορισθεί 3 καθηγητές.
- Ανάμεσα στους εκκλησιαστικούς κύκλους, όπου οι ιερείς που ήρθαν από την Ελλάδα παρακολουθούνται στενά, και ένα ιερέας από την Κερύνεια έχει ήδη εξορισθεί.
- Στις επιχειρήσεις Μποδοσάκη, του οποίου ο εκπρόσωπος κ. Μαγκλής, είναι ύποπτος ότι παίζει ενεργό ρόλο, ενώ απεσταλμένοι των Αθηνών εργάζονται στα ορυχεία.
- Στις υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης από όπου έχει παρατηρηθεί αριθμός διαρροών, και που πρέπει να αναμένονται συλλήψεις.

Ετσι, οι βρετανικές υπηρεσίες, ενσχυμένες με αξιωματούχους της ISM (Intelligence Service of Middle East) , ασχολούνται δαστήρια με την ανακάλυψη όλων αυτών που δυνατό να ανήκουν στην ΕΟΚΑ. Οι υπηρεσίες αυτές στη δράση τους έχουν σημαντική βοήθεια από τους Τούρκους.

*
* *

Κατά τη διάρκεια της γενικής απεργίας στις 2 Αυγούστου, παρατηρήσαμε ότι :

Πρώτον, ότι η μεγάλη μάζα του πληθυσμού ήταν ιδιαίτερα αναιμική και λίγο διατεθημένη για δράση. Δέχεται να λάβει μέρος στις συγκεντρώσεις, να χειροκροτήσει τους ομιλητές, να εκδηλωθεί περίπου θορυβοδώς, αλλά αρνείται να συμμετάσχει σε συμπλοκές και οδομαχίες.

Πρακτικά καθοδηγείται από πυρήνες νεαρών που αποτελούνται από μικρές ομάδες και οι οποίες ακολουθούν πιστά τις οδηγίες που τους δίνονται. Αυτές οι ομάδες των 5 – 10 νεαρών, κυκλοφορούν με ποδήλατα και ενεργούν με την ακόλουθη απλή τακτική :

Ομάδες παιδιών 10 – 14 ετών, δημιουργούν ατμόσφαιρα φονάζοντας εθνικιστικά συνθήματα όπως «Ένωση, Κατω οι Αγγλοι, Ζήτω η Ανεξαρτησία και Ζήτω η ΕΟΚΑ». Είναι επίσης οι σύνδεσμοι που αναλαμβάνουν τη μεταφορά «πυρομαχικών», δηλαδή τις πέτρες με τις οποίες θα πετροβολήσουν την αστυνομία. Οι συμπλοκές συνήθως λαμβάνουν χώρα στο κέντρο της πόλης όπου δεν υπάρχουν διαθέσιμες πέτρες, και μπορέσαμε να δούμε αυτές τις ομάδες να μεταφέρουν πέτρες μέσα στις τσέπες τους και μέσα στις σχολικές τους τσάντες και να τις αδειάζουν στο πεοδρόμιο και στη συνέχεια να πηγαίνουν να κουβαλήσουν και άλλες. Νεαροί αχηγοί των ομάδων τους καθοδηγούν.

Όταν συγκεντρωθεί ικανοποιητικός αριθμός από πέτρες, ομάδες μεγαλύτερων παιδιών αναλαμβάνουν δράση. Εκμεταλλεύονται το παραμικρό περιστατικό για να προκαλέσουν συμπλοκές. Πράγματι, κατά τις συμπλοκές της Πλατείας Μεταξά στη Λευκωσία, από ένα πλήθος περίπου 3.000 ατόμων, μετρήσαμε ένα αριθμό μάλιστα 50 νεαρών που ανάλαβαν δράση. Αυτός ο αριθμός ήταν αρκετός για να πετροβοληθεί και να πυρποληθεί το «Βρετανικό Ινστιτούτο» με το ριζιμο φλεγόμενων μπουκαλιών που ήταν γεμάτα από βενζίνη.

Όταν επεμβαίνει η αστυνομία, αυτές οι ομάδες των νεαρών, την πετροβολούν, αποφεύγοντας κάθε επαφή μαζί της, ενώ το πλήθος αποχωρεί πολύ βιαστικά. Σκοπός αυτής της

τακτικής είναι η συντήρηση της δασάλευσης της τάξης για μερικές ώρες στις κεντρικές γειτονιές της πόλης.

Διακινούμενοι με ποδήλατα, οι νεαροί, πετροβολούν τα αγγλικά καταστήματα, και σπρώχνουν τους Αγγλους πολίτες, αποφεύγοντας με προσοχή να έρθουν σε άμεση επαφή με την αστυνομία. Προκαλούνται πολλές ζημιές και αρκετοί τραυματισμοί για να προκαλέσουν έτσι δημοσιογραφικές ανταποκρίσεις που δίνουν την εντύπωση στο εξωτερικό ότι υπάρχει πραγματικά διατάραξη της τάξης.

Κατά τη διάρκεια τέτοιων διαδηλώσεων παρατηρήσαμε ότι :

- το πλήθος δεν είναι καθόλου μαχητικό. Χρειάστηκαν 30 αστυνομικοί και δακρυγόνα για να διαλύσουν μέσα σε πέντε λεπτά 3000 διαδηλωτές.
- Ένα μεγάλο μέρος αυτού του πλήθους είναι εναντίον της βίας αλλά δεν τολμά να εκδηλώσει την αντίθεση του.
- 50 παιδιά και νεαροί στάθηκαν ικανά για να δώσουν την εντύπωση μιας μεγάλης αναταραχής και να διατηρήσουν την αταξία μέχρι τις 10 μ.μ. Η δαδήλωση στην Πλατεία Μεταξά άρχισε ακριβώς στις 6 μ.μ.

Παρατηρήσαμε επίσης ότι αυτές οι ταραχές προετοιμάστηκαν και προβλεύθηκαν με μεγάλη προσοχή. Ο κ. Πισσάς, το πρωί της γενικής απεργίας δήλωνε : « οι συμπλοκές θα ξεσπάσουν στις 6 μ.μ. Πρέπει απαραίτητα να υπάρξουν επεισόδια, διότι χωρίς αυτά, αυτή η γενική απεργία που έλαβε χώρα μέσα σε ένα εκπληκτικό περιβάλλον δεν θα έχει κανένα αντίκτυπο στο εξωτερικό».

Κατέστη δυνατό να παρακολουθήσουμε την δραστηριότητα αυτών των ομάδων νεαρών που καθοδηγούνται από μέλη της Εθναρχίας όπως οι Πισσας, Μακρίδης κτλ. Συμπεραίνεται ότι η αναταραχή στην Κύπρο συντηρείται από ένα πολύ μικρό αριθμό νεαρών. Παιδιά χρησιμοποιούνται σαν σύνδεσμοι, για την παράνομη τοιχοκόλληση αφισών, την γραφή συνθημάτων στους τοίχους (οργανωμένη συστηματικά), και για τις προκλήσεις στους δρόμους. Κατά παράξενο τρόπο, η αστυνομία φαίνεται να μην είναι καλά πληροφορημένη, ή είναι αδιάφορη, διότι στις 10 μ.μ. στην Πλατεία Μεταξά, είδαμε να κυκλοφορεί η ομάδα των 5 - 10 νεαρών που πυρπόλησε το Βρετανικό Συμβούλιο και κατάστρεψε τα αγγλικά καταστήματα της οδού Λήδρας. Την επαύριο, τα ίδια παιδιά κυκλοφορούσαν στους δρόμους, ενώ όλος ο κόσμος τα είχε δει να δρουν την προηγούμενη.

*
* *

Γενικά και σύμφωνα με τον κ. Πισσά, ηγέτη συνδικαλιστή, η ΕΟΚΑ :

- 1) Θα αποφύγει τη δράση των μαζών
- 2) Θα επιφέρει κτυπήματα για να εντυπωσιάσει την ελληνική κοινότητα και να ασκήσει πίεση πάνω σε εκείνους που ακόμα διστάζουν και δεν είναι ζεστοί με τη δράση της, συντηρώντας ένα κλίμα αναταραχής.
- 3) Θα αποφύγει να κτυπηθεί με τους Τούρκους και προς το παρόν με τους Αγγλους για να αποφύγει τα αντίποινα. Γεγονός που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι οι επιθέσεις με

χειροβομβίδες έγιναν έχοντας σαν στόχο την πρόκληση ελάχιστων ζημιών. Σύμφωνα με μάρτυρες, αυτές οι επιθέσεις δεν θα προκαλούσαν μεγάλη ζημιά.

Σαν συμπέρασμα, μετά από αυτή την αναταραχή, μπορούμε να αναρωτηθούμε κατά πόσο η ΕΟΚΑ θα συνεχίσει με μιά ενεργή και αποτελεσματική δράση, Αυτή η πιθανότητα δεν είναι αδύνατη.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Πρεσβεία της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
Λονδίνο, 28 Σεπτεμβρίου 1955

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ
Αρ. 4308

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ - ΠΑΡΙΣΙ

Διορίζοντας στη θέση του Κυβερνήτη και Αρχηγού του στρατού στην Κύπρο, τον Στρατηγό Sir John Harding, που μέχρι τώρα ήταν Αρχηγός του Αυτοκρατορικού Γενικού Επιτελείου, η Κυβέρνηση του Λονδίνου θέλησε πρόδηλα να υπογραμμίσει με θαυματικό τρόπο στη διεθνή κοινή γνώμη την επαύριο της τριμερούς διάσκεψης και της άρνησης της εγγραφής του ελληνικού αιτήματος στα Ηνωμένα Έθνη, τη σημασία που αποδίδει στη διατήρηση των βρετανικών θέσεων σε αυτή την περιοχή.

Θέλησε επίσης να διαθέτει επί τόπου, σε αυτή την περίοδο κρίσης, μια προσωπικότητα πρώτου μεγέθους, στην οποία να δύναται να βασισθεί για τη λήψη σημαντικών αποφάσεων που θα έπρεπε να ληφθούν για τη διατήρηση της τάξης.

Η επίσημη ανακοίνωση που δημοσιεύθηκε στις 26 Σεπτεμβρίου στο Λονδίνο, παρουσιάζει με ευκρίνεια αυτές τις δύο όψεις. Από τη μια τονίζεται η στρατηγική σημασία της Κύπρου ως βάσης, σε ότι αφορά τις ευθύνες που εμπίπτουν στο Ηνωμένο Βασίλειο στην Ανατολική Μεσόγειο καθώς και τις υποχρεώσεις που ανέλαβαν οι Βρετανοί μέσα στα πλαίσια του NATO. Από την άλλη διευκρινίζεται ότι η Κυβέρνηση του Λονδίνου εκτίμησε πόσο σημαντική είναι η συγκέντρωση όλων των εξουσιών, πολιτικών και στρατιωτικών στα χέρια ενός στρατηγού που θα είναι σε θέση να συντονίσει ως προς τον τομέα της ασφάλειας τη δράση των επιτόπιων αρχών.

Τα επεισόδια που έλαβαν χώρα τον τελευταίο καιρό στο κυπριακό έδαφος, η καταστροφή του Βρετανικού Ινστιτούτου στη Λευκωσία από τους τρομοκράτες, και άλλα επεισόδια που η αποτελεσματική δράση της αστυνομίας και του στρατού βοήθησε αναμφίβολα να αποφευχθούν, έκανε όπως υπογραμμίζουν εδώ, επιτακτική την αναδιοργάνωση της διοίκησης του νησιού.

Στο Φόρεϊν Οφφισ, αφήνουν εξ άλλου να εννοηθεί ότι ο διορισμός του Sir John Harding, ο οποίος θα έβγαινε στη σύνταξη μετά από λίγες εβδομάδες, υπαγορεύθηκε από την ανάγκη να ανυψωθεί το ηθικό των βρετανικών υπηκόων στην Κύπρο και να τονίσει στον ντόπιο πληθυσμό την σταθερή πρόθεση της Μεγάλης Βρετανίας να μην εγκατατεθεί να εγκαταλείψει την κυριαρχία της πάνω στο νησί. Οι φήμες που αφορούν αυτό το θέμα και που κυκλοφόρησαν πρόσφατα στην Κύπρο, είχαν πράγματι σαν αποτέλεσμα όχι μόνο την πρόκληση κάποιας αμφιβολίας στους Αγγλους της αποικίας για στους πραγματικούς σκοπούς του Λονδίνου, αλλά επίσης ενεθάρρυναν τους Κύπριους που στο παρελθόν δεν αρνούσαν να συνεργασθούν με τους Βρετανούς, να προσχωρήσουν στην ιδέα της Ενωσης. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Βρετανοί εδώ και λίγο καιρό για να αποσπάσουν τη συνεργασία Ελλήνων μελών της τοπικής αστυνομίας είναι ενδεικτικές.

Φαίνεται ότι η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δίνει στον Sir John Harding μία μεγάλη ελευθερία κινήσεων για να μπορέσει να ανταπεξέλθει με επιτυχία στη δύσκολη αποστολή που ανέλαβε και η οποία κατά κάποιο τρόπο ομοιάζει με εκείνη που ανέλαβε πριν μερικά χρόνια, ο Sir Gerald Templer στη Μαλαισία που είχε σαν στόχο την πάταξη της τρομοκρατίας.

Στο Λονδίνο τονίζεται πάντως – και δεν το κρύβουν, ότι αυτή η απόφαση θα ερμηνευθεί σαν μία σκλήρυνση της αγγλικής πολιτικής έναντι της Κύπρου – ότι ο διορισμός ενός νέου Κυβερνήτη και Στρατιωτικού Διοικητή στη Λευκωσία, δεν θα αλλάξει καθόλου τα σχέδια της Μεγάλης Βρετανίας που στόχος τους και αφού το επιτρέψει η εσωτερική κατάσταση είναι να χορηγήσουν την αυτοδιάθεση στο νησί.

Εξ άλλου, στο Φόρεϊν Οφφισ δηλώνουν ότι είναι αβάσιμες οι ειδήσεις που σήμερα προκάλεσαν αίσθηση και που δόθηκαν από τον ανταποκριτή της Daily Telegraph στη Λευκωσία και σύμφωνα με τις οποίες ο διορισμός του Sir John Harding εξηγείται από την πρόθεση του Λονδίνου να προχωρήσει στην απόβαση βρετανικών στρατευμάτων στην Ελλάδα στην περίπτωση λαϊκής εξέγερσης και ανατροπής της Κυβέρνησης Παπάγου.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Άνοιγμα ενός λογαριασμού αίματος

Το ραδιόφωνο του Λονδίνου μετέδωσε προχθές στα αγγλικά την ακόλουθη εκπομπή :

«Μόλις ακούσατε, το συμπαθητικό γαύγισμα του Μπλέηκ, ενός σκύλλου σκωτσέζικης ράτσας, που διακρίθηκε στις επιχειρήσεις καταστολής του κινήματος των Μάου-Μάου στην Κένυα. Σήμερα ο Μπλέηκ μαζί με άλλα 70 σκυλιά ράτσας βρίσκεται στην Κύπρο όπου ελπίζουμε ότι θα διακριθεί και πάλι στις επιχειρήσεις εναντίον των τρομοκρατών της ΕΟΚΑ. Θα σας δώσουμε τώρα μια ιδέα των μαθημάτων που δίνονται σε αυτά τα σκυλιά, που τους γίνεται μία επιλεκτική εκπαίδευση για να επιτύχουν στη δύσκολη αποστολή τους».

Βλέπετε τη δύσκολη αποστολή αυτών των βρωμερών κτηνών της Βρετανικής Αυτοκρατορίας που ορμάνε πάνω σε γυναίκες και παιδιά για να τα καταβροχθήσουν ενώ οι Αγγλοι σπλοφόροι χαχανίζουν. Ιδού η πρώην αυτοκρατορία και η νυν βρετανική Κοινοπολιτεία. Θαυμάστε την και φτύστε την !

Είναι αυτοί οι εκπαιδευτές σκύλλων που το 1940 καλούσαν τους ελεύθερους ανθρώπους να πολεμήσουν εναντίον των Γερμανών του Χίτλερ. Και όμως, τα Ες Ες πολεμούσαν μόνο τους εναντίον των Ελλήνων και Γιουγκοσλαύων αντιστασιακών χωρίς τη βοήθεια των σκύλλων. Εν τούτοις ο Χίτλερ δεν είχε υπογράψει τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών που βασίζεται στην αρχή της αυτοδιάθεσης.

Φαίνεται ότι ο ευγενής και κομπός Κύριος Ηντεν, δεν γνωρίζει κατά βάθος τους Έλληνες που είναι άξιοι να φάνε σκύλλους, όπως το έκαναν στην Μικρά Ασία, όταν, προδωμένοι από τους Αγγλους διέσχισαν νηστικοί την αλμυρή έρημο. Αλλά οι Έλληνες δεν υποκύπτουν στη βία.

Αν αμφιβάλλει ο Κύριος Ηντεν, δεν έχει παρά να ρίξει μια ματιά στην Κύπρο όπου σαν φουρτουνιασμένη θάλασσα βρυχάται η επανάσταση. Δεκαπεντάχρονα παιδιά πυροβολούν και πληγώνουν τους κομμάντος. Βόμβες ρίχνονται στα καφενεία και στους κινηματογράφους και οι βρεττανοί στρατιώτες αρρωστούν από το φόβο τους. Ένας συνταγματάρχης, γιος του Αγγλου Πρωθυπουργού, συλλαμβάνεται από τρία γενναία παιδιά που φορούσαν κοντά παντελονάκια και με χίλια βάσανα αποφεύγει το λυντσάρισμα. Ο Στρατάρχης Harding επιστρέφοντας στην Κύπρο, δεν τολμά να πάει με αυτοκίνητο από το αεροδρόμιο στη Λευκωσία, και παίρνει ελικόπτερο σαν μια γυναίκα που την έπιασαν οι πόνοι της γέννας. Μπορούμε να φανταστούμε μεγαλύτερο εξευτελισμό ;

Αλλά τον Κύριο Ηντεν και τον Στρατάρχη των ελικοπτέρων δεν τους σκιάζει η ντροπή. Και απειλούν να εκτελέσουν τον Καραολή. Ας το πράξουν αν τολμούν και αν θεωρούν αρκετά δίκαιη την απόφαση τριών άθλιων Τούρκων της Κύπρου για την καταδίκη σε θάνατο ενός Έλληνα. Εν πάση περιπτώσει, μπορούν να είναι σίγουροι ότι στην περίπτωση εκτέλεσης του Καραολή, το νησί θα πνιγεί στο αίμα. Και δυτικά σε απόσταση 500 χιλιομέτρων, οκτώ εκατομμύρια Έλληνες θα θεωρήσουν την εκτέλεση του Καραολή σαν το άνοιγμα ενός λογαριασμού αίματος στον οποίο αιώνια θα αναφέρεται σαν χρεώστης, το όνομα της Αγγλίας.

Εφημερίδα «Ελληνικός Βορράς» στις 16 Νοεμβρίου 1955.

Γαλλική Πρεσβεία στη Μεγάλη Βρετανία
Λονδίνο, 21 Νοεμβρίου 1955
Αρ. 213/EU

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
Προς τον Εξοχότατο Κύριο Antoine Pinay
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Κύπρος

Αν και ο Sir John Harding φαίνεται να μην κατάφερε (η επιστολή μου της 14^{ης} Νοεμβρίου) να εξασφαλίσει κατά την πρόσφατη παραμονή του στη βρετανική πρωτεύουσα οδηγίες που να του επιτρέπουν στον πολιτικό τομέα μεγάλη ελευθερία ελιγμών σε μελλοντικές συνομιλίες με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, εν τούτοις επιστρέφει στη Λευκωσία με τη βεβαίωση μιας σημαντικής οικονομικής βοήθειας της Μεγάλης Βρετανίας για να επισπεύσει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κύπρου. Το σχέδιο το οποίο τελειοποιήθηκε στο Λονδίνο, περιλαμβάνει ένα ποσό 38 εκατομμυρίων στερλινών και προβλέπει έργα άρδευσης, την επέκταση του οδικού δικτύου, την καλύτερευση και αναβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης : ανέγερση νέων σχολικών κτιρίων, ίδρυση κέντρων Τεχνικής Εκπαίδευσης, σημαντική αύξηση στη χορήγηση υποτροφιών για σπουδές στην Αγγλία, κτλ.....

Ο αποικιακός ανταποκριτής των "Times", τονίζει ότι πρόκειται για ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα που για πολλά χρόνια θα εξασφαλίσει την πλήρη απασχόληση στη βρετανική αποικία.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του στο Λονδίνο, ο πρώην διοικητής του αυτοκρατορικού επιτελείου, αποφάσισε εξ άλλου την ενδυνάμωση των δυνάμεων ασφαλείας στην Κύπρο. Για το σκοπό αυτό θα προσληφθούν στην Αγγλία 36 εξειδικευμένοι αστυνομικοί. Η Βρετανική Κυβέρνηση σκοπεύει για αυτό το σκοπό να υποβάλει στη Βουλή και μέσα στα πλαίσια του προϋπολογισμού του 1956, ένα σχέδιο παραχώρησης δανείου στην Κύπρο πράγμα που θα επιτρέψει τη χρηματοδότηση των δαπανών για τη διατήρηση της τάξης.

*

* *

Συμπτωματικά με το νέο κύμα τρομοκρατίας στην Κύπρο, που αυτή τη φορά στρέφεται αποκλειστικά εναντίον του αγγλικού στρατού και των εγκαταστάσεων του, αυτά τα μέτρα ερμηνεύτηκαν με διάφορους τρόπους από τον τύπο. Ενώ η συντηρητική "Daily Telegraph" εγκρίνει τις πρωτοβουλίες του Whitehall σημειώνοντας ότι αποτελούν δείγμα καλής θέλησης της Μεγάλης Βρετανίας και ότι θα έπρεπε να γίνουν ευνοϊκά αποδεκτές (απουσία κειμένου) τα φιλελεύθερα και αριστερά φύλλα ασκούν σοβαρή κριτική για τη στάση της Βρετανικής Κυβέρνησης.

Ετσι, ο Εργατικός Βουλευτής Richard Grosmann στην εφημερίδα "Daily Mirror" χαρακτηρίζει τις βρετανικές προτάσεις «ντροπιαστικές και ανόητες».

«Πριν μερικές εβδομάδες, γράφει, το πρόβλημα του μέλλοντος της χώρας θα μπορούσε να είναι αντικείμενο ενός λογικού διακανονισμού με την ταυτόχρονη συμφωνία της ελληνικής πλειοψηφίας και της τουρκικής μειονότητας. Ο νέος Κυβερνήτης Sir John Harding, έκανε εξαιρετική δουλειά. Ομως, οι τελευταίες αγγλικές προτάσεις, όσο λογικές και αν φαίνονται στο Λονδίνο, στους Κυπρίους θα φανούν σαν μια άθλια απόπειρα να τους κάνει να απαρνηθούν το δικαίωμα της Ένωσης με την Ελλάδα αποδεχόμενοι μια ελεημοσύνη. Αποτέλεσμα αυτών των προτάσεων θα είναι να αδυνατήσει η θέση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και των μετριοπαθών προσωπικοτήτων που τον περιβάλλουν παίζοντας ταυτόχρονα το παιχνίδι των εξτρεμιστών».

Γαλλική Πρεσβεία στη Μεγάλη Βρετανία
Λονδίνο, 21 Νοεμβρίου 1955
Αρ. 213/EU

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
Προς τον Εξοχότατο Κύριο Antoine Pinay
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Κύπρος

Αν και ο Sir John Harding φαίνεται να μην κατάφερε (η επιστολή μου της 14^{ης} Νοεμβρίου να εξασφαλίσει κατά την πρόσφατη παραμονή του στη βρετανική πρωτεύουσα οδηγίες που να το επιτρέπουν στον πολιτικό τομέα μεγάλη ελευθερία ελιγμών σε μελλοντικές συνομιλίες με το Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, εν τούτοις επιστρέφει στη Λευκωσία με τη βεβαίωση μιας σημαντική οικονομικής βοήθειας της Μεγάλης Βρετανίας για να επισπεύσει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Κύπρου. Το σχέδιο το οποίο τελειοποιήθηκε στο Λονδίνο, περιλαμβάνει ένα ποσό 31 εκατομμυρίων στερλινών και προβλέπει έργα άρδευσης, την επέκταση του οδικού δικτύου, τη καλύτερευση και αναβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης : ανέγερση νέων σχολικών κτιρίων, ίδρυση κέντρων Τεχνικής Εκπαίδευσης, σημαντική αύξηση στη χορήγηση υποτροφιών για σπουδές στη Αγγλία, κτλ.....

Ο αποικιακός ανταποκριτής των "Times", τονίζει ότι πρόκειται για ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα που για πολλά χρόνια θα εξασφαλίσει την πλήρη απασχόληση στη βρετανική αποικία.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του στο Λονδίνο, ο πρώην διοικητής του αυτοκρατορικού επιτελείου, αποφάσισε εξ άλλου την ενδυνάμωση των δυνάμεων ασφαλείας στην Κύπρο. Για το σκοπό αυτό θα προσληφθούν στην Αγγλία 36 εξειδικευμένοι αστυνομικοί. Η Βρετανική Κυβέρνηση σκοπεύει για αυτό το σκοπό να υποβάλει στη Βουλή και μέσα στα πλαίσια του προϋπολογισμού του 1956, ένα σχέδιο παραχώρησης δανείου στην Κύπρο πράγμα που θα επιτρέψει τη χρηματοδότηση των δαπανών για τη διατήρηση της τάξης.

*
* *

Συμπτωματικά με το νέο κύμα τρομοκρατίας στην Κύπρο, που αυτή τη φορά στρέφεται αποκλειστικά εναντίον του αγγλικού στρατού και των εγκαταστάσεων του, αυτά τα μέτρα ερμηνεύτηκαν με διάφορους τρόπους από τον τύπο. Ενώ η συντηρητική "Daily Telegraph" εγκρίνει τις πρωτοβουλίες του Whitehall σημειώνοντας ότι αποτελούν δείγμα καλής θέλησης της Μεγάλης Βρετανίας και ότι θα έπρεπε να γίνουν ευνοϊκά αποδεκτές (απουσία κειμένου) τα φιλελεύθερα και αριστερά φύλλα ασκούν σοβαρή κριτική για τη στάση της Βρετανικής Κυβέρνησης.

Ετσι, ο Εργατικός Βουλευτής Richard Grosmann στην εφημερίδα "Daily Mirror" χαρακτηρίζει τις βρετανικές προτάσεις «ντροπιαστικές και ανόητες».

«Πριν μερικές εβδομάδες, γράφει, το πρόβλημα του μέλλοντος της χώρας θα μπορούσε να είναι αντικείμενο ενός λογικού διακανονισμού με την ταυτόχρονη συμφωνία της ελληνικής πλειοψηφίας και της τουρκικής μειονότητας. Ο νέος Κυβερνήτης Sir John Harding, έκανε εξαιρετική δουλειά. Ομως, οι τελευταίες αγγλικές προτάσεις, όσο λογικές και αν φαίνονται στο Λονδίνο, στους Κυπρίους θα φανούν σαν μια άθλια απόπειρα να τους κάνει να απαρνηθούν το δικαίωμα της Ένωσης με την Ελλάδα αποδεχόμενοι μια ελεημοσύνη. Αποτέλεσμα αυτών των προτάσεων θα είναι να αδυνατήσει η θέση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και των μετριοπαθών προσωπικοτήτων που τον περιβάλλουν παίζοντας ταυτόχρονα το παιχνίδι των εξτρεμιστών».

Γαλλική Πρεσβεία στη Μεγάλη Βρετανία
Λονδίνο, 10 Δεκεμβρίου 1955

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
προς τον Εξοχότατο Κύριο Antoine Pinay
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Συζήτηση στη Βουλή των Κοινοτήτων για το πρόβλημα της Κύπρου

Είναι κατόπιν της επιμονής του Εργατικού Κόμματος που ο Sir Anthony Eden αποφάσισε όπως στις 5 Δεκεμβρίου διεξαχθεί στη Βουλή των Κοινοτήτων μία συζήτηση για το πρόβλημα της Κύπρου. Ο Υφυπουργός των Αποικιών, μερικές ημέρες πριν (η επιστολή μου της 29^{ης} Νοεμβρίου) είχε δώσει ελπίδες ότι θα ήταν σε θέση να προβεί σε μία δήλωση κατά την οποία θα παρουσίαζε τα αποτελέσματα των μυστικών διαπραγματεύσεων που άρχισαν με την Κυβέρνηση των Αθηνών και τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Μάταιη ελπίδα, αφού καμιά προοπτική συμφωνίας δεν προέκυψε στο ενδιάμεσο διάστημα. Σε μερικά μέλη της αντιπολίτευσης, ανεπίσημα η Κυβέρνηση είχε γνωστοποιήσει πριν από τη συζήτηση, ότι δεν μπορούσε να δώσει ακριβείς πληροφορίες στη Βουλή για τις θέσεις της, αφού αυτό θα έθετε σε κίνδυνο τις διαπραγματεύσεις. Το Εργατικό Κόμμα αποδέχτηκε αυτή τη θέση και για το λόγο αυτό αποφάσισε να μην απαιτήσει να γίνει ψηφοφορία μετά το πέρας της συζήτησης. Με αυτή την απόφαση δεν σημαίνει ότι ενέκρινε την στάση της βρετανικής κυβέρνησης. Οι εκπρόσωποι του στη Βουλή των Κοινοτήτων, το είχαν εξ άλλου δηλώσει την περασμένη Δευτέρα.

*

* *

Εκανα ήδη γνωστό στο Υπουργείο, το περιεχόμενο των δηλώσεων του Κυρίου Mac Millan, τον οποίο η Κυβέρνηση προτίμησε αντί του Κυρίου Lennox Boyd, για να κάνει την εισαγωγική ομιλία, και να τονίσει τις διεθνείς επιπτώσεις του προβλήματος της Κύπρου. Δεν αναμενόταν βέβαια ότι ο Υπουργός Εξωτερικών θα προέβαινε σε σημαντικές αποκαλύψεις, η ομιλία του όμως απογοήτευσε. Μερικοί δεν απέκρυψαν τον εκνευρισμό τους ακούοντας τον Κύριο Mac Millan να αναφέρεται επί μακρόν στις ιδιαίτερες ευθύνες των Βρεττανών που υπάρχουν από το 1878 που η Κύπρος παραχωρήθηκε στη Μεγάλη Βρετανία και να περιορίζεται στην επαναφορά του θέματος της επέμβασης του στην τριμερή συνδιάσκεψη του Λονδίνου που έγινε τον περασμένο Σεπτέμβρη. Πάντως αντιλαμβάνονται, ότι ο Υπουργός των Εξωτερικών, αποφασισμένος να δώσει τις λιγότερο δυνατόν πληροφορίες για τις μυστικές διαπραγματεύσεις που διεξάγονται τώρα, δεν είχε άλλη εναλλακτική λύση από την αναφορά του στο μακρινό και το πρόσφατο παρελθόν. Κατάφερε όμως να αναθερμάνει για λίγο το ακροατήριο όταν θίγοντας το θέμα του «αποικιακού» χαρακτήρα στην υπόθεση της Κύπρου, αναφέρθηκε προφανώς στις εξόδους του Κρουτσιόφ στη Ραγκούν, δηλώνοντας ότι οι Κύπριοι «ήταν ήδη πολιτισμένοι σε μια εποχή που οι κάτοικοι της Μεγάλης Βρετανίας ήταν ακόμα πρωτόγονοι».

Η αντιπολίτευση πάντως τον επέκρινε επειδή τήρησε κάποια διφορούμενη στάση στον τρόπο που παρουσίασε τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου στο θέμα της αυτοδιάθεσης.

Πράγματι ο Κύριος Mac Millan, τουλάχιστο στη αρχή, δεν είχε διευκρινίσει με καθαρότητα ότι η Μεγάλη Βρετανία εννοούσε ότι θα αναγνωρίσει στον λαό της Κύπρου το δικαίωμα να αποφασίσει για το μέλλον του.. Αρκέσθηκε να δηλώσει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο είχε αποδεχθεί την αρχή της αυτοδιάθεσης, αποδεχόμενο τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, και μετά τον πόλεμο προσαρμόστηκε με αυτόν σε πολλές από τις κτήσεις της Αυτοκρατορίας. Για την εφαρμογή αυτής της αρχής, θα πρέπει να υπάρχουν εξαιρέσεις, λαμβάνοντας υπόψη «τον γεωγραφικό, παραδοσιακό, ιστορικό ή στρατηγικό παράγοντα».

Όπως ήδη ανέφερα, ο Υπουργός των Εξωτερικών στη συνέχεια και σε απάντηση ερωτήσεων, αναγκάστηκε να γίνει πιο σαφής και με τα ακόλουθα λόγια συνόψισε την πολιτική της Κυβέρνησης του Λονδίνου : "On self determination we say : some time and in certain conditions". (στα αγγλικά στο γαλλικό κείμενο)

*

* *

Με τις ομιλίες των Κυρίων Strachey, Griffiths, Dugdale και Creech Johns, οι δύο τελευταίοι υπήρξαν Υφυπουργοί Αποικιών της Κυβέρνησης Attlee, το Εργατικό Κόμμα ανέπτυξε τις ακόλουθες θέσεις : το στρατηγικό επιχείρημα της Κυβέρνησης για να μην ικανοποιήσει τους Κύπριους δεν έχει καμμία αξία. Δεν χρησιμεύει σε τίποτα η διατήρηση μιας βάσης σε έδαφος όπου ο πληθυσμός είναι εχθρικός και όπου οι Βρεττανοί στρατιώτες είναι υποχρεωμένοι να διεξάγουν ένα αμυντικό πόλεμο εναντίον των ανταρτών της ΕΟΚΑ. Εν τούτοις, τόσο η Κυβέρνηση των Αθηνών όσο και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος είχαν δηλώσει ότι ήταν έτοιμοι να παράσχουν στο Ηνωμένο Βασίλειο όλες τις απαραίτητες διευκολύνσεις για να διατηρήσει τις στρατιωτικές του εγκαταστάσεις. Εξ άλλου η Κυβέρνηση, επέμενε στην αναγκαιότητα να ληφθεί υπόψη η θέση της Αγκυρας και να δωθούν συγκεκριμένες εγγυήσεις για την Τουρκική μειονότητα της Κύπρου (1). Αλλά υπάρχει ένας μεγαλύτερος αριθμός Ελλήνων υπηκόων που ζει στην Τουρκία και αυτός ο παράγοντας από μόνος του αποτελεί την καλύτερη εγγύηση για τους Τουρκοκύπριους.

Εξ άλλου, οι Εργατικοί Βουλευτές, επέμεναν όλοι για τον κίνδυνο που υπήρχε αν επιβάλλοντο «απαράδεκτοι όροι» γιατί τότε θα αδυνατίζε η θέση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και θα ενισχύετο η θέση των εξτρεμιστών. Προέβαλαν το επιχείρημα ότι η Μεγάλη Βρετανία θα έχανε τα πάντα αν άφηνε την κατάσταση να χειροτερέψει και ότι τα μέτρα καταστολής που αποφασίστηκαν από τον Sir John Harding δεν θα πετύχαιναν τίποτε άλλο από την όξυνση των εθνικιστικών αισθημάτων, και τελικά η Αγγλία θα ήτο αναγκασμένη να υποκύψει στη βία με όρους αξιοθρήνητους για το γόητρο της και εν τω μεταξύ, με την στάση της, να καταφέρει ένα μοιραίο κτύπημα στην Βαλκανική Συμμαχία, ακόμα και στο ΝΑΤΟ. Μερικοί αναφέρθησαν στην περίπτωση της Ιρλανδίας και της Παλαιστίνης. Κατά τη γνώμη τους, η μόνη λύση είναι η δίχως όρους αναγνώριση του δικαιώματος των κατοίκων της Κύπρου να αποφασίσουν οι ίδιοι για το μέλλον τους και να ορισθεί για το σκοπό αυτό μια λογική προθεσμία, παραδείγματος χάρη μία περίοδος πέντε χρόνων.

Οι πρόσφατες αποφάσεις που πήρε η Κυβέρνηση για να ενθαρρύνει την οικονομική ανάπτυξη της νήσου, υπήρξαν και αυτές αντικείμενο κριτικής. Αναμφίβολα, τα μέτρα αυτά αποτελούν μια αξιόπαινη προσπάθεια της Κυβέρνησης του Λονδίνου, αλλά ελήφθησαν πολύ αργά. Η Αγγλία μέχρι τώρα δεν ασχολήθηκε καθόλου με την ευημερία του ντόπιου πληθυσμού. Το μόνο αποτέλεσμα της παρουσίας της στην Κύπρο, δήλωσε ένας βουλευτής, υπήρξε η αποτελεσματική δράση εναντίον της ελονοσίας και εναντίον των αιγών που κατέτρωγαν την παραγωγή των αγροτών. Σήμερα μέσα στα πλαίσια της πολιτικής κατάστασης που επικρατεί, η ανακοίνωση ενός προγράμματος βρετανικής βοήθειας ύψους 38 εκατομμυρίων λιρών (2), θα ερμηνευθεί στη Λευκωσία σαν ελιγμός της Μεγάλης Βρετανίας για να «εξαγοράσει» τους Κύπριους και να τους κάνει να απαρνηθούν τις νόμιμες τους προσδοκίες.

*

* *

Από την πλευρά τους, αρκετοί συντηρητικοί βουλευτές, κυρίως αυτοί που ανήκουν στην πλειοψηφία που την προηγούμενη χρονιά είχε πάρει απόφαση εναντίον της εγκατάλειψης της βάσης του Σουέζ, υποστήριξαν τις θέσεις της Κυβέρνησης. Εξέφρασαν τις ανησυχίες τους για τις κινήσεις του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κύπρου, καθώς και για την πιθανή άνοδο του στην εξουσία αν η

Μεγάλη Βρετανία παραιτείτο από τις ευθύνες της στην Κύπρο. Τόνησαν ιδιαίτερα ότι η αναγνώριση από το Ηνωμένο Βασίλειο του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης στον λαό της Κύπρου θα ήταν ένα σοβαρό προηγούμενο για τις άλλες βρετανικές αποικίες, όπως παραδείγματος χάριν το Γιβραλτάρ και το Χόγκ Κόγκ.

Τη συζήτηση που συνεχίστηκε μέχρι τις 10.30 μ.μ. έκλεισε ο Κύριος Lennox Boyd. Ο Υπουργός των Αποικιών απέκρουσε το επιχείρημα ότι οι Βρετανοί δεν βοήθησαν για την πραγματική ευμάρεια της Κύπρου. Αντίθετα, όπως ισχυρίστηκε, η οικονομία είχε σημαντικά αναπτυχθεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Επέμεινε στην επιθυμία της Κυβέρνησης να προχωρήσει στην παραχώρηση ενός καθεστώτος αυτοκυβέρνησης στο λαό της νήσου, υποδεικνύοντας ότι ο Sir John Harding ήταν διατεθειμένος να έχει, μόλις αυτό θα καθίστατο δυνατό, συνομιλίες με εκπροσώπους της Κυπριακής κοινής γνώμης, έστω και αν ήσαν ή όχι μέλη μιας καταστατικής συνέλευσης. Πρόσθεσε ότι η Κυβέρνηση προσπαθούσε να βρει τρόπους που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν με ικανοποιητικό τρόπο την εκπροσώπηση των μειονοτήτων και ότι είχε ζητήσει για το σκοπό αυτό τη γνώμη ειδικών του Διεθνούς Δικαίου.

Στο πολιτικό πεδίο, ο Κύριος Lennox Boyd δεν έφερε κανένα νέο στοιχείο σε σχέση με αυτά που ανέφερε ο Κύριος Mac Millan. Υπογράμμισε μόνο ότι οι συνομιλίες συνεχίζονταν «με σκοπό να συμβιβάσουν τα διάφορα συμφέροντα, το συμφέρον της Μεγάλης Βρετανίας το οποίο στην περίπτωση αυτή δεν ήταν ένα συμφέρον εγωϊστικό αλλά εκείνο που θα εξασφάλιζε την ασφάλεια όλης της Δυτικής Συμμαχίας».

Δεν θα ήταν χωρίς ενδιαφέρον να επισημανθεί ότι καθ'όλη τη διάρκεια της συζήτησης, τα μέλη της αντιπολίτευσης είχαν την τάση να επικρίνουν πολύ αυστηρά την δράση του Κυρίου Mac Millan, ενώ οι περισσότεροι εξέφρασαν την ευαρέσκεια τους για το ρόλο που έπαιξε ο Υπουργός των Αποικιών καθώς και για τη στάση του Sir John Harding.

- (1) Αρετοί βουλευτές υπέδειξαν επί τη ευκαιρία ότι η Βρετανική Κυβέρνηση είχε κατά κάποιο τρόπο ενθαρρύνει τουλάχιστο στην αρχή τους Τούρκους να τηρήσουν αδιάλλακτη στάση στο πρόβλημα της Κύπρου.
- (2) Σε αυτό το σημείο ο Κύριος Lennox Boyd δευκρίνησε ότι το 60% αυτού του ποσού θα είχε σαν πηγή τον τοπικό προϋπολογισμό. Το 40% μόνο θα προερχόταν από τη Μεγάλη Βρετανία.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Αθήνα, 16 Δεκεμβρίου 1955

Ελήφθη στις 11,23 μ.μ.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

6.45 μ.μ.

Αρ. 1200/1201

Η απόφαση να τεθεί εκτός νόμου το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κύπρου και η σύλληψη των ηγετών του που έλαβαν χώρα τις τελευταίες δύο μέρες, έγινε αντικείμενο αρκετών σχολίων στον αθηναϊκό τύπο.

Για τον «Εθνικό Κήρυκα» ο οποίος νομίζω ότι εκφράζει γνώμη γενικά αποδεκτή εδώ, ο στόχος των Αγγλων είναι :

- 1) να πετύχουν τη συνδρομή των Αμερικανών παρουσιάζοντας το πρόβλημα της Κύπρου σαν αναπόσπαστο μέρος του αγώνα που διεξάγει η Δύση εναντίον του κομμουνισμού.
- 2) Να αποπλίσσει ηθικά και να διασπάσει πολιτικά τους Έλληνες της Ελλάδας με τους Έλληνες της Κύπρου, επιθυμώντας να τους κάνει να πιστέψουν ότι οι επιθέσεις και οι διαδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα αυτή τη στιγμή στην Κύπρο είναι έργο μόνο των κομμουνιστών.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Αθήνα, 20 Δεκεμβρίου 1955 10.45 π.μ.
Ελήφθη στις 20 Δεκεμβρίου 1955 στις 12.35 μ.μ.

Αρ. 1225/28

Η παρουσία στην Αθήνα, μιας προκήρυξης της «Εθνικής Ταξιαρχίας των Ελλήνων Εκδικητών» που κυκλοφόρησε την επαύριο της επίθεσης εναντίον του Βρετανικού Ινστιτούτου, προκάλεσε κάποια ανησυχία.

Αυτή η μυστική οργάνωση για την οποία για πρώτη φορά γίνεται λόγος στον τύπο, απευθύνεται «στους Αγγλους και τους πράκτορες τους», τους οποίους απειλεί με θάνατο «αν το ελληνικό αίμα συνεχίσει να ρέει στην Κύπρο». Παρά τη μελοδραματική της παρουσίαση, αυτή η προκήρυξη δεν μπορεί να αγνοηθεί. Τα μέλη της Κυβέρνησης, οι Βρεττανοί συνάδελφοι μου και οι ξένοι παρατηρητές στην Αθήνα, πραγματικά φοβούνται ότι η σταδιακή όξυνση των παθών από ένα μέρος της ελληνικής κοινής γνώμης θα ωθήσει στα άκρα την μικρή φάλαγγα των φανατικών.

Η βόμβα που τοποθετήθηκε στο Βρετανικό Ινστιτούτο, ίσως να είναι μόνο η αρχή.

Επίσης, ο Υφυπουργός Δημόσιας Τάξης, στην προσπάθεια του να προλάβει κατά το δυνατό νέες πράξεις τρομοκρατίας, παίρνει δραστικά μέτρα. Η Πρεσβεία της Μεγάλης Βρετανίας είναι κυκλωμένη από αστυνομικούς, και ενισχύθηκε η φρουρά μπροστά από όλες τις ξένες αντιπροσωπείες. Το Πανεπιστήμιο έκλεισε για τις διακοπές.

Ανακοινώνοντας μου σήμερα το πρωί αυτή την είδηση ζητώντας συγγνώμη για την αναβολή των εγκαινίων του Γαλλικού Τμήματος που θα ελάμβανε χώρα σήμερα, ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης δεν απέκρυψε ότι η Κυβέρνηση ήταν πολύ ανήσυχη για τη σημερινή νοοτροπία των φοιτητών, και πρόσθεσε ότι ούτε η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου, ούτε η αστυνομία είναι σε θέση αυτή την περίοδο να τους ελέξουν.

ΕΥΜΒΟΥΛΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΣΜΗΣ
ΑΓΩΝΑ ΕΟΚΑ 1955-56

**ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ
ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.Α**

1956

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου

Λεμεσος, 14 Ιανουαρίου 1956

Ο Προξενικός Λειτουργός της Γαλλίας στη Λεμεσό
προς τον Πρόξενο της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο

Θέμα : Το πρόβλημα της Κύπρου

Σαν επακόλουθο των επιστολών μου για το πρόβλημα της Κύπρου, έχω την τιμή να σας γνωστοποιήσω ότι οι συγκρούσεις στην Κύπρο όλο και χειροτερεύουν.

Ενα καινούργιο στοιχείο κάνει την εμφάνιση του : είναι η ισχυρή μειονότητα τουρκικής καταγωγής που αποτελεί περίπου το ένα πέμπτο του πληθυσμού της Κύπρου.

Μέχρι τα τελευταία χρόνια, εργατική, απομονωμένη, ήσυχη, συμμετέχοντας πολύ λίγο στην οικονομική και κοινωνική ζωή του νησιού, διατηρούσε άριστες σχέσεις με τους Ελληνοκύπριους. Εδώ και δύο τρία χρόνια, ενώ τα αιτήματα της Εθναρχίας για την Ένωση ήταν όλο και πιεστικά, αρχίζει προοδευτικά να δείχνει σημεία αυξανόμενου εκνευρισμού : οι ηγέτες και εφημερίδες της, πολλές φορές διαμαρτυρήθηκαν εναντίον του αιτήματος της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα και των πρωτοβουλιών της Εθναρχίας. Η προοπτική μιας ελληνικής κυριαρχίας ανησυχεί τους Τούρκους που νιώθουν ευτυχείς κάτω από την αγγλική διακυβέρνηση.

Αυτά τα συναισθήματα εκφράστηκαν με βίαιο τρόπο στις 11 Ιανουαρίου 1956, και αν οι δυνάμεις ασφαλείας της Κυβέρνησης που τώρα είναι καλά οργανωμένες δεν ήταν παρούσες, η μέρα αυτή θα ήτο ακόμα χειρότερη. Αιτία για τα γεγονότα υπήρξε η δολοφονία ενός Τουρκοκύπριου λοχία της αστυνομίας που έγινε στην Πάφο το πρωί της 11^{ης} Ιανουαρίου. Ο Τουρκοκύπριος λοχίας δέχθηκε δύο σφαίρες που ρίχτηκαν από ένα άγνωστο. Λίγο αργότερα η αστυνομία συνέλαβε στο Κτήμα-Πάφος ένα νεαρό παιδί που μετέφερε ένα αυτόματο όπλο μέσα στη θήκη ενός βιολιού.

Μόλις έγινε η δολοφονία, υπήρξε η υποψία ότι ήτο μία εκτέλεση αντιποίνων της ΕΟΚΑ, και ακολούθησε μια αυθόρμητη έκρηξη θυμού ανάμεσα στον πληθυσμό της Τουρκοκυπριακής κοινότητας η οποία κατάληξε σε μια σειρά διαδηλώσεων εναντίον των Ελλήνων σε ολόκληρο το νησί. Εγιναν παρελάσεις με τούρκικες σημαίες, και με πανώ που έγραφαν υβριστικά συνθήματα εναντίον των Ελλήνων. Τα τουρκικά σχολεία έκλεισαν, το ίδιο και τα τουρκικά καταστήματα. Στη Λευκωσία, στην Αμμόχωστο και σε άλλα σημεία πετροβολήθηκαν και καταστράφηκαν οι βιτρίνες των ελληνικών καταστημάτων. Στη Λευκωσία, άρχισε μια ξαφνική συμπλοκή μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων κοντά στο ελληνικό αθλητικό σωματείο Ολυμπιακός, το οποίο δέχθηκε επίθεση από τους Τούρκους και η κατάσταση θα ήταν πολύ άσχημη αν δεν επενέβαινε ο στρατός και η αστυνομία.

Εκείνη τη μέρα και με γρήγορες κινήσεις η Κυβέρνηση πήρε δραστικά μέτρα και προφυλάξεις θέτοντας μεταξύ άλλων εντός των πόλεων διαχωριστικές ταινίες ανάμεσα στις περιοχές των Ελλήνων και των Τούρκων.

Το αποτέλεσμα ήταν να κυριαρχήσει μια μεγάλη ανησυχία στο νησί, ιδιαίτερα στη Λευκωσία, όπου όλα τα καταστήματα και τα καφενεία έκλεισαν πολύ γρήγορα και η πόλη αργά το απόγευμα ήταν εντελώς έρημη.

Μετά από εκκλήσεις των πολιτικών και θρησκευτικών ηγετών των Τουρκοκυρίων, η ηρεμία επανήλθε στην Κύπρο και για μια ακόμα φορά η ζωή ξαναβρίσκει τους κανονικούς της ρυθμούς. Αυτή η 11^η Ιανουαρίου πρέπει ωστόσο να ληφθεί σαν προειδοποίηση και σαν ένδειξη ότι η Τουρκική

μειονότητα εγκαταλείπει πλέον την συνήθη απάθεια της και ότι είναι αποφασισμένη να ενεργήσει καθιστώντας έτσι πιο δύσκολη τη λύση του προβλήματος.

Όσο για την Κυβέρνηση της οποίας η κυριότερη μέριμνα είναι η διατήρηση της τάξης, συνεχίζει επίσης τις προσπάθειες της για συμφιλίωση. Τελευταία, έλαβαν χώρα ακόμα δύο συναντήσεις ανάμεσα στον Κυβερνήτη και τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, αρχηγό της Εθναρχίας οι οποίες κρατήθηκαν μυστικές μέχρι και την τελευταία στιγμή. Η μία, διάρκειας δύο ωρών στις 9 Ιανουαρίου 1956 στο σπίτι του Αγγλου Αρχιδιακόνου στη Λευκωσία, και η άλλη, επίσης δύο ωρών στον ίδιο χώρο, στις 13 Ιανουαρίου 1956. Μία άλλη συνάντηση επρόκειτο να γίνει, τελικά όμως τίποτα δεν έγινε γνωστό για τα αποτελέσματα αυτών των συνομιλιών.

Εξ άλλου, η φρουρά ενισχύθηκε με νέες στρατιωτικές μονάδες : έφθασαν αεροπορικά μονάδες αλεξιπτωτιστών. Λέγεται όμως ότι αυτές οι κινήσεις του στρατού είναι αποτέλεσμα των τελευταίων γεγονότων που έλαβαν χώρα στην Ιορδανία και πως είναι προληπτικά μέτρα.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αθήνα, 3 Φεβρουαρίου 1956

Ελήφθη στις 9.32 μ.μ.

Αρ. 101

Αναφέρομαι στο προηγούμενο τηλεγράφημα μου.

Ο ελληνικός φιλοκυβερνητικός τύπος (Καθημερινή, Ακρόπολις, Εθνικός Κήρυκας) εκτιμά ότι η αποδοχή από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο των βρετανικών προτάσεων αποτελεί μεγάλη πρόοδο. Υπογραμμίζει ότι οι Άγγλοι, αναγνωρίζουν χωρίς επιφύλαξη τώρα το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης στον κυπριακό λαό, χωρίς όμως να καθορίζουν την ημερομηνία άσκησης αυτού του δικαιώματος. Έχουν καλύψει πολύ δρόμο από την κατηγορηματική άρνηση των Κυρίων Nutting και Horkinson και πως τελικά θα υποχρεωθούν να υποκύψουν εντελώς (Ακρόπολις). Η λύση του κυπριακού προβλήματος εισέρχεται σε μια αποφασιστική φάση παρόλες τις δυσκολίες που θα έχει να αντιμετωπίσει ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος με τη νεολαία της Κύπρου και την ΕΟΚΑ (Βήμα).

Ο τύπος της αντιπολίτευσης κατηγορεί την Κυβέρνηση ότι εγκατέλειψε τον κυπριακό λαό και «ότι νίπτει τας χείρας της δηλώνοντας ουδέτερη» (Ελευθερία) και ότι διαπράττει μία απάτη εις βάρος του λαού (Εστία). Η κομμουνιστική Αυγή ομιλεί για μία «συνθηκολόγηση» του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου που οφείλεται στις πιέσεις που του ασκήθηκαν από την Κυβέρνηση των Αθηνών.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Αθηνών

Γαλλική Πρεσβεία
Εξωτερικές Υποθέσεις
Ελλάς

Τηλεγράφημα
Αθήνα, 17 Φεβρουαρίου 1956
Ελήφθη στις 21 στις 12.02 μ.μ.
Αρ. 137

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΠΑΡΙΣΙ
Απόρρητο

Αναφέρομαι στα τηλεγραφήματα μου ΑΡ. 96 και 100

Το Βασιλικό Υπουργείο Εξωτερικών μου παρέδωσε πολύ εμπιστευτικά το ακόλουθο κείμενο που αποτελεί την περίληψη της απάντησης που έδωσε στις 2 παρελθόντος Φεβρουαρίου ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος στον Γενικό Κυβερνήτη της Κύπρου :

«Στην απάντηση του προς τον Κυβερνήτη και με ημερομηνία 2 Φεβρουαρίου, ο Αρχιεπίσκοπος εκτιμά ότι το κείμενο της Βρετανικής Δήλωσης που του παρουσιάστηκε δεν είναι ικανοποιητικό διότι δεν ανταποκρίνεται στους πόθους του κυπριακού λαού. Ενώ αυτός απαιτεί πάνω από όλα το δικαίωμα να αποφασίσει ελεύθερα, αυτό το δικαίωμα φαίνεται να εκφράζεται με έμμεσο τρόπο και με υποκατάστατα μέσα από όρους τόσο γενικούς, πού το κείμενο το οποίο επιδέχεται διάφορες ερμηνείες, δεν αποτελεί καθόλου μιά σίγουρη υπόσχεση για το μέλλον.

Ωστόσο, επιθυμώντας να επανέλθει η τάξη και η ειρήνη στο νησί, ο Αρχιεπίσκοπος δηλώνει ότι δέχεται να συνεργασθεί με τον Κυβερνήτη και τους εκπροσώπους της μειονότητας, για τη διαμόρφωση ενός Συντάγματος. Εν τούτοις, ο Αρχιεπίσκοπος αγνοεί τι εννοεί ο Βρετανός Κυβερνήτης με την παραχώρηση ευρείας αυτονομίας και ζητά να του δωθούν ορισμένες διευκρινήσεις πάνω στις βασικές αρχές του συντάγματος και κυρίως τη βεβαίωση ότι :

- 1) οι εξουσίες, νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική, θα ασκούνται από εκλεγμένους εκπροσώπους του λαού, εξαιρουμένων των υποθέσεων που αφορούν την άμυνα και την εξωτερική πολιτική.
- 2) Ο Κυβερνήτης δεν θα έχει καμιά άλλη εξουσία εκτός από εκείνη του ρυθμιστή του καθεστώτος, χωρίς δικαίωμα ψήφου και δίχως άλλη δικαιοδοσία από εκείνη που ανατίθεται σε συνταγματικό Αρχηγό Κράτους.
- 3) Η εκπροσώπηση εντός της Βουλής θα είναι αναλογική σύμφωνα με την εθνική αναλογία του πληθυσμού της νήσου, με απόλυτη ισοτιμία στα δικαιώματα όλων των κατοίκων.

« Ο Αρχιεπίσκοπος επαναβεβαιώνει την επιθυμία του να συμβάλει στην ειρήνευση του νησιού με κατάλληλες δηλώσεις. Ζητά όπως η Βρετανική κυβέρνηση από τη δική της πλευρά συνεισφέρει σε αυτό το ειρηνοποιό έργο με την κατάργηση των ειδικών στρατιωτικών μέτρων, την άρση των νόμων έκτακτης ανάγκης και την απονομή αμνηστείας για όλες τις πολιτικές παρανομίες.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Τηλεγράφημα

Αθήνα, 5 Μαρτίου 1956 9.45 π.μ.

Ελήφθη στις 6 Μαρτίου στις 11.22 π.μ.

Αρ. 177

Οι βίαιες και κυνικές δηλώσεις του κ. Lennox Boyd στη Βουλή των Κοινοτήτων, θεωρήθηκαν από τον ελληνικό τύπο σαν μια ολοφάνερη απόδειξη «της βρετανικής υποκρισίας» και σαν μια «χονδροειδέστατη απόπειρα δικαιολογίας της αυθαιρεσίας που χαρακτηρίζει την αγγλική πολιτική έναντι της Κύπρου (Καθημερινή), επειδή ποτέ οι Αγγλοι δεν είχαν την πρόθεση να παραχωρήσουν ένα πολίτευμα αυτοκυβέρνησης που αργότερα θα επέτρεπε να εφαρμοσθεί η αρχή της αυτοδιοίκησης (Βήμα), και ματαίως οι Βρετανοί προσπαθούν να φορτώσουν στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο την ευθύνη για την αποτυχία των συνομιλιών (Ακρόπολις).

Ο τύπος εκφράζει κάποια ανησυχία λόγω της σκλήρυνσης των θέσεων των δύο πλευρών, «τώρα που οι ελπίδες μιας λύσης δεν ευοδόθηκαν, η κατάσταση στο νησί γίνεται πλέον πολύ ανησυχητική και πρακτικά η σιωπηρή συγκατάθεση της ΕΟΚΑ για εκεχειρία έχει διακοπεί «ενώ το συναίσθημα του μίσους εναντίον του κατακτητή όλο και θα μεγαλώνει».

Η συνέντευξη του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου ενδυναμώνει την πεποίθηση που εκφράζει ο ελληνικός τύπος πως η αδιαλαξία και η κακή θέληση από την πλευρά των Βρετανών είναι η άμεση αιτία της αποτυχίας των συνομιλιών, και ότι τώρα, «δεν απομένει πια στους Κύπριους παρά να κάνουν αυτό που επιβάλλεται με την υποστήριξη ολόκληρου του Έθνους, μέχρι τη μέρα που θα ικανοποιηθούν τα δίκαια ιστορικά αιτήματα του. (Καθημερινή)

« Τα όπλα ξανάρχισαν να μιλούν και τη διακοπή των συνομιλιών ακολούθησαν εκρήξεις δεκάδων βομβών» (Βήμα), ενώ από την πλευρά του ο Στρατάρχης Harding, απήφθινε μια απειλητική προειδοποίηση προς τους Κυπρίους, ότι είναι έτοιμος και έχει σκοπό να προβεί σε μια εκστρατεία εναντίον της τρομοκρατίας χρησιμοποιώντας όλα τα δυνατά μέσα. (Ακρόπολις)

Ο Πρόξενος της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
(Διεύθυνση Πολιτικών και Οικονομικών Υποθέσεων)

Θέμα : Η κατάσταση στην Κύπρο

Η αναφορές που μου στέλνουν οι προξενικοί μου λειτουργοί στη Λάρνακα και στη Λεμεσό σχετικά με τα γεγονότα που συμβαίνουν στην Κύπρο, φθάνουν σε μένα ακετά αργοπορημένα για να μπορέσω από την πλευρά μου να τις μεταφέρω στο Υπουργείο προτού αυτά γίνουν γνωστά μέσω του τύπου.

Ωστόσο, νομίζω θα ήταν ενδιαφέρον να αναφερθώ σε μερικά αποσπάσματα της συνέντευξης που έδωσε στις 12 Μαρτίου στους "Times of Cyprus", ο Κύριος Ιωάννης Κληρίδης (Σύμβουλος της Βασιλίσσας), με σκοπό να εξηγήσει για ποιο λόγο παραιτήθηκε από μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου της Κύπρου μετά την εξορία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου.

Ο Κύριος Κληρίδης είναι ένας από τους Ελληνοκύπριους που είναι οπαδοί της ανεξαρτησίας της νήσου τους και όχι της Ένωσης με την Ελλάδα. Είναι γι αυτό το λόγο που αξίζει να γνωρίζουμε τη γνώμη του.

Αποκάλυψε ότι η Κύπρος πριν από ένα χρόνο θα είχε αποκτήσει ένα σύνταγμα και την αναγνώριση από τη Μεγάλη Βρετανία του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης, αν η ΕΟΚΑ δεν είχε αρχίσει τη δράση της τον Απρίλιο του 1955, ρίχνοντας τις πρώτες βόμβες. Η Κυβέρνηση του Sir Anthony Eden, είχε πράγματι αποδεχθεί να ανακοινώσει..... (απουσιάζει μέρος του κειμένου στα γαλλικά)

Τον Ιούνιο όμως, όταν συνήλθε η Βουλή, μία τέτοια δήλωση θα εθεωρείτο σαν υποχώρηση λόγω της δράσης της ΕΟΚΑ.

Ο Κύριος Κληρίδης δήλωσε πως παραιτήθηκε από το Εκτελεστικό Συμβούλιο, επειδή αυτό δεν ενημερώθηκε για την εξορία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Ανάφερε ότι «ήταν παράλογο να απελαθεί ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος μία εβδομάδα μετά τον τερματισμό των συνομιλιών. Αν ο Κυβερνήτης ήταν σίγουρος για συμπαιγνία του ιερωμένου με την ΕΟΚΑ, τότε γιατί συνομίλησε μαζί του» ;

«Αλλά έστω και αν ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ήταν ανοικτά και φανερά εμπλεγμένος με την τρομοκρατία, δεν υπάρχει ούτε ένας Έλληνας στην Κύπρο που θα δικαιολογήσει την απέλαση του. Ο Κυβερνήτης δεν έλαβε καθόλου υπόψη την κοινή γνώμη. Αυτή η απέλαση, είναι σαν να έριξαν λάδι στη φωτιά».

«Παρόλο που εγώ ο ίδιος καταδίκασα την τρομοκρατία και άσκησα κριτική στον Αρχιεπίσκοπο επειδή δεν την καταδίκασε και αυτός, δεν μπορούσα να παραμείνω στο Εκτελεστικό Συμβούλιο μετά την απέλαση του. Δεν παραιτήθηκα προηγουμένως διότι πίστευα ότι παραμένοντας θα μπορούσα να πετύχω να αναγνωρισθεί το δικαίωμα της αυτοκυβέρνησης».

Ο Αρχιεπίσκοπος έκανε λάθος όταν δεν επέμεινε να εφαρμοσθεί η αυτοδιάθεση σε συγκεκριμένη χρονολογία. Εγώ προέβλεπα μία περίοδο δέκα ετών. Σκέφθηκα ότι κατά τη διάρκεια

αυτής της περιόδου θα έπειθα τον κυπριακό λαό να καταλάβει πόσο άκαιρο είναι να προσφέρει τα εισοδήματα της χώρας του στον ελληνικό προϋπολογισμό».

«Η φόρμουλα που παρουσίασε ο Κύριος Κληρίδης, διαδοχικά στον Αρχιεπίσκοπο, στον Κύριο Lennox Boyd και στον Sir John Harding έγινε δεκτή από όλους χωρίς κανένα σχόλιο. Παραθέτω μερικά αποσπάσματα :

2) «Στη συνέχεια, ένα φιλελεύθερο σύνταγμα για δέκα χρόνια, κατά τη διάρκεια των οποίων ο λαός μπορεί να αποφασίσει για το μέλλον του. Η Βρετανική Κυβέρνηση, θα μπορεί να διατηρήσει στο νησί τις βάσεις της για όσο καιρό αυτές θα εξυπηρετούν τις ανάγκες της Κοινοπολιτείας και την παγκόσμια ειρήνη».

Σε ότι αφορά τις πρόσφατες διαπραγματεύσεις, ο Κύριος Κληρίδης δήλωσε ότι το Εκτελεστικό Συμβούλιο δεν είχε ενημερωθεί. Ο ίδιος όμως γνώριζε ότι ο Αρχιεπίσκοπος δεν θα υποχωρούσε στο σημείο που θα αφορούσε την εκλελεγμένη ελληνική πλειοψηφία. Εξ άλλου, το σύνταγμα που προτάθηκε στις αρχές του 1955 προέβλεπε 12 Έλληνες και 3 Τούρκους.

«Όπως εξήγησα στον Κύριο Lennox Boyd, συνέχισε ο Κύριος Κληρίδης, όταν η Κύπρος παραχωρήθηκε το 1881 από την Τουρκία και οι Τούρκοι είχαν ζητήσει μια ισότιμη εκπροσώπηση, ο Υπουργός της τότε εποχής εκτίμησε ότι αυτό δεν ήταν λογικό. Οι Τούρκοι δεν κατάφεραν να έχουν μια ισότιμη εκπροσώπηση. Γιατί οι Αγγλοι δεν θα δέχονταν να την έχουν σήμερα»;

«Το πρώτο μεγάλο λάθος της Βρετανικής Κυβέρνησης ήταν η επιμονή της ότι η Κύπρος ήταν μια εσωτερική υπόθεση ενώ στη συνέχεια εισήγαγε στο πρόβλημα την Ελλάδα και την Τουρκία».

«Κατά τη γνώμη μου, η Κύπρος είναι ένα πρόβλημα ανάμεσα στη Μεγάλη Βρετανία και τον λαό της νήσου. Δεν έχει να κάνει τίποτα με την Ελλάδα και την Τουρκία. Στον εικοστό αιώνα, μια χώρα ανήκει στους κατοίκους της».

«Η απέλαση του Αρχιεπισκόπου, συμπέρανε δεν είναι η λύση».

Όμως αν βασιστούμε πάνω σε ότι γράφει (απουσιάζει μέρος από το γαλλικό κείμενο) η εξορία των επισκόπων αυτή την εποχή είχε ένα αποφασιστικό αποτέλεσμα και σύντομα επανέφερε την τάξη.

Σύμφωνα με τον Κύριο Lariette, η τάξη σίγουρα θα επιβληθεί : 20.000 στρατιώτες θα επιβληθούν των 150 δραστήριων μελών της ΕΟΚΑ. Η Κύπρος είναι ένα μικρό νησί, ποια όμως θα είναι η συνέχεια ; Τα πνεύματα είναι βαθειά τραυματισμένα. Αναμφίβολα θα υποκύψουν στη δύναμη, θα δεχθούν όμως να συνεργασθούν ειλικρινά με την Κυβέρνηση ; Αμφιβάλλουμε.

Εξ άλλου, δεν αποκλείεται όταν επιβληθεί η τάξη, η Μεγάλη Βρετανία να φέρει πίσω τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και να διαπραγματευθεί μαζί του. Το έπραξε στη Μάλτα μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν έφερε πίσω από την Ταγκανίκα όπου είχε απελάσει τον Κύριο Mizzzi, Αρχηγό του Εθνικιστικού Κόμματος, ο οποίος μετέπειτα ανέλαβε ως Πρωθυπουργός.

Είναι δύσκολο να προβλέψει κανείς τι αποτέλεσμα θα έχει όλη αυτή η αναταραχή. Ευχόμαστε όπως τα σοφά λόγια του Κυρίου Κληρίδη εισακουσθούν και η λύση στην οποία αποβλέπει να γίνει αποδεκτή από τις δύο πλευρές. Τα πνεύματα όμως είναι πολύ οξυμμένα από τους μεν και από τους δε, για να πραγματοποιηθεί αυτή η ευχή. Φαίνεται ότι μια επιτόπια λύση είναι πα

ξεπερασμένη, και εναπόκειται στις Κυβερνήσεις που ενδιαφέρονται για το μικρό αυτό νησί της Ανατολικής Μεσογείου, να βρουν μια λύση.

Ο Πρέσβης της Γαλλίας σε Μόναχ και Κίεβο
προς τον Βιστόντο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Πολιτικών και Οικονομικών Υποθέσεων

Θέμα : Η κατάσταση στην Κύπρο

Μετά την επίθεση του Αρχηγού των Ενόπλιων δυνάμεων της Κύπρου, και μετά το άρνητικό μήτρα που πήρε ο Κυβερνήτης η τουρκική κυβέρνηση, η Γαλλία είναι σε θέση να καταλάβει το αντίθετο μεν γράει ο αρχηγός των ενόπλιων δυνάμεων.

Οι σχέσεις είναι οι ίδιες όπως για τους άλλους, οι οποίοι είναι ανήμποροι να αναλάβουν τα έσοδα των ενόπλιων δυνάμεων, οι οποίοι είναι ανήμποροι να τους διαχειριστούν.

Οι σχέσεις είναι οι ίδιες όπως για τους άλλους, οι οποίοι είναι ανήμποροι να αναλάβουν τα έσοδα των ενόπλιων δυνάμεων, οι οποίοι είναι ανήμποροι να τους διαχειριστούν.

Οι σχέσεις είναι οι ίδιες όπως για τους άλλους, οι οποίοι είναι ανήμποροι να αναλάβουν τα έσοδα των ενόπλιων δυνάμεων, οι οποίοι είναι ανήμποροι να τους διαχειριστούν.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Προξενείο της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
Ευρώπη
Αρ. 133/EU

Λα Βαλέτ, 30 Απριλίου 1956

Ο Πρόξενος της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Πολιτικών και Οικονομικών Υποθέσεων

Θέμα : Η κατάσταση στην Κύπρο

Μετά την απέλαση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου από την Κύπρο, και παρά τα δραστικά μέτρα που πήρε ο Κυβερνήτης, η κατάσταση στην Κύπρο δεν έχει καόλου καλυτερεύσει. «Μάλλον το αντίθετο» μου γράφει ο προξενικός μας λειτουργός από τη Λάρνακα.

Οι επιθέσεις είναι όλο και περισσότερες και οι δυνάμεις ασφαλείας φαίνονται ανήμπορες να ανακαλύψουν τα ίχνη των δολοφόνων οι οποίοι μετά το κτύπημα εξαφανίζονται «χωρίς να τους έχει δει κανένας».

Οι έρευνες που διεξάγονται σε μεγάλη κλίμακα δεν έχουν φέρει κανένα αποτέλεσμα.

Οι δολοφονίες μερικών Τούρκων αξιωματικών της αστυνομίας, προκάλεσαν την οργή του Τουρκικού πληθυσμού της νήσου, ο οποίος προχώρησε σε αντίποινα εναντίον των Ελλήνων.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Γαλλική Πρεσβεία στη Μεγάλη Βρετανία
Λονδίνο, 10 Μαΐου 1956

Αρ. 874/EU

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
προς τον Εξοχότατο Κύριο Christian Pineau
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Καταδίκη σε θάνατο των Κυπρίων τρομοκρατών

Στο μέτρο που αφορά την πρόκληση ταραχής στη συνείδηση των Αγγλων, στο μέτρο επίσης που η απόφαση του Sir John Harding κινδυνεύει να προκαλέσει μεγαλύτερη από αυτή που υπάρχει σήμερα στην Κύπρο, η καταδίκη σε θάνατο των Καραολή και Δημητρίου προκάλεσε στην εδώ κοινή γνώμη κάποια ταραχή. Τα επεισόδια που έλαβαν χώρα χθές στην Αθήνα, τα διαβήματα της Ελληνικής Κυβέρνησης, η παρέμβαση που θα γινόταν ανεπίσημα για το θέμα στο Παρίσι από τον Κύριο Dulles στον Κύριο Selwyn Loyd – παρέμβαση που σήμερα κάνει την “Daily Telegraph” να καταγγέλλει «για σαμποτάζ» των Αμεριανών στις αυτοκρατορικές θέσεις των Βρεττανών – είναι θέματα που έτυχαν μεγάλης προσοχής.

Στο Κοινοβουλευτικό επίπεδο, μετά που ο Γραμματέας του Εργατικού Κόμματος Κύριος Morgan Philips, έστειλε στις 8 Μαΐου μια επιστολή στον Υπουργό Αποικιών, ζητώντας του να επιδείξει επιοίκεια, η εργατική αντιπολίτευση μάταια προσπάθησε χθες να πετύχει την αναβολή της συνεδρίας της Βουλής των Κοινοτήτων με σκοπό την άμεση συζήτηση αυτού του θέματος. Ο Speaker αρνήθηκε αφήνοντας να εννοηθεί ότι ο Κυβερνήτης της Κύπρου είναι ο εκπρόσωπος της Βασίλισσας και ότι το δικαίωμα χάριτος είναι ένα από τα προνόμια της Βασίλισσας και πως δεν είναι δυνατό να συζητηθεί στη Βουλή των Κοινοτήτων. Από την πλευρά τους πολλοί Λόρδοι στη Βουλή των Λόρδων, ξεσηκώθηκαν κατά της απόφασης του Sir John Harding, που όπως δήλωσαν, δεν μπορούσε παρά να χειροτερέψει την κατάσταση στην οποία βρίσκεται το Κυπριακό πρόβλημα.

Παρά το ότι, αριθμός συντηρητικών εφημερίδων τηρούν σιγή, οι “Times”, εφημερίδα πιστή στον κονφορμισμό της, με κάποιο ίχνος διστακτικότητας, έγραψε χθές ότι έπρεπε πρώτα να αποκατασταθεί η τάξη στην Κύπρο, και ότι η απονομή χάριτος στους δύο τρομοκράτες θα ήταν μια ενθάρρυνση στη δράση της ΕΟΚΑ. Αντίθετα, οι φιλελεύθερες και εργατικές εφημερίδες επικρίνουν την απόφαση του Sir John Harding. Η “New Chronicle” μιλά για ένα νέο λάθος μέσα στην όλη «τραγωδία λαθών» της Κυβέρνησης του Sir Anthony Eden στην υπόθεση της Κύπρου. Η “Manchester Guardian” υπογραμμίζει τον κίνδυνο δημιουργίας μαρτύρων του κυπριακού εθνικισμού. Προχωρεί μέχρι να αναφέρει ότι η Γαλλική Κυβέρνηση η οποία στην Αλγερία υπέστη πολύ περισσότερα από όσα η Βρετανική Κυβέρνηση στην Κύπρο, «μέχρι τώρα δεν προσέφυγε σε πολιτικές εκτελέσεις».

Χάγη, 16 Μαΐου 1956

Αρ. 836/EU

Ο Κύριος E. de Beauverger
Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Ολλανδία
προς τον Εξοχότατο Κύριο Christian Pineau
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

ΑΝ : Η αναφορά μου Αρ. 514 της 21^{ης} Μαρτίου 1956

Θέμα : Η Ολλανδική κοινή γνώμη και τα γεγονότα στην Κύπρο

Είναι με λύπη που στην Ολλανδία έγιναν γνωστά τα γεγονότα που συμβαίνουν στην Κύπρο. Μετά την επίδειξη δυνάμεως της Μεγάλης Βρετανίας εναντίον του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, υπήρξε η ελπίδα ότι οι Αγγλοι, συνειδητοποιώντας την κακή εντύπωση που προκάλεσε η απέλαση του Αρχιεπισκόπου, θα απέφευγαν να επαναλάβουν μια χειρονομία που εδώ θεωρήθηκε σαν πολιτικό σφάλμα.

Επί πλέον, η καταδίκη των δύο Κυπρίων τρομοκρατών, επικρίθηκε εδώ εντονότατα. Οποια και αν είναι η πολιτική τους τάση, οι εφημερίδες ομόφωνα έχουν εκφράσει τη δυσαρέσκεια τους για μια χειρονομία την οποία θεωρούν άκαιρη και που θα έχει βαρείες επιπτώσεις. Αν φανταστούμε την παραδοσιακή απέχθεια των Ολλανδών να προβαίνουν σε δυσφήμιση της βρετανικής πολιτικής, οι κριτικές που διατυπώθησαν δεικνύουν ανάγλυφα το μέγεθος της δυσαρέσκειας.

Οι εφημερίδες τονίζουν ότι η απόφαση του Sir John Harding δεν θα μπορούσε να οδηγήσει στην αποκατάσταση της δημόσιας τάξης. Ενα βαθύ χάσμα χωρίζει πλέον τους Αγγλους από τους Κύπριους. Ο φοίνικας του μάρτυρα δεν μπορεί παρά να ενθαρρύνει την ΕΟΚΑ για αντίσταση και αδιαλλαξία. Αλλά εκείνο που είναι ακόμα πιο σοβαρό είναι ότι ο απαγχονισμός των δύο παρτιζάνων της Ενωσης δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα του ελεύθερου κόσμου. Ο αγώνας των εθνικιστών της Κύπρου εναντίον της Αγγλικής Κυβέρνησης, θέτει σε κίνδυνο την ενότητα και την ασφάλεια της Δύσης. Αδυνατίζει επικίνδυνα την συνοχή των χωρών του ΝΑΤΟ. Δεν μπορεί παρά να ωθήσει την Ελλάδα να αποχωρήσει από την Ατλαντική Οργάνωση και να ασκήσει μια ουδέτερη πολιτική. Το πρόβλημα της Κύπρου δεν αφορά λοιπόν μόνο την Κυβέρνηση του Λονδίνου. Ενδιαφέρει όλες τις δυτικές πρωτεύουσες. Και οι εφημερίδες είναι σίγουρες ότι θα φανεί πόσο επείγει οι ατλαντικοί σύμμαχοι να αλληλοσυμβουλευονται προκαταβολικά πάνω σε κοινά προβλήματα, ακόμα και στο πολιτικό επίπεδο, έστω και αν πρόκειται για προβλήματα που εκ πρώτης όψεως, φαίνεται να ξεφεύγουν της εσωτερικής πολιτικής μίας των χωρών της συμμαχίας.

Αθήνα, 20 Ιουνίου 1956

Bernard Durand, Επιτετραμένος της Γαλλίας στην Ελλάδα
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Ο Υποπρόξενος των Ηνωμένων Πολιτειών στη Λευκωσία
θύμα δολοφονικής απόπειρας

Μόλις έγινε γνωστή στην Αθήνα η είδηση της απόπειρας της οποίας θύμα υπήρξε ο Υποπρόξενος των Ηνωμένων Πολιτειών στη Λευκωσία, Κύριος William Butler, ο Κύριος Αβέρωφ, Υπουργός των Εξωτερικών, προέβη σε μία δήλωση στον τύπο με την οποία ανέφερε ότι εκείνος καθώς και όλοι οι Έλληνες εθλίβησαν βαθύτατα από το γεγονός ότι αμερικανικό αίμα εχύθη «στην μαρτυρική και ελληνική Μεγαλόνησο η οποία βρίσκεται κάτω από αγγλική διοίκηση». Πρόσθεσε ότι τα θερμά αισθήματα συμπάθειας που τρέφουν οι Έλληνες για τους Αμερικανούς, τον κάνουν να πιστεύει ότι είναι αδύνατο Έλληνες να θέλησαν να σκοτώσουν ή να πληγώσουν πολίτες των Ηνωμένων Πολιτειών. Από την πλευρά του, ο Κύριος Τσάτσος, Υπουργός Προεδρίας, εξέφρασε τη βαθιά του λύπη για το θάνατο του Υποπρόξενου των Ηνωμένων Πολιτειών και την ειλικρινή του συμπάθεια στα μέλη της οικογένειας του.

Ο ελληνικός τύπος αφιερώνει πολλά σχόλια για την απόπειρα της οποίας υπήρξε θύμα ο προξενικός εκπρόσωπος των Ηνωμένων Πολιτειών. Η Καθημερινή (κυβερνητική) γράφει ότι ο Μητροπολίτης Κιτίου, Κύριος Ανθιμος, έσπευσε να εκφράσει τη λύπη του και αυτή των Ελλήνων της νήσου, για το θάνατο του Υποπρόξενου των Ηνωμένων Πολιτειών. «Ολόκληρος ο Ελληνικός λαός, προσθέτει η εφημερίδα, αισθάνθηκε βαθιά λύπη για την τραγωδία αυτή, λύπη που εκφράστηκε και από τα μέλη της Κυβέρνησης. Αλλά θα ήταν (λείπει κείμενο) Κύπριοι πατριώτες. Οι Αμερικανοί πρέπει να προσέξουν πολύ προτού προβούν σε επικρίσεις. Η ΕΟΚΑ δεν έχει κανένα συμφέρον να κάνει κακή εντύπωση στους Αμερικανούς. Η απλή λογική υποδεικνύει ότι οι Αγγλοι προετοίμασαν αυτό το έγκλημα και πως Αγγλοι ή Τούρκοι το εκτέλεσαν».

Χωρίς να δικαιολογεί τους δράστες της βομβιστικής επίθεσης εναντίον του εστιατορίου όπου βρισκόταν ο Υποπρόξενος, το Βήμα (ανεξάρτητη) θεωρεί ότι η Κύπρος είναι σε εμπόλεμη κατάσταση και ότι τα θύματα είναι συνήθως αθώα. Δεν διστάζει να επικρίνει τους Αγγλους, επειδή δεν έλαβαν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δημόσιων χώρων.

Η έξαρση των τρομοκρατικών επιθέσεων στην Κύπρο, κατά τη διάρκεια των τελευταίων ημερών, ανησυχεί τις αρχές στην Αθήνα που φοβούνται νέα ένταση στις Αγγλο-ελληνικές σχέσεις σε μια περίοδο που ο Κύριος Αβέρωφ, προσπαθεί να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό κλίμα για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων.

Λονδίνο, 27 Ιουνίου 1956

Αρ. 1222/EU

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
προς τον Εξοχότατο Κύριο Christian Pineau
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Απόψεις του Κυρίου Noel Baker
για το πρόβλημα της Κύπρου

Ενας από τους συνεργάτες μου, είχε χθές μία συνομιλία με τον Κύριο Francis Noel Baker, του οποίου το Υπουργείο σας γνωρίζει τον ρόλο του στην υπόθεση της Κύπρου (επιστολή μου Αρ. 1171/AL της 21^{ης} Ιουνίου).

Ο βουλευτής του Εργατικού κόμματος είναι πολύ ανήσυχος από την τροπή που παίρνουν τα γεγονότα. Κι'όμως δεν είναι αυτά που συμβαίνουν στην Κύπρο που τον ανησυχούν τόσο, όσο η επιδείνωση των αγγλο-ελληνικών σχέσεων. Εκείνο που του έκανε μεγάλη εντύπωση στο τελευταίο του ταξίδι στην Ελλάδα, είναι ότι άτομα που άλλοτε ήταν πολύ λογικά, βρίσκονται σήμερα στην ανάγκη να εκφράζονται με αδιαλλαξία. Η ατμόσφαιρα στην Αθήνα και η ανυποληψία στην οποία εκτίθενται οι μετριοπαθείς είναι τέτοια, ώστε να φαίνεται μάταιο να αναμένεται ότι θα προκύψει κάποια πρωτοβουλία και πρόταση από την πλευρά της Ελληνικής Κυβέρνησης. Αυτή όμως έχει απόλυτη συναίσθηση της μεγάλης ζημιάς που προκάλεσε η υπόθεση της Κύπρου στα συμφέροντα της Ελλάδας : η εξωτερική της πολιτική έχει παρεκκλίνει, οι οικονομικές υποθέσεις εκκρεμούν, η ανεργία αυξάνεται. Θα πρέπει λοιπόν σύμφωνα με τον Κύριο Noel Baker, η πρώτη χειρονομία να γίνει από το Λονδίνο και να θεωρηθεί σαν γενναιόδωρη. Οι βάσεις ενός διακανονισμού ήδη υπάρχουν. Σαν κύριο σημείο παραμένει η ημερομηνία κατά την οποία οι Κύπριοι θα μπορούσαν να ασκήσουν το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης. Ο μη ορισμός ημερομηνίας δεν ευνοεί την Αγγλία, γιατί μια λύση που θα επεξεργάζεται αυτό το θέμα με ασαφή τρόπο, δεν θα αργήσει να προκαλέσει μια νέα κρίση.

Μπορούμε όμως να αναμένουμε τέτοια εισήγηση για ένα διακανονισμό από την πλευρά του Λονδίνου ; Ο Κύριος Noel Baker δεν το αποκλείει. Πιστεύει ότι ο Πρωθυπουργός συνειδητοποιεί ότι είναι προς το συμφέρον του να ενεργήσει πριν από την επόμενη συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών κατά την οποία φέτος το πρόβλημα της Κύπρου έχει όλες τις πιθανότητες να εγγραφεί και να συζητηθεί σε βάθος. Προσθέτει, ότι πρόσφατα συνομίλησε με τον Στρατάρχη Harding, ο οποίος αντίθετα με ότι αφήνουν να εννοηθεί μερικές πρόσφατες δηλώσεις του Κυβερνήτη της Κύπρου (η επιστολή μου Αρ. 1138 της 14^{ης} Ιουνίου), επιθυμεί και εκείνος να εξέλθει από το αδιέξοδο και είναι πεπεισμένος πλέον ότι η Αγγλική Κυβέρνηση δεν μπορεί να βασισθεί σε κανένα άλλο συνομιλητή από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, αφού κανένας δεν μπορεί να τον υποκαταστήσει και να χαίρει της εμπιστοσύνης των συμπατριωτών του. Η αποδοχή του Εθνάρχη ως διαπραγματευτή δεν σημαίνει ότι θα έχει διάρκεια : με τον διακανονισμό του προβλήματος, η πολιτική ζωή θα αναγεννηθεί. Τα κόμματα θα αποκτήσουν τη σημασία που τους παρέχει η δημοκρατία, και η Εκκλησία γρήγορα θα απωλέσει την εξουσία που της παρέχουν οι καταστάσεις της στιγμής. Τα νήματα όμως δεν μπορούν να ξαναδεθούν παρά μόνο με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Η απέλαση του ήταν λάθος ; Δεν είναι καθόλου σίγουρο, αφού θα επανέλθει με αυξημένη εξουσία που δεν είχε πριν από την απέλαση του στις Σεΐχες. Θα τον βοηθήσει, όταν έλθει η ώρα, να επιβληθεί στους εξτρεμιστές της ΕΟΚΑ καθώς και στα κομμουνιστικά στοιχεία.

Γενικά αυτές είναι οι απόψεις, μετριοπαθείς αλλά ταυτόχρονα σχετικά αισιόδοξες όπως τις εκφράζει μια προσωπικότητα της οποίας οι τάσεις είναι γνωστές. Θα προσθέσω κάτι επί πλέον για τη

θέση των Αμερικανών. Ο Κύριος Noel Baker, επαινεί τις προσεγγιστικές προσπάθειες του Προξένου των Ηνωμένων Πολιτειών στην Κύπρο που έλαβαν χώρα πριν από την απέλαση του Αρχιεπισκόπου. Δεν πιστεύει ότι η διπλωματία των Ηνωμένων Πολιτειών, μπορεί να παίξει ένα χρήσιμο ρόλο. Την τελευταία φορά που συνάντησε τον Κύριο Cavendish-Cannon, εκείνος του εμπιστεύθηκε ότι έλεγε στους Έλληνες να δώσουν στους Αγγλους λογικές προτάσεις τις οποίες ακολούθως θα υποστήριζε και η Αμερική. Αλλά όπως ανέφερα και πιο πάνω, ο Κύριος Noel Baker, δεν πιστεύει ότι κάτι λογικό μπορεί αυτή τη στιγμή να προταθεί από την Αθήνα.

Ο συνεργάτης μου βέβαια, απέφυγε να αναφέρει στον συνομιλητή του το σχέδιο που ο Κύριος Αβέρωφ γνωστοποίησε στην Εξοχότητα σας, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του Βασιλέα της Ελλάδας στο Παρίσι.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Αγκυρα, 14 Ιουλίου 1956 9.00 π.μ.
Ελήφθη στις 14 Ιουλίου στις 9.05 μ.μ.

Αρ. 899

Η δημοκρατική κοινοβουλευτική ομάδα που συνήλθε στις 5 Ιουλίου, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στην Τουρκία του Στρατηγού Templar, με σκοπό να εξετάσει θέμα μομφής για την εξωτερική πολιτική που θα παρουσιασθεί ενώπιον της Μεγάλης Εθνικής Συνέλευσης (η επιστολή μου Αρ. 672/EU της 10^{ης} Ιουλίου) τελείωσε την εξέταση της υπόθεσης της Κύπρου κατά τη διάρκεια μιας τελευταίας συνεδρίας που έλαβε χώρα στις 12 Ιουλίου.

Την ίδια μέρα εκδόθηκε μία ανακοίνωση η οποία παρουσιάστηκε στον τύπο κάτω από τον τίτλο : «Το Statu quo ή η Κύπρος στην Τουρκία», και αναφέρεται στην πλήρη έγκριση από τους βουλευτές της πλειοψηφίας της πολιτικής της Κυβέρνησης, προσδιορίζοντας σε πέντε σημεία την τουρκική θέση.

- 1) Η Κύπρος είναι αναπόσπαστο μέρος της τουρκικής επικράτειας και ζωτικής σημασίας για την ασφάλεια της.
- 2) Η Τουρκία θεωρεί ότι οι όροι που τέθηκαν κατά την παραχώρηση της νήσου στη Μεγάλη Βρετανία το 1878, επιβεβαιώθηκαν με τη συνθήκη της Λωζάνης και άρα παραμένουν σε ισχύ μέχρι σήμερα. Οποιαδήποτε τροποποίηση στο statu quo θα είχε σαν αποτέλεσμα την ipso facto επιστροφή της Κύπρου στη «Μητέρα Πατρίδα».
- 3) Υποστηρίζοντας και προστατεύοντας τις τρομοκρατικές ενέργειες που διαπράττονται στην Κύπρο εναντίον των Τούρκων, ο ελληνικός τύπος και η Ελληνική Κυβέρνηση, υιοθετούν μια στάση «μη φιλική ακόμα και εχθρική» εναντίον της Τουρκίας.
- 4) Οποιαδήποτε ελληνική απόπειρα προσάρτησης της νήσου, θα υποχρεώσει την Τουρκία να προχωρήσει στην προβολή των απαιτήσεων της όπως την αμφισβήτηση του καθεστώτος της Δυτικής Θράκης καθώς και της Δωδεκανήσου.
- 5) Είναι «απολύτως απαράδεκτο» η Μεγάλη Βρετανία να διαπραγματεύεται μονομερώς με την τρομοκρατική μειονότητα της Κύπρου προσβλέποντας σε μια τροποποίηση του statu quo στην Κύπρο.

Ο Πρόξενος της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
(Διεύθυνση Πολιτικών και Οικονομικών Υποθέσεων)

Θέμα : Τό πρόβλημα της Κύπρου και η Τουρκική κοινότητα της νήσου.

Η τουρκική εφημερίδα "Halkin Sesi" (Η Φωνή του Λαού) που εκδίδεται στην Κύπρο, από τις 9 Ιουλίου και κάθε εβδομάδα εκδίδει ένα ένθετο στην αγγλική γλώσσα.

«Το αντικείμενο της έκδοσης αυτής, αναφέρει η εφημερίδα στην πρώτη της έκδοση, είναι να παρουσιάσει και να επαναλάβει την τουρκική άποψη για την Κύπρο, και να αντιπαλέψει την γόνιμη ελληνική προπαγάνδα η οποία βασίζεται σε ψεύδη και συναισθήματα. Εκτιμούμε ότι είναι πλέον καιρός ο αγγλόφωνος κόσμος να ρίξει μια προσεκτική ματιά στην άλλη πλευρά του κυπριακού μεταλλίου, πλευρά που μέχρι τώρα λόγω έλλειψης μέσων δεν έγινε αρκετά γνωστή».

«Αποστολή μας είναι λοιπόν να αποδείξουμε στον κόσμο ότι η Τουρκική κοινότητα της Κύπρου δεν είναι όπως δήλωσε ο Υπουργός των Εξωτερικών, μία ασήμαντη μειονότητα που η Μεγάλη Βρετανία έσπρωξε να υποβάλει ένα αστήρικτο αίτημα. Να αποδείξουμε σε ολόκληρο τον κόσμο ότι το αίτημα του ελληνόφωνου πληθυσμού της Κύπρου για αυτοδιάθεση, δεν είναι ειλικρινές και δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς να προκαλέσει αδικίες και χωρίς να δημιουργήσει καταστροφές στη Μέση Ανατολή».

«..... Η Ενωση αν επιτευχθεί, δεν θα σημαίνει τίποτε άλλο παρά την εξάλειψη 120.000 Τούρκων καθώς επίσης πόλεμο και αναταραχή στη Μέση Ανατολή».

«Θα πολεμήσουμε για την τουρκική υπόθεση και έχουμε σκοπό να αποδείξουμε ότι η Ελλάδα, εγκαταλείποντας τους ιμπεριαλιστικούς της στόχους, θα βοηθηθεί η ίδια και θα βοηθήσει την ειρήνη και ευημερία στον κόσμο».

Σε ένα άλλο άρθρο που τιτλοφορείται «Η Κύπρος είναι επίσης δικό μας νησί», η εφημερίδα παρατηρεί ότι η Ανατολία είναι κοντά στην Κύπρο και ότι τα βουνά της είναι πιο κοντά στη βόρεια ακτή της νήσου από ότι το Τρόδος που βρίσκεται μέσα στην ίδια την Κύπρο. Οι Τούρκοι έποικοι είναι απόγονοι των 30.000 που ο Σουλτάνος Σολιμάν έφερε από την Ανατολία στην Κύπρο το 1571 και διατηρούν τον δραστήριο και σκληροτράχηλο τους χαρακτήρα. «Δεν έχουν καθόλου τη διάθεση να αφήσουν να τους εξορίσουν από το νησί τους».

Η εφημερίδα για να αποδείξει «τι στοιχίζει ο πατριωτισμός στους ελληνοκύπριους» παρουσιάζει ένα πίνακα με την οικονομική κατάσταση της νήσου. «Για πρώτη φορά, γράφει, από τότε που η ΕΟΚΑ άρχισε το αιματηρό της όργιο των δολοφονιών, οι Κύπριοι έμποροι καταδικάζουν ανοικτά «τους πατριώτες της αυτοδιάθεσης των οποίων οι ανεύθυνες πράξεις στοιχίζουν χιλιάδες λίρες κάθε μέρα που περνά».

«Εκφράζουν την αμφιβολία τους κατά πόσο ο αγώνας διεξάγεται για την αυτοδιάθεση. Διαπιστώνουν ότι σκοτώθηκαν περισσότεροι Ελληνοκύπριοι παρά άτομα άλλων εθνικοτήτων, και αρχίζουν να σκέπτονται ότι η ΕΟΚΑ συνεχίζει ένα αγώνα αυτοεξόντωσης».

«Αισθάνονται να είναι κοντά στη πτώχευση. Ολο και περισσότερες αγγλικές και γερμανικές εταιρείες αρνούνται να παραχωρούν πιστώσεις στους πελάτες τους στην Κύπρο. Ένας μεγάλος αριθμός εμπόρων θα έδινε πολλά για να επιστρέψουν οι παληές «κακές» μέρες όταν οι Αγγλοι μπορούσαν αμέριμνα να κυκλοφορούν και να ξοδεύουν τα λεφτά τους χωρίς να φοβούνται ότι θα τους πυροβολήσουν πίσωπλατα».

Λεμεσός, 20 Αυγούστου 1956

Ο Προξενικός Λειτουργός της Γαλλίας στη Λεμεσό
προς τον Κύριο Πρόξενο της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο

Θέμα : Το πρόβλημα της Κύπρου

Σαν συνέχεια των αναφορών μου για το πρόβλημα της Κύπρου καθώς και της τελευταίας μου επιστολής Αρ. 40 Μάλτα 21 της 7^{ης} Μαΐου 1956 για το ίδιο θέμα, έχω την τιμή να σας γνωστοποιήσω ότι έλαβε χώρα ένα σημαντικό γεγονός .

Ένα είδος «κατάπαυσης του πυρός», ανακωχής και αναστολής των εχθροπραξιών της ΕΟΚΑ έχει διαταχθεί από τον αρχηγό της, που υποθέτουμε ότι είναι ο Συνταγματάρχης Γρίβας, καλυμμένος κάτω από το ψευδώνυμο Διγενής : σε μια προκήρυξη του με ημερομηνία 16 Αυγούστου 1956, η οποία διαδόθηκε με φυλλάδια που διανεμήθηκαν, κατά την προσφιλή του μέθοδο (μάτσο φυλλαδίων που ρίχνονται λαθραία σε πολυσύχναστους δρόμους, κινηματογράφους, καφεενεία κτλ.), διατάζει τις ομάδες που είναι κάτω από τις διαταγές του, να αναστείλουν τις επιχειρήσεις, επεξηγώντας ταυτόχρονα ότι αυτό είναι μια χειρονομία καλής θέλησης, ένα πρώτο βήμα συμφιλίωσης και συνεννόησης για να βρεθεί μια λύση στο κυπριακό πρόβλημα.

Έτσι, αυτή η μακρά εκστρατεία που άρχισε την 1^η Απριλίου 1955 και η οποία για 16 μήνες συντάραξε το νησί, αν δεν τερματίζεται τώρα τουλάχιστο σταματά.

Η Κυβέρνηση της νήσου δεν αγνόησε αυτή την παράνομη προκήρυξη και πραγματικά γεγονός αξιοπρόσεκτο, δέχθηκε αμέσως την πρόκληση : εξέδωσε αμέσως μια ανακοίνωση με την οποία γνωστοποίησε ότι έλαβε γνώση της παράνομης προκήρυξης του Διγενή με την οποία βεβαίωνε ότι το κύμα τρομοκρατίας πράγματι σταματούσε και ότι η ίδια δεν θα έμενε πίσω ("the Government would certainly not backward in responding to such a welcome change")....Αμέσως έδωσε διαταγές για χαλάρωση των απαγορευτικών μέτρων, σημειώνοντας το πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση : το διάταγμα που απαγόρευε τη χρήση ποδηλάτων εντός των πόλεων, κτλ.... ακυρώθηκε.

Ο πληθυσμός της Κύπρου δέχθηκε με χαρά την είδηση της «κατάπαυσης του πυρός», η δυσφορία και ο φόβος έδωσαν τη θέση τους στη χαλάρωση, σε μια επιθυμία για ψυχαγωγία γεμίζοντας τις αίθουσες των κινηματογράφων και των καφέ.

Αυτή η πρωτοβουλία της ΕΟΚΑ θα βοηθήσει ίσως να βγει το κυπριακό πρόβλημα από το αδιέξοδο στο οποίο βρισκόταν μέχρι τώρα. Η Κυβέρνηση επανέλαβε πολλές φορές ότι τίποτε δεν μπορούσε να συζητηθεί αν δεν σταματούσε η τρομοκρατία στην Κύπρο. Θα μπορεί τώρα να οδηγήσει τα πράγματα προς μια λύση, που γίνεται όλο και πιο επιθυμητή, αφού σαν στρατιωτική βάση, για να λειτουργήσει αποτελεσματικά πρέπει να υπάρχει ειρήνη στην Κύπρο.

Σε τι όμως πρέπει να αποδώσουμε αυτή την πρωτοβουλία του Διγενή, του οποίου η παραστρατιωτική οργάνωση ήταν έτοιμη να ασκήσει τη βιαιότητα της μέχρι τέλους ; Δεν μετρήσαμε τελευταία, από την 1^η Ιουλίου μέχρι της 14^{ης} Αυγούστου, 21 δολοφονίες Ελληνοκυπρίων, μερικές κάτω από φρικτές συνθήκες, όλες έργο μελών της ΕΟΚΑ ; Μπορούμε να λάβουμε υπόψη πολλούς παράγοντες :

- η ελπίδα ότι με την άρση των τρομοκρατικών δραστηριοτήτων, η Αγγλία πιο εύκολα θα μπορούσε να προχωρήσει σε συσκέψεις και συνομιλίες με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, τον οποίο θα οδηγούσε στο Λονδίνο ή ακόμα και να τον ελευθερώσει στέλνοντάς τον στην Κύπρο. (Πρέπει να τονισθεί εδώ ότι η Εθναρχία επιμένει ότι ούτε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ούτε τα μέλη της ρωτήθηκαν από την ΕΟΚΑ, προτού λάβει ο Διγενής την απόφαση να σταματήσει τις εχθροπραξίες). Γνωρίζουμε πράγματι, ότι η Αγγλική Κυβέρνηση, έθετε σαν πρωταρχικό όρο για συνομιλίες με τον αρχηγό της Εθναρχίας ή με άλλα μέλη της, την κατηγορηματική αποδοκιμασία εκ μέρους τους των τρομοκρατικών δραστηριοτήτων στην Κύπρο. Με την εξαφάνιση της τρομοκρατίας, κάποια φόρμουλα λύσης θα μπορούσε να βρεθεί.
- η δημοτικότητα της ΕΟΚΑ ήταν πλέον προβληματική. Οι Εοκατζήδες, οι οποίοι στις αρχές εθεωρούντο ήρωες από τους Ελληνοκύπριους, έχαναν όλο και περισσότερο το γόητρο τους σαν ελευθερωτές, λόγω των βίαιων μεθόδων που συχνά ήσαν και βάνανσες. Ο φόβος αντικατέστησε το θαυμασμό. Η «κατάπαυση του πυρός», ένα γενναιόδωρο μέτρο που καλούσε σε συνεννόηση θα μπορούσε να ξανακερδίσει τη χαμένη δημοτικότητα.
- η τρομοκρατία σε μικρή κλίμακα, σε ένα νησί γεμάτο στρατεύματα, χωρίς ενδοχώρα για να ανασυντάσσεται, να ανεφοδιάζεται, χωρίς ενθουσιώδη υποστήριξη από τους κατοίκους, δεν θα μπορούσε παρά να βλάψει την υπόθεση για την οποία αγωνίζετο και δεν θα μπορούσε να ελπίζει σε αποτελέσματα ενώ ταυτόχρονα απειλείτο με εξολόθρευση.
- η έλλειψη μέσων για τη συνέχιση του αγώνα, έστω και σε μικρή κλίμακα. Ίσως η κούραση και η χαλάρωση να επηρέασαν.
- Η υπόθεση για μια ανακωχή με σκοπό την ανασύνταξη των δυνάμεων, την αναδιοργάνωση και τον ανεφοδιασμό τους, μπορεί επίσης να ληφθεί υπόψη.

Δεν μπορούμε ακόμα να εξάγουμε συμπεράσματα γι' αυτή την «κατάπαυση του πυρός», αλλά αν αυτή η ανακωχή έχει διάρκεια, είναι ίσως το προοίμιο μεγάλης βελτίωσης της κατάστασης στην Κύπρο.

Βελιγράδι, 25 Αυγούστου 1956 στις 6.00 μ.μ.
Ελήφθη στις 25 Αυγούστου στις 9.50 μ.μ.

Αρ. 734

Η εφημερίδα "Borba" δημοσιεύει σήμερα ένα άρθρο με το οποίο επικρίνει την έλλειψη κατανόησης από την πλευρά του Κυβερνήτη Harding στις προτάσεις για ανακωχή των αρχηγών του εθνικού κινήματος της Κύπρου. Οι όροι που προτάθηκαν στα μέλη της ΕΟΚΑ για να παραδωθούν θεωρούνται αναξιοπρεπείς.

«Η αντίδραση του Διγενή σε αυτές τις προτάσεις είναι η μόνη που μπορούσαμε να αναμένουμε», συμπεραίνει η εφημερίδα του Βελιγραδίου.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Γαλλική Πρεσβεία στην Ελλάδα

Αθήνα, 25 Αυγούστου 1956

Pierre Charpentier, Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Ελλάδα
Προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Αρ. 858/EU

Θέμα : Κύπρος

Η είδηση για την αναστολή των εχθροπραξιών στην Κύπρο, προκάλεσε έκπληξη εδώ τόσο στην κοινή γνώμη όσο και στην Κυβέρνηση, που πάντα δεν παραδεχόταν ότι ήταν σε επαφή με την ΕΟΚΑ.

Αν αυτή η απόφαση του Διγενή δεν είναι εμπνευσμένη από την Κυβέρνηση των Αθηνών, τότε ανταποκρίνεται στις ανησυχίες των σημερινών υπευθύνων της Ελληνικής πολιτικής και όλως ιδιαιτέρως στην επιθυμία του Κυρίου Αβέρωφ, ο οποίος ήδη από καιρό προσπαθούσε παρασκηνακά να πετύχει από την ΕΟΚΑ την κατάπαυση του πυρός γεγονός που θα βοηθούσε στην επανέναρξη των συνομιλιών με το Λονδίνο. Ένας επιτυχημένος διακανονισμός πριν από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, θα απάλλαζε την Κυβέρνηση από μια τυχόν αποτυχία τον Νοέμβριο στη Νέα Υόρκη και από τις επιπτώσεις που θα είχε στο εσωτερικό της χώρας.

Στον Επιτετραμένο της Μεγάλης Βρετανίας, τον οποίο κάλεσε μόλις έγιναν γνωστές οι ειδήσεις από την Κύπρο, ο Κύριος Αβέρωφ εξέφρασε την ελπίδα ότι οι συνομιλίες θα μπορούσαν τώρα να επαναρχίσουν (η αναφορά μου της 20^{ης} Αυγούστου). Εκδηλώνοντας τις πλέον συμβιβαστικές προθέσεις, υπέδειξε ότι στη σκέψη του, οι συνομιλίες πρέπει να διεξαχθούν μεταξύ της Εθναρχίας και των Βρετανικών αρχών χωρίς την εμπλοκή της Ελληνικής Κυβέρνησης. Αυτή αναλαμβάνει την υποχρέωση να εγκρίνει την κατάληξη οποιασδήποτε συμφωνίας που θα περιελάμβανε την έγκριση της Τουρκικής Κυβέρνησης. Ο Κύριος Αβέρωφ, άφηγε επί πλέον να νοηθεί ότι αδιαφορούσε για την Ένωση και ότι ένα κυπριακό σύντάγμα, που θα την καθιστούσε αδύνατη, δεν θα είχε καμμία αντίρρηση από την πλευρά του.

Ο ζήλος που έδειξε η Ελληνική Κυβέρνηση να εκμεταλλευτεί τις νέες καταστάσεις, με στόχο να έχει μια επιτυχία στην Κύπρο, που θα αποκαθιστούσε την πολύ κλονισμένη κατάσταση στην οποία βρισκόταν, επεξηγεί την ταραχή που αισθάνθηκε μροστά στους όρους που έθεσε στους τρομοκράτες ο Στρατάρχης Harding. Ο Υπουργός τον οποίο συνάντησα χθες ένιωθε πολύ πληγωμένος από τους όρους του Κυβερνήτη της Κύπρου. Μου υπενθύμισε ότι άσκησε έντονη προπαγάνδα στην Κύπρο για να εγκαταλείψει η ΕΟΚΑ τον αγώνα. Η βρετανική αδιαλλαξία δεν μπορούσε παρά να διευκολύνει την επανέναρξη των εχθροπραξιών και την εγκατάλειψη από την Ελλάδα των δυτικών συμμάχων και την προσχώρηση της στο στρατόπεδο των ουδετέρων, συμφωνώντας με το Βελιγράδι και το Κάιρο. Αυτά τα απερίσκεπτα λόγια προδίδουν την σύγχυση της Κυβέρνησης. Ο τύπος του οποίου η πρώτη αντίδραση ήταν να κατηγορήσει την Κυβέρνηση ότι είχε παρασύρει την ΕΟΚΑ σε συνθηκολόγηση, τώρα και μετά την προκήρυξη του Στρατάρχη Harding, ξεσηκώθηκε εναντίον της Μεγάλης Βρετανίας. Αυτή η προκήρυξη θεωρείται από την φιλοκυβερνητική «Καθημερινή» σαν ένα τελεσίγραφο «με άνευ προηγουμένου χυδαιότητα». Η ανεξάρτητη «Έλευθερία» την ερμηνεύει σαν μια άρνηση των Αγγλων για ανακωχή.

Η απόφαση του Διγενή να ξαναρχίσει τον αγώνα, έγινε δεκτή με μεγάλο ενθουσιασμό από όλες τις εφημερίδες οι οποίες προειδοποιούν τους Αγγλους για τρομερά αντίποινα.

Είναι βέβαιο ότι το Λονδίνο και η Αθήνα βλέπουν την κατάσταση με διαφορετικό φακό. Μερικοί βεβαιώνουν ότι ο Διγενής αποζητούσε την ανακωχή για να μπορέσει να επανασυντάξει τους ανθρώπους του. Άλλοι βεβαιώνουν ότι πρότεινε την αναστολή των εχθροπραξιών για να αποφύγει την αυξανόμενη επιρροή των κομμουνιστών πάνω στην ΕΟΚΑ. Η Ελληνική Κυβέρνηση από την πλευρά της, θεωρεί την πρόταση του Διγενή σαν μια χειρονομία μεγάλης πολιτικής σημασίας που θα οδηγούσε στην απελευθέρωση του Μακαρίου, στη χαλάρωση της έντασης με τη Μεγάλη Βρετανία και στη λύση του προβλήματος της Κύπρου.

Σε ότι με αφορά, επωφελήθηκα πολύ από την πολύ ενδιαφέρουσα επιστολή του Κυρίου Chauvel, στις 24 παρελθόντος Μαΐου, για τις βρετανικές βάσεις.

Είναι πολύ δύσκολο να κάνεις να αντιληφθούν οι Έλληνες που σκέφτονται συναισθηματικά ότι την ώρα που διακυβεύεται η υπόθεση του Σουέζ, είναι μια πολύ άσχημη στιγμή για να δεχθεί το Λονδίνο ένα διακανονισμό του προβλήματος της Κύπρου.

Λα Βαλέτ, 7 Σεπτεμβρίου 1956

Ο Πρόξενος της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
(Διεύθυνση Πολιτικών και Οικονομικών Υποθέσεων)

Θέμα : Η κατάσταση στην Κύπρο

Στο κύριο άρθρο της της 25^{ης} Αυγούστου με τίτλο «Είναι ακόμα καιρός», η αγγλόφωνη κυπριακή εφημερίδα "Cyprus Mail" επικρίνει την Κυβέρνηση της Κύπρου για τη θέση που πήρε στην πρόταση της ΕΟΚΑ για ανακωχή. Εκτιμά ότι διέπραξε λάθος με την απαίτηση της να παραδοθεί αυτή η τρομοκρατική οργάνωση, και κάνει μια εισήγηση για να διορθωθεί το λάθος. Στο άρθρο αναφέρει :

«Η γενική αισιοδοξία που επικράτησε όταν η ΕΟΚΑ διένειμε τα φυλλάδια της ανακωχής πριν από μία εβδομάδα, εξανεμίστηκε τόσο γρήγορα όσο γρήγορα έκανε την εμφάνισή της, την Πέμπτη το βράδυ, με την διανομή ενός άλλου φυλλαδίου που απέρριπτε τους όρους παράδοσης».

«Εκεί που όλες οι σκέψεις προηγουμένως εστρέφοντο στην επαναφορά της ειρήνης και στην επανάληψη των διαπραγματεύσεων για ένα πολιτικό δεικανονισμό, τώρα πια ο καθένας αναμένει μόνο ένα πράγμα, τα μεσάνυχτα της Δευτέρας και τις πρώτες βόμβες της ΕΟΚΑ.»

«Αυτή η εφημερίδα ουδέποτε προέβη προηγουμένως σε επικρίσεις κατά της Κυβέρνησης ή εναντίον προσωπικοτήτων της Κυβέρνησης. Δεν προσφερόμεθα να το πράξουμε τώρα παρόλο που πιστεύουμε ότι σε αυτή την υπόθεση η Κυβέρνηση διέπραξε ένα λάθος. Αλλά κάτι πρέπει να γίνει και γρήγορα μάλιστα για να υπάρξει κάποια ελπίδα ότι η ειρήνη θα επανέλθει καθώς και η ευημερία σε ένα προβλέψιμο μέλλον».

«Το λάθος στο οποίο αναφερόμαστε είναι βέβαια η απόφαση να κληθεί η ΕΟΚΑ να παραδοθεί».

«Είναι ένα λάθος που έπρεπε να αποφευχθεί, γιατί ουδέποτε υπήρξε η παραμικρή εισήγηση της ΕΟΚΑ για παράδοση».

«Και είναι λάθος, επειδή η απόφαση είναι εναντίον του γενικού συναισθήματος που επικρατεί στο νησί».

«Και είναι λάθος επειδή δεν μπορεί να έχει κανένα άλλο αποτέλεσμα από την αύξηση του γοήτρου της ΕΟΚΑ».

«Δεν ενδιαφέρει τώρα να αναφερθούμε στις λεπτομέρειες των όρων με τους οποίους απαιτείται η παράδοση».

«Μόνο σε ένα πράγμα πρέπει να επικεντρωθούμε τώρα, και αυτό είναι πως να επαναφέρουμε την κατάσταση στη θέση που βρισκόταν πριν από δύο νύκτες. Υπάρχει μόνο μια ακτίδα φωτός για να επιτευχθεί αυτό».

«Το σχέδιο είναι απλό και ελάχιστα υπάρχει η περίπτωση να χάσει την υπόληψη της είτε η Κυβέρνηση είτε η ΕΟΚΑ».

«Εισηγούμαστε πρώτον όπως τα δύο μέρη λησμονήσουν με λεπτότητα την προσφορά παράδοσης και την απόρριψη της».

«Ο Λόρδος Radcliff πρέπει αμέσως να επανέλθει εδώ και να αποπερατώσει το συνταγματικό του έργο».

«Ιδιαίτερα ο Λόρδος Radcliff οφείλει με πρώτη ευκαιρία να ανακοινώσει ότι οι συντάγματικές του προτάσεις περιλαμβάνουν μία ελληνική πλειοψηφία και την προστασία των μειονοτήτων».

«Μόλις ο Λόρδος Radcliff προβεί σε αυτή την ανακοίνωση η οποία αφού γίνει δεκτή από την Κυβέρνηση, πρέπει να υπάρξει επαφή με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και να του ζητηθεί να δώσει την δημόσια αποδοχή του στο σχέδιο προτού τον επαναφέρουν στο νησί».

«Όλη αυτή την περίοδο, η ΕΟΚΑ πρέπει να αποφύγει να θέσει σε εφαρμογή τις απειλές της για επανέναρξη της βίας και της ρίψης προκλητικών φυλλαδίων».

«Θα υπάρξει τότε κάποια ελπίδα να καταλήξουμε σε κάτι και δύσκολα μπορούμε να πιστέψουμε ότι στην κατάσταση που βρίσκεται ο λαός σήμερα, μετά από όλα όσα υπόφερε τους τελευταίους 17 μήνες, ή μία και η άλλη πλευρά θα περιορισθούν στη αξιοπρέπεια τους, παρά να αρπάξουν την τελευταία ευκαιρία διακανονισμού που δεν θα παρουσιασθεί ξανά πριν περάσει καιρός».

Μετά από αυτό το δημοσίευμα, μεσολάβησε η ανακάλυψη του ημερολογίου του Συνταγματάρχη Γρίβα, Αρχηγού της ΕΟΚΑ, που αποκαλύπτει την ενεργό συμμετοχή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στην τρομοκρατική οργάνωση, και αυτό το γεγονός καθιστά αδύνατη την επανάληψη των διαπραγματεύσεων μαζί του.

Εξ'άλλου, η τρομοκρατική δραστηριότητα ξανάρχισε και η ελπίδα για ένα προσεχή διακανονισμό έκανε φτερά.

Γαλλική Δημοκρατία
Πρεσβεία της Γαλλίας στην Ελλάδα

Αθήνα, 10 Σεπτεμβρίου 1956

Pierre Charpentier Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Ελλάδα
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Αρ.915/EU

Θέμα : Διαμαρτυρία για ένα άρθρο της Εφημερίδας «Εστία»

Όπως ανέφερα στην ανακοίνωσή μου της 8^{ης} Σεπτεμβρίου, διαμαρτυρήθηκα στον Υπουργό Εξωτερικών για ένα άρθρο που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Εστία». Το απόσπασμα του δημοσιεύματος που παραθέτω πιο κάτω είναι ένα πραγματικό κάλεσμα για δολοφονίες των Γάλλων στρατιωτών.

«Αν η ΕΟΚΑ αρχίσει» - όπως οφείλει να το κάνει - «να σκοτώνει την γαλλική ακρίδα, θα υπάρξουν άμεσα λιποταξίες και ανταρσία των Γάλλων κατά τη διάρκεια της απόβασης».

Έχω την τιμή να διαβιβάσω στο Υπουργείο ένα αντίγραφο της επιστολής που παρέδωσα στις 8 Σεπτεμβρίου στον Κύριο Αβέρωφ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αθήνα, 25 Σεπτεμβρίου 1956 9.45 π.μ.
Ελήφθη στις 25 Σεπτεμβρίου στις 2.27 μ.μ.

Αρ. 688

Οι εφημερίδες σήμερα δημοσιεύουν ότι ο Γάλλος διοικητής στην Κύπρο, έλαβε ένα μήνυμα από τον Στρατηγό Γρίβα που τον διαβεβαιώνει ότι η ΕΟΚΑ δεν θα επιχειρήσει σε καμιά περίπτωση να σκοτώσει Γάλλους στρατιώτες, αλλά με την πρώτη ευκαιρία θα μπορούσε να πάρει τα όπλα τους. Ο Στρατηγός αναφέρει στο έγγραφο αυτό ότι γνωρίζει τον Στρατάρχη Juin. Σύμφωνα με τις εφημερίδες, οι Γάλλοι στρατιώτες μετά από αυτή τη διαβεβαίωση, κυκλοφόρησαν άοπλοι στη Λεμεσό και φίλησαν με τον πληθυσμό της πόλης.

Γαλλική Δημοκρατία
Προξενείο της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
Ευρώπη
Αρ. 245/EU

Λα Βαλέτ, 12 Σεπτεμβρίου 1956

Ο Πρόξενος της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
(Διεύθυνση Πολιτικών και Οικονομικών Υποθέσεων)

Θέμα : Η κατάσταση στην Κύπρο

Εχω την τιμή να διαβιβάσω στο Υπουργείο ένα αντίγραφο του άρθρου που δημοσιεύθηκε την 1^η Σεπτεμβρίου στην εφημερίδα "Cyprus Mail". Αυτό το άρθρο μου φάνηκε ενδιαφέρον γιατί επεξηγεί πολύ καλά τη στάση της Κυβέρνησης της Αυτής Μεγαλειότητος έναντι των αξιώσεων του Αρχιεπισκόπου της Κύπρου και στον κυρίαρχο ρόλο του στην υπάρχουσα κρίση. Δικαιολογημένα οι αρχές πιστεύουν ότι με την εισαγωγή ενός βουλευτικού καθεστώτος, θα δημιουργηθεί ένα πολιτικό κόμμα. Αυτό σύντομα θα πάρει τη θέση που κατέχει σήμερα ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος. Είναι όμως άκρως αμφίβολο ότι ένας Κύπριος θα μπορέσει να αξιώσει να πάρει τον ρόλο που διαδραματίζει προς το παρόν ο Αρχιεπίσκοπος, χωρίς την συγκατάθεση του τελευταίου. Είναι γι' αυτό που είναι ελάχιστα πιθανόν, τουλάχιστο τώρα και για μερικά χρόνια, να εξευρεθεί μια ειρηνική λύση.

Τώρα, το θράσος των τρομοκρατών όλο και μεγαλώνει. Δεν περνά μέρα χωρίς βομβιστικές επιθέσεις ή επιθέσεις με άλλα όπλα. Επιτίθενται εναντίον των δημόσιων κτιρίων καθώς και σε μέλη των δυνάμεων ασφαλείας.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Αθήνα, 25 Σεπτεμβρίου 1956

Pierre Charpentier Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Ελλάδα
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Κύπρος

Ο Πρεσβευτής μας στην Αγκυρα, εξέφρασε την επιθυμία να γνωρίσει τη γνώμη μου πάνω στο θέμα της λύσης του κυπριακού προβλήματος, την οποία εισηγήθηκε και που συνίσταται σε μια νήσο ανεξάρτητη, ουδέτερη και με ορισμένες εγγυήσεις στην τουρκική μειονότητα. Παραθέτω την απάντησή μου :

- 1) **Ανεξαρτησία** : Κατά τη γνώμη μου, είναι η λύση στην οποία θα καταλήξουμε υπό τον όρο ότι δεν θα επιβληθεί. Οι ελάχιστοι καλά σκεπτόμενοι Έλληνες γνωρίζουν καλά ότι αν οι Κύπριοι ερωτηθούν «εν θερμώ» αν επιλέγουν την ένωση με την Ελλάδα ή την ανεξαρτησία, η συντριπτική πλειοψηφία θα επιλέξει την Ένωση, αλλά δεν θα είναι το ίδιο μετά από μερικά χρόνια ηρεμίας, αν τότε μια Κυπριακή Κυβέρνηση προτείνει την ίδια επιλογή. Πράγματι οι Κύπριοι γνωρίζουν πολύ καλά ότι στη Ρόδο, πολλοί είναι εκείνοι που νοσταλγούν την εποχή των Ιταλών. Γνωρίζουν ότι η μοίρα της Κύπρου χρησιμεύει ιδιαίτερα στα σχέδια των πολιτικών φατριών της Αθήνας και ότι μόλις η Κύπρος ενωθεί με την Ελλάδα θα ξεχαστούν. Κατά τα άλλα, εδώ θα βολεύονταν πολύ καλά με την ανεξαρτησία. «Αυτό θα μας δώσει δύο ψήφους αντί μίας στα Ηνωμένα Έθνη», μου ανέφερε ο Κύριος Αβέρωφ.

Πάντως, το επαναλαμβάνω ότι η ανεξαρτησία πρέπει να είναι η επιλογή των Κυπρίων, επιλογή που θα πραγματοποιηθεί μετά το πέρας κάποιας συγκεκριμένης προθεσμίας. Αν η ανεξαρτησία προταθεί σαν μια «τουρκική» λύση, τότε αυτή η λύση θα είναι καταδικασμένη σε αποτυχία. Οι Άγγλοι το θέμα της Κύπρου μπορούν να το χειριστούν επιδέξια όπως έκαναν και με το Σουδάν.

- 2) **Η ουδετερότητα** : Την πρότεινε ο ίδιος ο Κύριος Αβέρωφ. Το ανέφερε στους Άγγλους και οι Τούρκοι το γνωρίζουν. Ανεπίσημα ανέπτυξε αυτή την ιδέα ενώπιον της Εξοχότητας σας τον Ιούνιο. Η λύση – αποστρατικοποίηση της νήσου κάτω από τον έλεγχο του ΝΑΤΟ και των βρετανικών βάσεων – πρέπει να ικανοποιήσει τους Τούρκους.

Υπενθυμίζω επί τούτου ότι ο Κύριος Αβέρωφ, προτίθεται «στην περίπτωση της Ένωσης με την Ελλάδα» να παραχωρήσει πολλά πλεονεκτήματα στην τουρκική μειονότητα : διπλή υπηκοότητα, απαλλαγή από την στρατιωτική θητεία στην Ελλάδα, αυτονομία στα πολιτιστικά και θρησκευτικά θέσμιμα, ελεύθερα λιμάνια, κτλ.....

- 3) **Η Βουλή** : Αυτό που ζητούν οι Έλληνες είναι η Βουλή να αποτελείται κατ'εικόνα του πληθυσμού της νήσου. Δηλαδή, το ελληνικό στοιχείο να αποτελεί τη μεγάλη πλειοψηφία των βουλευτών.

Σε ότι αφορά τη δημιουργία μιας δεύτερης Βουλής, ο Κύριος Αβέρωφ στον οποίο έθεσα το ερώτημα διακριτικά παρατήρησε ότι η ιδέα αυτή κατά τη γνώμη του δεν ήταν καλή. Πράγματι, μια Γερουσία όπου οι Τούρκοι θα διαθέτουν τον ίδιο αριθμό εδρών με τους Έλληνες, θα έχετε φραγμό στις εργασίες της Βουλής. Στην περίπτωση αυτή η ελληνική πλειοψηφία δεν είχε λόγο να υφίσταται. Αντίθετα, υπογράμμισε ο Υπουργός, το σύστημα θα

μπορούσε να λειτουργήσει αν μια τέτοια Γερουσία περιοριζόταν σε θέματα που αφορούν την τουρκική μειονότητα.

*
* *

Όπως υπογράμμισα σε πολλές περιπτώσεις, η Ελληνική Κυβέρνηση αναζητεί μια λύση πριν από τη σύνοδο των Ηνωμένων Εθνών. Μια αποτυχία στη Νέα Υόρκη θα είχε για την Κυβέρνηση σοβαρές συνέπειες στο εσωτερικό της χώρας. Πιστεύω πάντως, όπως και ο Κύριος Garnier, ότι πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί και να μην προτρέξουμε των γεγονότων. Η υπόθεση δεν ωρίμασε. Σύμφωνα με τον σημερινό τύπο, η ΕΟΚΑ με φυλλάδια της γνωστοποίησε ότι καμιά λύση δεν μπορεί να εξευρεθεί στο κυπριακό πρόβλημα προτού φύγει από το νησί ο Sir John Harding, επιστρέψει ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, και την ταυτόχρονη ανακωχή ανάμεσα στην ΕΟΚΑ και τις βρετανικές δυνάμεις. Αυτή η δήλωση δεν βοηθά το έργο αυτών που επιζητούν τη συμφιλίωση. Από την άλλη πλευρά, το κυπριακό πρόβλημα είναι πάνω από όλα πλέον, στην Ελλάδα όπως και στην Τουρκία, ένα πρόβλημα εσωτερικής πολιτικής και κάθε λύση θα έχει να αντιμετωπίσει τους αντίθετους και τους ακραίους.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Γαλλική Πρεσβεία στην Ελλάδα
Αρ. 1018/EU

Αθήνα, 15 Οκτωβρίου 1956

Pierre Charpentier, Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Ελλάδα
προς τον Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Ο ελληνικός τύπος και η παρουσία των γαλλικών στρατευμάτων στην Κύπρο

Από το τέλος του Αυγούστου, αυτή η Πρεσβεία αναφέρει στο Υπουργείο τις αντιδράσεις της ελληνικής κοινής γνώμης για την παρουσία γαλλικών στρατευμάτων στην Κύπρο. Θεωρώ χρήσιμο πάντως να παραθέσω γενικά πως έχει η εξέλιξη του θέματος.

Με αναφορά μου στο Υπουργείο στις 24 Αυγούστου, αρκετές μέρες πριν την επίσημη ανακοίνωση για την αποστολή των στρατευμάτων μας στην Κύπρο, είχα υποδείξει ότι οι αντιδράσεις της ελληνικής κοινής γνώμης για το μέτρο αυτό, δεν μπορούσαν παρά να είναι αρνητικές.

Με τη δημοσίευση του αγγλο-γαλλικού ανακοινωθέντος στις 29 Αυγούστου, τα πρώτα σχόλια του τύπου υπήρξαν πράγματι πολύ δυσάρεστα αν όχι και υβριστικά για τη χώρα μας. Μερικές εφημερίδες εξέφρασαν τη λύπη τους επειδή η Γαλλική Κυβέρνηση προκαλούσε δυσκολίες στους Κύπριους, ενδυναμώνοντας την άποψη της στρατηγικής σημασίας της Κύπρου. Άλλες εφημερίδες κατηγορούσαν την Γαλλία ότι μετατράπηκε σε συνένοχο του βρετανικού ιμπεριαλισμού και ανέμεναν με ανυπομονησία τις επιθέσεις της ΕΟΚΑ εναντίον «αυτού του νέου στρατού κατοχής» ο οποίος με την άφιξη του, κτυπούσε την καμπάνα της διάλυσης της ελληνο-γαλλικής φιλίας.

Κάποια χαλάρωση επήλθε μετά την ενημέρωση που έγινε από το Υπουργείο στους ελληνικούς διπλωματικούς κύκλους στο Παρίσι, στα δικά μου διαβήματα προς τον Υπουργό Εξωτερικών καθώς και προς άλλα μέλη της Κυβέρνησης των Αθηνών, για να διαμαρτυρηθώ εναντίον κάποιων βίαιων αναφορών συγκεκριμένων εφημερίδων (τηλεγράφημα 915/EU της 10^{ης} Σεπτεμβρίου). Στο σύνολο του όμως ο τόνος των εφημερίδων παραμένει πολύ ψηλός.

Μάταια η Ελληνική Κυβέρνηση προσπάθησε να ηρεμήσει αυτή την εκστρατεία του τύπου. Ο Κύριος Καραμανλής, ο Κύριος Αβέρωφ και ο Πρόεδρος της Βουλής Κύριος Ροδόπουλος, κάλεσαν τους δημοσιογράφους με την μεγαλύτερη επιρροή και είχαν μαζί τους συζητήσεις που μερικές φορές ήταν πολύ σκληρές. Ο Κύριος Ροδόπουλος μου ανέφερε ότι με αυτή την ευκαιρία ένας από τους καλύτερους του φίλους τον αποκάλυψε Quisling.

Και η ομάδα άρχισε να ενεργεί. Ο Κύριος Αβέρωφ μου εκμυστηρεύτηκε κατά την αναχώρησή του για το Παρίσι (η αναφορά μου της 18^{ης} Σεπτεμβρίου) ότι γνωστοποίησε μέσω του Πρόξενου της Ελλάδας στην Κύπρο, ότι η Αθήνα ήταν αντίθετη στην επιδείνωση των σχέσεων με την Γαλλία και επιθυμία της ήταν να μην συμβεί κανένα επεισόδιο ανάμεσα στην ΕΟΚΑ και τα γαλλικά στρατεύματα που βρίσκονταν στο νησί. Το αποτέλεσμα υπήρξε σχεδόν άμεσο όταν μετά από λίγες μέρες, τα φυλλάδια του Στρατηγού Γρίβα προς τον λαό της Κύπρου και το μήνυμα που έστειλε στον Γάλλο διοικητή στην Κύπρο, προκάλεσαν μια αισθητή μετατροπή στη στάση του ελληνικού τύπου έναντι μας. Η διασύνδεση του γεγονότος ήταν τόσο εμφανής, ώστε σε δύο περιπτώσεις ο Κύριος Αβέρωφ, ικανοποιημένος επειδή οι εισηγήσεις του εισακούστησαν, θεώρησε καλό να υπογραμμίσει ότι ανάμεσα στον Στρατηγό Γρίβα και την Ελληνική Κυβέρνηση δεν υπήρξε καμμία συνεννόηση, αλλά ότι η γνώμη των ελληνικών αρχών μεταφερόμενη από τον εκπρόσωπο της Ελλάδας στους Δημάρχους και επαρχιακούς άρχοντες, έφθανε πολύ γρήγορα στους αρχηγούς της κυπριακής αντίστασης, οι οποίοι όπως το διαπίστωσα την έλαβαν σοβαρά υπόψη.

Μετά την υποχρέωση που ανέλαβε ο Διγενής, όπως σε καμία περίπτωση να μην σημειωθεί οποιαδήποτε απόπειρα εναντίον της ζωής των Γάλλων στρατιωτών, ήταν δύσκολο για τον τύπο να συνεχίσει μια εκστρατεία που θα διέγειρε την κοινή γνώμη. Έτσι, ευθυγραμμισμένες με τη στάση του Αρχηγού της ΕΟΚΑ, οι περισσότερες εφημερίδες σχολίασαν με συμπάθεια τη συναδέλφωση των Γάλλων στρατιωτών με τον κυπριακό λαό. Σχεδόν μόνη από όλες τις εφημερίδες, η Καθημερινή, που οι σχέσεις της με την Κυβέρνηση δεν την εμποδίζουν να γκριιάζει συχνά εναντίον της χώρας μας, προσπάθησε να ελαχιστοποιήσει την χειρονομία του Διγενή και συνέχισε τις απειλές της εναντίον των Γάλλων στρατιωτών.

Εδώ και μερικές μέρες, παρατηρείται στις εφημερίδες μια σιγή αναφορικά με την παρουσία των γαλλικών στρατευμάτων στην Κύπρο.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Αθήνα, 19 Οκτωβρίου 1956

Pierre Charpentier, Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Ελλάδα
προς τον Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Ελληνικές αντιδράσεις για την προσφυγή της Μεγάλης Βρετανίας στα Ηνωμένα Έθνη.

Η είδηση ότι η Βρετανική Κυβέρνηση προσέφυγε στον Κύριο Hamerskjoeld για να εγγραφεί στην προσωρινή ημερήσια διάταξη της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών το θέμα με τίτλο «η υποστήριξη που δίνει η Ελλάδα στην τρομοκρατία στην Κύπρο» προκάλεσε έκπληξη στην Αθήνα.

Ο Υπουργός Εξωτερικών βεβαίωσε αμέσως ότι η Ελληνική Κυβέρνηση δεν έχει τίποτα να φοβηθεί από αυτή τη συζήτηση και ότι η Ελλάδα όχι μόνο δεν αντιτίθεται στην εγγραφή του θέματος αλλά θα ψηφίσει υπέρ της βρετανικής πρότασης. Παρόμοια δήλωση έγινε στη Νέα Υόρκη από τον Μόνιμο Αντιπρόσωπο της Ελλάδας.

Επίσημοι κύκλοι διαβλέπουν μέσα από τη βρετανική πρωτοβουλία, μια απόπειρα αντιπερισπασμού του Φόρεϊν Οφφισ, το οποίο συνειδητοποιεί ότι η Ελληνική Κυβέρνηση έχει πιθανότητες να πετύχει φέτος την εγγραφή της δικής της προσφυγής στη ατζέντα και έτσι κατηγορεί και απειλεί να καταγγείλει την βοήθεια που προσφέρει η Αθήνα στους τρομοκράτες στην Κύπρο. Ο φόβος των αποκαλύψεων που περιέχονται στο ημερολόγιο του Διγενή, θα μπορούσε ως εκ τούτου, μέσα στις σκέψεις της Βρετανικής Κυβέρνησης, να αναγκάσει την Κυβέρνηση των Αθηνών, με την εγγραφή της προσφυγής της, να προχωρήσει σε διαπραγματεύσεις για την απόσυρση και των δύο προσφυγών. Θα μπορούσαν έτσι να αρχίσουν συνομιλίες στα παρασκήνια, στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης, έχοντας σαν βάση το προσχέδιο Συντάγματος του Λόρδου Radcliff.

Αυτός ο αγγλικός ελιγμός παρουσιάζεται και αναλύεται από πολλές εφημερίδες, όπως το «Βήμα» που γράφει : «Είμαστε υποχρεωμένοι να αποδεχθούμε ότι η Αγγλική Κυβέρνηση με την προσφυγή της εναντίον μας, προσπάθησε να δημιουργήσει ένα ισχυρό όπλο πίεσης εναντίον της Ελληνικής Κυβέρνησης για να την υποχρεώσει να υποχωρήσει πριν από τη διαδικασία εγγραφής, ή και κατά τη διάρκεια της συζήτησης ακόμα».

Αντίθετα, για τον «Κήρυκα των Αθηνών» η βρετανική προσφυγή αποκαλύπτει την αποτυχία της αγγλικής πολιτικής. Αντίθετα με ότι έλπιζε, ο καιρός δεν εργάσθηκε υπέρ της. Ο Διγενής παραμένει ασύλληπτος και οι προβλεπόμενες προσχωρήσεις Κυπρίων στο πλευρό της δεν έλαβαν χώρα. Η βρετανική κοινή γνώμη αντιτίθεται όλο και περισσότερο εναντίον της πολιτικής αυτής. Παρατηρούμε τέτοια σημεία ακόμα και μέσα στο Κόμμα των Συντηρητικών. Στριμωγμένη από το αδιέξοδο, η Κυβέρνηση του Λονδίνου φθάνει στο σημείο να κατηγορεί την Ελλάδα για συνενοχή με το κίνημα τρομοκρατίας στην Κύπρο. Είναι ένας περίεργος τρόπος, εκτιμά ο Κήρυκας των Αθηνών, για να δείξει τη στρατηγική αξία της νήσου – αυτό είναι το μεγάλο επιχείρημα της αγγλικής πολιτικής – από το να διατείνεται ότι η Κύπρος που κατέχεται από μία δύναμη 20.000 ανδρών, στενά αποκλεισμένη από θάλασσα και αέρα, απομονωμένη από τον υπόλοιπο κόσμο με τα πλέον τελειοποιημένα μέσα της στρατιωτικής και αστυνομικής τεχνολογίας, να τροφοδοτείται τόσο εύκολα με όπλα και πυρομαχικά από μια μικρή και φτωχή χώρα όπως η Ελλάδα».

Μπροστά στην απειλή των αποκαλύψεων που περιέχονται στο ημερολόγιο του Διγενή για τη δράση της Ελληνικής Κυβέρνησης, ο ελληνικός τύπος ομόφωνα ανείται εκ των προτέρων τη

γνησιότητα αυτών των εγγράφων. Αν η Ελλάδα υποστηρίζει με όλες της τις δυνάμεις, γράφει η Καθημερινή, τον αγώνα των Κυπρίων για την ελευθερία τους, το κάνει πληροφορώντας την παγκόσμια κοινή γνώμη για τις εθνικές τους διεκδικήσεις και παρουσιάζοντας ενώπιον της οικογένειας των Ηνωμένων Εθνών, μια προσφυγή που αίτημα της είναι, να γίνει αποδεκτό το δικαίωμα του λαού της Κύπρου να αποφασίσει για την τύχη του.

*
* *

Στις παραμονές της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, η ελληνική κοινή γνώμη κάτω από την επιρροή και την προπαγάνδα της Κυβέρνησης προς τις χώρες μέλη των Ηνωμένων Εθνών, έχει την τάση να πιστεύει ότι η υπόθεση της Ελλάδας παρουσιάζεται κάτω από καλύτερες συνθήκες από αυτές που υπήρχαν την προηγούμενη χρονιά. Ο Υπουργός των Εξωτερικών, θεώρησε ότι όφειλε να προειδοποιήσει για τον κίνδυνο που υπήρχε λόγω της υπερβολικής αισιοδοξίας.

Είναι ο Κύριος Αβέρωφ που θα ηγηθεί της Ελληνικής Αντιπροσωπείας στα Ηνωμένα Έθνη. Αυτή, της οποίας η τελική σύνθεση δεν έχει ακόμα αποφασισθεί επίσημα, θα αναχωρήσει από την Αθήνα στις 5 Νοεμβρίου. Ο Υπουργός θα συνοδεύεται από τους δύο νομικούς συμβούλους του Υπουργείου, από τον Διευθυντή Ευρώπης Κύριο Σεφεριάδη, και τον Διευθυντή του Υπουργείου Κύριο Δελιβάνη.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΑΒΕΡΩΦ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕΝΟΥΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΞΕΝΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ

Το πρόβλημα της Κύπρου δεν ηγέρθη ούτε από την Ελληνική Κυβέρνηση ούτε από τον ελληνικό λαό. Η πολιτική όλων των Ελληνικών Κυβερνήσεων απέβλεπε, να διατηρήσει στη σκιά το πρόβλημα της Κύπρου για να αποφευχθεί η όποια τριβή με τους Αγγλους φίλους μας. Σε τέτοιο σημείο μάλιστα που όταν έλαβε χώρα το δημοψήφισμα στην Κύπρο, αρνήθηκε να παραλάβει τα κιβώτια που περιείχαν τα δελτία ψήφου.

Ολες οι Κυβερνήσεις επιχείρησαν πολλές φορές να αρχίσουν ένα διάλογο με την Κυβέρνηση του Λονδίνου, πάντα όμως χωρίς να το πετύχουν.

Όταν όμως οι Κύπριοι έθεσαν το θέμα της Κύπρου, η στάση της Ελληνικής Κυβέρνησης υπήρξε εντελώς διαφορετική. Καμμία Κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να ξεφύγει από την υποχρέωση να βοηθήσει ηθικά τους Έλληνες της Κύπρου. Για μας, είναι θέμα, ηθικής αλληλεγγύης.

Για να μην δυσαρεστήσουμε τους Αγγλους, το 1953, αρνηθήκαμε στους Κύπριους να παρουσιάσουμε την υπόθεση τους στα Ηνωμένα Έθνη. Είναι τότε, που οι Κύπριοι θέλησαν να αναθέσουν σε δορυφόρο της Μόσχας, να εγείρει το πρόβλημα της Κύπρου ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Η θέση μας ήταν πολύ λεπτή. Διακινδύνευε η ιδεολογική μας θέση. Αν την χάναμε, θα είμασταν ένα χαμένο έθνος.

Είναι λοιπόν απαράδεκτο και άδικο να κατηγορείται η Κυβέρνηση διότι ήγειρε το θέμα της Κύπρου. Βέβαια, δεν μας αρέσει να έχουμε κακές σχέσεις με την Αγγλία ούτε με μερικές άλλες Δυτικές Δυνάμεις λόγω του προβλήματος της Κύπρου. Μας είναι όμως αδύνατο να μην υποστηρίξουμε το δικαίωμα ελευθερίας 420.000 Ελλήνων, που εδώ και 3000 χρόνια παραμένουν Έλληνες στα αισθήματα, στη γλώσσα και στη θρησκεία. Είναι τόσο Έλληνες, που όταν το 1941 η Αγγλία πολεμούσε μόνη εναντίον της Γερμανίας, πολύ λίγοι Κύπριοι κατετάγησαν στον αγγλικό στρατό. Όταν όμως η Ελλάδα πήρε τα όπλα στο πλάϊ των Αγγλων, τότε όλοι οι Ελληνοκύπριοι κατετάγησαν στον αγγλικό στρατό.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΜΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Όπως είναι τα πράγματα σήμερα η Ελλάδα δεν παραμένει απόλυτα άκαμπτη. Λαβάνει υπόψη της τα διεθνή δρώμενα. Δεν είναι υπέρ της Ενωσης. Αντιλαμβάνεται την αναγκαιότητα; μιας μεταβατικής περιόδου. Γνωρίζει ότι τα διεθνή συμφέροντα δεν ευνουούν μια άμεση ριζική λύση.

Πιστεύουμε επίσης, ότι οι Κύπριοι πρέπει το γρηγορότερο δυνατόν να αποκτήσουν το δικαίωμα να κυβερνηθούν μόνοι τους μέσα στα πλαίσια της Κοινοπολιτείας. Μερικές διοικητικές αρμοδιότητες μπορούν να παραμείνουν κάτω από αγγλικό έλεγχο. Ολες οι άλλες αρμοδιότητες πρέπει να ανήκουν στους Κύπριους. Πρέπει να ληφθούν κατάλληλα μέτρα για την προστασία των συμφερόντων των μειονοτήτων.

Σε ότι αφορά την αυτοδιάθεση, η Μεγάλη Βρετανία έχει ήδη αναγνωρίσει αυτό το δικαίωμα των Κυπρίων αλλά προς το παρόν θεωρεί ότι δεν είναι εφαρμόσιμο. Αρα, νοουμένου ότι η διεθνής κατάσταση δεν επιτρέπει τον καθορισμό μιας ημερομηνίας για την παραχώρηση αυτού του δικαιώματος, θα ήταν επιθυμητό η Αγγλία να προτείνει τον μηχανισμό σύμφωνα με τον οποίο θα

παραχωρηθή το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης. Χωρίς να γίνει γνωστός αυτός ο μηχανισμός, δεν μπορεί να υπάρξει ευνοϊκό αποτέλεσμα.

E. O. K. A

Δηλώνω ότι δεν υφίσταται καμμία επαφή ανάμεσα στην Ελληνική Κυβέρνηση και την ΕΟΚΑ. Η Μεγάλη Βρετανία θα προσπαθήσει να αποδείξει το αντίθετο με τη βοήθεια μυστικών εγγράφων. Σας διαβεβαιώ ότι η Βρετανική Κυβέρνηση θα ζησει μερικές άσχημες στιγμές. Διότι, στα βρετανικά μυστικά έγγραφα θα αντιπαρατάξουμε μυστικά έγγραφα που θα αποκαλύψουμε κατά την υπεράσπιση μας. Αν δεν αποκαλύπτουμε τώρα αυτά τα έγγραφα, είναι επειδή ο μοναδικός μας στόχος είναι να μην σαμποτάρουμε την ειλικρινή μας επιθυμία να επαναφέρουμε τις φιλικές μας σχέσεις με την Μεγάλη Βρετανία στο προηγούμενο επίπεδο.

Θα μου αντιπαραθέσουν : «Και το Άγιος Γεώργιος από που ξεκίνησε» ; Απαντώ : «Βέβαια από κάποια από τις ακτές της Ελλάδας». Αυτό ενέχει μήπως τη συνενοχή της Ελληνικής Κυβέρνησης ; Οι δαντελένιες ακτές της Ελλάδας είναι αμέτρητες. Πως να τις ελέξουμε όλες, όταν οι Αγγλοι με όλες τις θαλάσσιες και εναέριες δυνάμεις τους δεν καταφέρνουν να ελέξουν τις μερικών χιλιομέτρων ακτές της Κύπρου ; Μας οφείλουν συγχαρητήρια μάλλον παρά επικρίσεις, αν λάβουμε υπόψη μας ότι όλο αυτό τον καιρό, μόνο ένα καϊκι μπόρεσε να ξεγελάσει την επιτήρηση των Ελλήνων φρουρών των ακτών μας.

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ

Η Βρετανική Κυβέρνηση απέλασε τον Μακάριο, τρεις μέρες μετά που η Κυβέρνηση Καραμανλή ανέλαβε τα καθήκοντα της. Οι Αγγλοι δεν μας έδωσαν καν το ελάχιστο χρονικό διάστημα για να συνεννοηθούμε με τον Μακάριο. Μια συμφωνία μεταξύ του Μακαρίου και της Ελληνικής Κυβέρνησης θα σήμαινε ότι η θέληση των δύο αυτών σημαντικών παραγόντων θα επιβάλλετο στον Κυπριακό λαό.

Αυτό όμως αποδεικνύει, για ακόμα μια φορά, ότι η Βρετανική Κυβέρνηση, αρνείται να δώσει λύση στο πρόβλημα της Κύπρου.

Στις επαναλαμβανόμενες δηλώσεις μας ότι είμαστε διαθέσιμοι να υποστηρίξουμε με καλή θέληση μια λογική λύση, ποτέ δεν πήραμε απάντηση.

Η ΤΟΥΡΚΙΑ

Η Τουρκία έχει μερικά ιδιαίζοντα επιχειρήματα στην υπόθεση της Κύπρου όπως, γεωπολιτικά, ασφάλειας και μειονοτικά.

Είναι καθήκον μας να λάβουμε υπόψη αυτά τα τρία επιχειρήματα. Έχουμε επίσης λύσεις που ευνοούν την Τουρκία.

Αντίθετα, το βέτο της Τουρκίας για ένα νέο καθεστώς στην Κύπρο, είναι απαράδεκτο και μπορεί να εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους.

N. A.T.O

Η πολιτική της Κυβέρνησης είναι να παραμείνει πιστή στο NATO.

Αλλά δεν θα είμασταν ειλικρινείς και έντιμοι σύμμαχοι αν δεν προσθέσουμε ότι είμαστε Μεσογειακός λαός, αισθηματίας που εύκολα ερεθίζεται.

Αν την ημέρα της απέλασης του Μακαρίου, η Κυβέρνηση δήλωνε ότι αποχωρεί από το NATO, ολόκληρος ο λαός θα την χειροκροτούσε.

Το ίδιο θα συνέβαινε μετά τους απαγχονισμούς στη Λευκωσία.

Ας υποθέσουμε ότι απορρίπτεται η εγγραφή της προσφυγής στα Ηνωμένα Έθνη. Η αγανάκτηση της Ελλάδας θα είναι τέτοια, ώστε να μην είναι δυνατό να προβλεφθεί μέχρι που θα μπορούσε να φθάσει η αντίδραση της.

Επιμένω όμως ότι η Ελληνική Κυβέρνηση επιθυμεί να παραμείνει πιστή στο NATO.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ FUAT KOPRULU
ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Η συζήτηση για την Κύπρο στην οποία αναφέρθηκε ο έντιμος Κύριος Baha Aksin, έλαβε πραγματικά χώρα στην Ελληνική Βουλή και ο Πρόεδρος αυτής της συνέλευσης, έστειλε ένα μήνυμα στα Κοινοβούλια ολόκληρου του κόσμου. Για να έχετε μια ιδέα του κέντρου βάρους αυτών των συζητήσεων αλλά και της ατμόσφαιρας και της νοοτροπίας που επικράτησαν, με την άδεια σας θα αναγνώσω ολόκληρο το κείμενο του Κυρίου Ροδόπουλου, Προέδρου της Ελληνικής Βουλής.

« Τα μέλη μιας ελάχιστης μειονότητας του λαού της Κύπρου, επωφελούνται της ανεκτικότητας της αγγλικής διοίκησης και σκοτώνουν τους Ελληνοκύπριους οι οποίοι ως γνωστό αποτελούν την πλειοψηφία των 5/6 του πληθυσμού της Κύπρου. Επί πλέον λεηλατούν, καίνε και καταστρέφουν τις περιουσίες των Ελλήνων στη Λευκωσία, στη Λεμεσό, στην Αμμόχωστο και σε άλλα σημεία της Κύπρου.

Η αγγλική διοίκηση δεν λαμβάνει κανένα μέτρο για να τιμωρήσει τους ενόχους και να εμποδίσει την επανάληψη στο μέλλον τέτοιων εγκλημάτων που στοχεύουν στην εξάλειψη του ελληνικού πληθυσμού της νήσου. Αυτή η συμπεριφορά των αγγλικών αρχών, ενθαρρύνει τον τουρκικό όχλο να διαπράξει νέα εγκλήματα και περικλείει άμεσους κινδύνους για (δυσανάγνωστο κείμενο).

Η Ελληνική Βουλή, εκφράζει τη βαθιά της αγανάκτηση για τις βάρβαρες αυτές πράξεις καθώς και για την ανεκτικότητα της αγγλικής διοίκησης. Διαμαρτύρεται έντονα και καταγγέλλει αυτά που διαπράττονται σε βάρος του Κυπριακού λαού που αγωνίζεται για την ελευθερία του. Επικαλείται τέλος την υποστήριξη των ελεύθερων εθνών έτσι ώστε η ελευθερία και η ειρήνη να καταστεί δυνατό να επανέλθουν στη Μεγαλόνησο».

Οφείλω πρώτα να υπογραμμίσω ότι στον πληθυσμό της Κύπρου, η αναλογία του αριθμού των Τούρκων σε σύγκριση με εκείνον των κατοίκων που μιλούν την ελληνική διάλεκτο, δεν είναι αυτή που αναφέρει ο Κύριος Ροδόπουλος στο μήνυμά του. Με την μεγαλύτερη αμεροληψία μπορούμε να εκτιμήσουμε αυτή την αναλογία σε (δεν διαβάζεται) και αυτό ακόμα θα ήταν υπερβολή.

Αλλά το μέρος του μηνύματος που διαστρέφει ολόκληρη την πραγματικότητα και που παρουσιάζει τα γεγονότα κάτω από ένα φως εντελώς διαφορετικό, βρίσκεται στην περιγραφή για τα αποτρόπαια εγκλήματα που συμβαίνουν στην Κύπρο.

Υπάρχει στην Κύπρο μια παράνομη τρομοκρατική οργάνωση που λέγεται ΕΟΚΑ. Αυτή την οργάνωση αποτελούν μερικά άτομα που προέρχονται από τον πληθυσμό της Κύπρου που μιλά την ελληνική διάλεκτο, καθώς και Έλληνες αξιωματικοί που εστάλησαν παράνομα και ντυμένοι με πολιτικά ρούχα, μερικοί εθελοντές ειδικοί στην τρομοκρατία που προέρχονται επίσης από την Ελλάδα. Τα όπλα που διαθέτουν αυτά τα άτομα είναι κατά ένα μέρος αυτά που κατείχαν οι ίδιοι και τα κράτησαν παράνομα παρά τις διαταγές των επιτόπιων αρχών προς ολόκληρο τον πληθυσμό της Κύπρου να τα παραδώσει, και κατά ένα μεγάλο μέρος όπλα που εστάλησαν παράνομα από την Ελλάδα και που αγοράστηκαν με χρήματα που επίσης προέρχονται από την Ελλάδα.

Εδώ και περισσότερο από ένα χρόνο, αυτή η οργάνωση έχει σαν στόχο την προσάρτηση της Κύπρου στην Ελλάδα (αξίωση γνωστή κάτω από το όνομα της «Ένωσης»), διαπράττοντας δολοφονίες, αποστέλλοντας επιστολές εκφοβισμού, ρίχνοντας βόμβες, ανάβοντας φωτιές εδώ και εκεί, με λίγα λόγια χρησιμοποιούν τη βία και σκορπούν τον τρόμο.

Πληροφορούμαστε ότι πέραν όλων αυτών που διαπράττει στην Κύπρο, αυτή η οργάνωση έστειλε πράκτορες της στο Λονδίνο για να δημιουργήσει μια ατμόσφαιρα πανικού. Ακόμα και τηλεφωνήματα έχουν γίνει στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη, απειλώντας με βομβιστικές επιθέσεις εν ονόματι του κινήματος απελευθέρωσης της Κύπρου. Δεν πιστεύω ότι το σύνολο των 370.000 κατοίκων της Κύπρου που μιλούν την ελληνική διάλεκτο, είναι όλοι οπαδοί της ΕΟΚΑ. Εντελώς το αντίθετο και δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι ανάμεσα σε αυτό τον πληθυσμό υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός που αποτελείται από άτομα που αποδοκιμάζουν τη δράση αυτής της οργάνωσης, που κουράστηκαν από αυτή την κατάσταση και που είναι πεπεισμένα για την αναγκαιότητα ύπαρξης καλών σχέσεων με την Τουρκική κοινότητα. Αλλά αυτά τα άτομα βρίσκονται κάτω από την πίεση ενός εκφοβισμού που ασκείται από τους τρομοκράτες. Έτσι υποκύπτουν στη θέληση τους.

Όσο για τους Τούρκους της Κύπρου που ο αριθμός τους ανέρχεται σε 120.000, έχουν διακριθεί για την υπομονή και αντοχή τους αλλά και για την σταθερότητα και σεβασμό τους προς τους νόμους και κανονισμούς.

Παρόλο που αντιτίθενται με όλη τους τη δύναμη στην προσάρτηση της Κύπρου στην Ελλάδα, για να εμποδίσουν αυτή την τραγική αδικία, βασίζονται και εμπιστεύονται την αποφασιστικότητα της μητέρας-πατρίδας Τουρκίας, στη δικαιοσύνη και στην επαγρύπνηση της βρετανικής διοίκησης και στην αίσθηση ισότητας της παγκόσμιας κοινής γνώμης. Πιστεύοντας ότι το δίκαιο και η δικαιοσύνη δεν θα καταπατηθούν από την βιαιότητα και την προπαγάνδα, επέλεξαν να υπερασπίσουν το δίκαιο τους με σωστό και θαρραλέο τρόπο.

Είναι για το λόγο αυτό, και αντίθετα με τους αντάρτες της ΕΟΚΑ, υπάκουσαν στη διαταγή της Κυβέρνησης της Κύπρου που αφορούσε την παράδοση των όπλων που είχαν στην κατοχή τους.

Δεν διαθέτουν κανένα όπλο που να προέρχεται από την Τουρκία ή που να αγοράστηκε με χρήματα που προέρχονται από την Τουρκία.

Αυτή είναι η κοινότητα που ο Πρόεδρος της Ελληνικής Βουλής, στο μήνυμα που απέστειλε σε όλα τα Κοινοβούλια του κόσμου, την κατηγορεί για τρομοκρατία και βαρβαρότητα. Μέχρι τώρα οι τρομοκράτες δολοφόνησαν αστυνομικούς αυτής της κοινότητας, που υπηρετούσαν με αφοσίωση και εντιμότητα τις τοπικές διοικητικές αρχές. Μερικά χωριά στα οποία κατοικούσαν μέλη της τουρκικής κοινότητας καταστράφηκαν από τους τρομοκράτες και οι κάτοικοι - γέροντες, νέοι, γυναίκες, άνδρες - υπήρξαν θύματα αιματηρών επιθέσεων.

Αυτά είναι τα γεγονότα που ο Κύριος Ροδόπουλος στο μήνυμα του αποκάλυψε τρομοκρατία και φρικαλέες πράξεις.

Αυτοί που, αντί να αποδοκιμάσουν τη σφαγή δύο βρετανών στρατιωτών που εκρατούντο όμηροι από τους τρομοκράτες, ως αντίποινα για την εκτέλεση των δύο δικών τους για τα εγκλήματα που διέπραξαν, τους ανακήρυξαν σε εθνικούς ήρωες, πέφτοντας έτσι σε μια τραγική αντίφαση όταν κατηγορούν τους Τούρκους για τρομοκρατία και βαρβαρότητα, επειδή διαδήλωσαν την αγανάκτηση τους για τη δολοφονία, το έγκλημα και τον βιασμό παιδιών και γυναικών της κοινότητας τους.

Εκφραζόμενος με αυτό τον τρόπο, δεν επιθυμώ να δημιουργήσω εδώ μιαν ατμόσφαιρα ταραχής. Αντίθετα σας παρακαλώ επίμονα να διατηρήσετε την ηρεμία σας.

Διότι η κατηγορία όταν παρουσιάζει τα γεγονότα όπως είναι, είναι περισσότερο εκφραστική και αποτελεσματική από τα σκληρά λόγια που θα χρησιμοποιήσουμε κάτω από την επήρεια της οργής, εναντίον εκείνων που δρουν χωρίς δικαιοσύνη, ενδοιασμούς και οίκτο.

Από την πλευρά μου, συμφωνώ με την πρόταση του συνάδελφου Baħa Asin, όπως σε αντίδραση του μηνύματος που απέστειλε ο Πρόεδρος της Εθνικής Συνέλευσης στα Κοινοβούλια τα οποία επιθυμούν να τα παρασύρουν σε λάθος με το εν λόγω μήνυμα, να προβούμε στη διαφώτιση τους, γιατί αυτό θα αποτελούσε μια πραγματικά νόμιμη αντίδραση και η ευθύνη θα βαρύνει αυτούς που μας υποχρέωσαν να το πράξουμε.

Μέσα στο περιεχόμενο του μηνύματος του Κυρίου Ροδόπουλου, οι πραγματικοί τους στόχοι όταν διαστρευλώνουν σε τέτοιο σημείο την πραγματικότητα, είναι οι ακόλουθοι :

- 1) Επιθυμούν να προκαλέσουν στην παγκόσμια κοινή γνώμη μια αντιπάθεια – και αν δυνατό την απέχθεια . εναντίον των Τούρκων της Κύπρου παρουσιάζοντας τους σαν μια βλαβερή μάζα, ανάξιας του ενδιαφέροντος τους ή ακόμα που θα έπρεπε να την εξαλείψουν.
- 2) Με την ίδια ευκαιρία επιθυμούν να παρουσιάσουν τους τρομοκράτες σαν ηρωομάρτυρες και τις φρικτές τους πράξεις σαν νόμιμες και υπέροχες.
- 3) Με αυτό τον τρόπο θέλουν να πετύχουν τη συμπάθεια της παγκόσμιας κοινής γνώμης για το αίτημα της Ένωσης (δηλαδή της προσάρτησης της Κύπρου στην Ελλάδα) που με τη σειρά της αποτελεί την άμεση εκδήλωση της περίφημης «μεγάλης ιδέας» την οποία κρύβουν κάτω από τον μανδύα του δικαιώματος των λαών να αποφασίζουν για τις τύχες τους, δηλαδή το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης.
- 4) Ταυτόχρονα επιθυμούν να προετοιμάσουν το έδαφος ώστε να εγγραφεί φέτος το θέμα της Κύπρου στην ημερήσια διάταξη της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, παρόλο που αυτό το αίτημα απορρίφθηκε την προηγούμενη χρονιά.
- 5) Προετοιμάζουν επίσης το έδαφος στους τρομοκράτες, για να προχωρήσουν στο μέλλον σε πράξεις (δεν θα πω πιο φρικτές, γιατί ότι έκαναν μέχρι σήμερα ήταν αρκούντως φρικτό), αλλά σε μεγαλύτερη κλίμακα εναντίον της Τουρκικής κοινότητας.

Αν αυτός είναι ο άθλιος στόχος τους, οι φίλοι και σύμμαχοι μας οι Αγγλοι, οφείλουν να επιδείξουν άκρα προνοητικότητα και σύναιση. Κάναμε τα απαραίτητα διαβήματα προς την Βρετανική Κυβέρνηση για αυτό το σκοπό, χωρίς όμως να δίνουμε την εντύπωση μιας ανάμειξης στις εσωτερικές τους υποθέσεις.

Με ικανοποίηση λάβαμε γνώση της δημόσιας δήλωσης του Στρατάρχη Sir John Harding, Κυβερνήτη της Κύπρου, στην οποία, βεβαιώνει και πάλιν ότι θα ληφθούν όλα τα μέτρα για την επιβολή της τάξης και της ασφάλειας στο νησί.

Τα εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί στην Κύπρο από τους τρομοκράτες, όπως υπέδειξα πιο πάνω δεν είναι παρά ένα μέρος μόνο των παράνομων δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα για το σκοπό της προσάρτησης της Κύπρου στην Ελλάδα. Θα επαγρυπνούμε στον μεγαλύτερο βαθμό για το θέμα αυτό αλλά και για όλα τα άλλα.

Είναι απολύτως αδύνατο αλλά και αδιανόητο για μας να εγκαταλείψουμε τους αδελφούς μας της Κύπρου.

Σε ότι αφορά το όλο πρόβλημα, δηλαδή την απαίτηση της προσάρτησης, την ένταση και την προπαγάνδα που χρησιμοποιούν οι Ενωτικοί, από τους ηγέτες τους πλέον ψηλά ιστάμενους μέχρι και τους Έλληνες που βρίσκονται σε διάφορες χώρες, η μέθοδος είναι αξιοπρόσεκτη.

Στον κόσμο της Δυτικής Γερμανίας, λένε τα πιο απίθανα και εκπληκτικά πράγματα, όπως ότι το πρόβλημα της «Ενώσης» της Κύπρου με την Ελλάδα, είναι ένα παρόμοιο πρόβλημα με εκείνο της Γερμανίας που είναι διηρημένη στα δύο, στη Γαλλία αναφέρονται στα ρομαντικά ποιήματα και τα γεγονότα της εποχής του Λόρδου Βύρωνα, του Σατωβριάνδου και του Βίκτωρα Ουγκώ, επιθυμώντας να δείξουν ότι υπάρχει μια σύνδεση ανάμεσα στην ανεξαρτησία της Ελλάδας και του προβλήματος της Κύπρου. Εκμεταλλεύονται την έννοια του Ελληνικού Πολιτισμού. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, προσπαθούν να κάνουν αποδεκτή την ιδέα ότι η εφαρμογή του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης – στην οποία αυτή η μεγάλη χώρα οφείλει την ύπαρξη της – αποτελεί μια υποχρέωση της ανθρωπότητας και προσπαθούν να μετατρέψουν αυτό το πρόβλημα σε μια σημαντική πλατφόρμα για τις εκλογές που θα διεξαχθούν προσεχώς στις Ηνωμένες Πολιτείες. Στις χώρες που πρόσφατα απέκτησαν την ανεξαρτησία τους, προσπαθούν να επιβάλουν την άποψη ότι το πρόβλημα της Κύπρου είναι υπόθεση αγώνα εναντίον του ιμπεριαλισμού. Εν συντομία σε κάθε χώρα προσπαθούν να επιστρατεύσουν την κοινή γνώμη για να πρόσκειται ευνοϊκά προς την προσάρτηση και έτσι να ασκήσει πίεση πάνω στην Κυβέρνηση χωρίς βέβαια να αναφέρονται καθόλου στα ζωτικά συμφέροντα της Τουρκίας σε αυτό το πρόβλημα και ελαχιστοποιούν την σπουδαιότητα της ύπαρξης των Τούρκων της Κύπρου, βεβαιώνοντας ότι αν υπάρχει ένα μικρό πρόβλημα όπως η αναγνώριση των Τούρκων της Κύπρου, υπάρχουν τα δικαιώματα των μειονοτήτων και το πρόβλημα θα μπορούσε να λυθεί με τον πλέον απλό τρόπο, την αναγνώριση και εγγύηση αυτών των δικαιωμάτων.

Παντού, θα προσπαθούμε και θα ξαναπροσπαθούμε να εξηγήσουμε τα παρασκήνια του προβλήματος με όλα τα νόμιμα μέσα μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων μας. Σε αυτή την προσπάθεια, προσπαθούμε να συντηρούμε μια γλώσσα μετρημένη έναντι της συμμάχου Ελλάδας, να υποδεικνύουμε τη σημασία και την αξία που προσδίδουμε στην ελληνοτουρκική φιλία και συμμαχία, γιατί εμάς μας διακατέχει η οξυδέρκεια και ο δημιουργικός ρεαλισμός του Ατατούρκ που κατάλαβε, μετά τον αιματηρό πόλεμο της ανεξαρτησίας, την αναγκαιότητα της δημιουργίας αυτής της φιλίας την οποία μπόρεσε να πετύχει, και δεν μπορούμε ακόμη να χάσουμε την ελπίδα ότι η σωστή αντίληψη του Ελευθέριου Βενιζέλου θα την μεταφέρει στην Ελλάδα.

Πρίν μερικούς μήνες, με την ευκαιρία της παρουσίασης ενώπιον της Συνέλευσης, του προϋπολογισμού του Υπουργείου Εξωτερικών, είχα εκφράσει τις απόψεις μου πάνω στο πρόβλημα της Κύπρου, που δημιουργήθηκε τεχνητά και το οποίο διαρκώς υποδαυλίζεται με κίνδυνο να υπάρξουν άσχημες καταστάσεις. Θα περιορισθώ εδώ να επιβεβαιώσω ότι η θέση μας δεν έχει μεταβληθεί καθόλου.

Εναντι αυτής της κατηγορηματικής μας θέσης, γίνεται προσπάθεια να περάσει στην παγκόσμια κοινή γνώμη η πίστη ότι υφίσταται μια κατάσταση που θα μπορούσε να λυθεί θετικά με μικρές λογικές και ακριβοδίκαιες αμοιβαίες παραχωρήσεις και ότι εμείς ενεργούμε με αρνητικό τρόπο. Ομως, το πρόβλημα δεν είναι καθόλου έτσι. Μία από τις πλευρές, εκμεταλλεύεται την αρχή του δικαιώματος των λαών να αποφασίζουν οι ίδιοι για τις τύχες τους (αρχή την οποία σεβόμαστε πολύ, αλλά σύμφωνα με τη γνώμη όλων των νομικών και αρκετών πολιτικών δεν είναι δυνατό ούτε δίκαιο να εφαρμοσθεί παντού χωρίς διακρίσεις και η οποία δεν εφαρμόστηκε παντού όπως προκύπτει από πολλά παραδείγματα) αξιώνει, κάτι που η λογική δεν μπορεί να αποδεχθεί, να

προσαρτήσει την Κύπρο, και για την πραγματοποίηση αυτής της αξίωσης δεν υποχωρεί μπροστά σε πράξεις και λόγια ,που θα μπορούσαν να καταστρέψουν την ελληνοτουρκική φιλία, να κλονίσουν το ΝΑΤΟ, να καταδικάσουν το Βαλκανικό Σύμφωνο, με μία λέξη να ανοίξουν μια ρωγμή στο μέτωπο της ειρήνης και της φιλίας, και στη συνέχεια να στραφούν σε μας και να μας πουν : «η κατάσταση είναι πολύ σοβαρή, οφείλετε να πράξετε κάτι για να λυθεί το πρόβλημα».

Είναι άραγε αρνητικό πνεύμα, η υπενθύμιση ότι αυτή η απαίτηση της προσάρτησης είναι αβάσιμη, χωρίς λογική και όχι φιλική απέναντι μας, και ότι όλες οι πράξεις στις οποίες καταφεύγουν για την πραγματοποίηση αυτής της απαίτησης οδηγεί σε σοβαρές επιπτώσεις και ότι είναι πολύ επικίνδυνο να ανοίξουν μια ρωγμή στη συμφωνία της Λωζάνης ; Αντίθετα, μήπως δεν είναι δημιουργικό η επιθυμία αντίθεσης στην καταστροφή ; Είμαστε υποχρεωμένοι να τα εκθέσουμε όλα αυτά, να επαναφέρουμε πικρές αλήθειες – χρησιμοποιώντας μια γλώσσα με μέτρο και πολύ φιλική – και η ευθύνη ανήκει σε αυτούς που μας υποχρεώνουν να το πράξουμε.

Για να μην τερματίσω την ομιλία μου με απαισιόδοξα λόγια, θα ήθελα να πω αυτό : όλες αυτές οι αλήθειες, αρχίζουν σιγά σιγά να γίνονται γνωστές στην παγκόσμια κοινή γνώμη. Λέγω «σιγά-σιγά» γιατί δυστυχώς, δεν είναι πάντοτε δυνατό να εξασφαλισθεί γρήγορα η νίκη της λογικής σε προβλήματα στα οποία ευνοείται η δημαγωγία. Επί πλέον, πρέπει να ομολογήσουμε, ότι δυστυχώς, αυτοί που βρίσκονται σε περιοχές μακριά από την Τουρκία και την Κύπρο δεν μπαίνουν στον κόπο να μελετήσουν αυτό το ζωτικό για μας πρόβλημα όπως το πράττουμε εμείς – δηλαδή από πολύ κοντά και μέχρι τις πιο μικρές του λεπτομέρειες, ελέγχοντας τις απαιτήσεις, τα γεγονότα και τις πραγματικότητες – και βασιζόμενοι πάνω σε οποιαδήποτε λόγια που φθάνουν σε αυτούς – ίσως με την καλύτερη θέληση – παίρνουν λανθασμένες αποφάσεις, χωρίς να αντιλαμβάνονται το κακό που μπορούν να κάνουν.

Ιδού γιατί σας είπα πριν από λίγο ότι συμμαρίζομαι την άποψη του συνάδελφου Κυρίου Baha Aksin, ο οποίος πρότεινε να ακουστεί η φωνή μας στους κύκλους όπου στάληκε το μήνυμα του Προέδρου της Ελληνικής Βουλής, ένα μήνυμα που διαστρευλώνει την πραγματικότητα και που μπορεί να παρασύρει αυτούς τους κύκλους σε λάθος.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ADNAN MENDERES

Σχετικά με τη χθεσινή έκθεση της Κυβέρνησης της Μεγάλης Βρετανίας στη Βουλή των Κοινοτήτων για το θέμα της Κύπρου, ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας Adnan Menderes, έκανε στο πρακτορείο Ανατολή την ακόλουθη δήλωση :

« Η δήλωση που έκανε χθές στη Βουλή των Κοινοτήτων εν ονόματι της Αυτής Μεγαλειότητας ο Κύριος Lennox Boyd, Υπουργός των Αποικιών, ήταν επικεντρωμένη στα ακόλουθα δύο σημεία :

Το πρώτο σημείο αναφέρεται στον τύπο και στους όρους του Συντάγματος που σκοπεύεται να παραχωρηθεί στην Κύπρο κάτω από βρετανική κυριαρχία. Αυτή η πλευρά του ζητήματος περιέχεται στην έκθεση του Λόρδου Radcliff σύμφωνα με τους όρους που έθεσε η Βρετανική Κυβέρνηση. Πρέπει να σημειωθεί εμφαντικά το γεγονός ότι το Σύνταγμα θα ισχύσει όταν τελεσίδικα τεθεί τέρμα στην τρομοκρατία στην Κύπρο, όπως αυτό δηλώθηκε κατηγορηματικά από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου.

Στο δεύτερο σημείο αναφέρεται στη δήλωση του Κυρίου Lennox Boyd ότι αν το σύστημα της αυτόνομης κυβέρνησης (self-government) λειτουργήσει με ικανοποιητικό τρόπο, το μέλλον της νήσου θα αποφασισθεί με δημοψήφισμα που θα λάβει χώρα όταν η διεθνής και στρατηγική κατάσταση το καταστήσουν δυνατό.

Οι προκαταρκτικές μελέτες στις οποίες προβήκαμε πάνω στο θέμα της έκθεσης Radcliff και οι επεξηγήσεις που μας δόθηκαν από την Κυβέρνηση της Αυτής Μεγαλειότητας, μας οδήγησαν στην πεποίθηση ότι αυτή η έκθεση θα μπορούσε λογικά να χρησιμεύσει σαν βάση συνομιλιών. Όταν θα μελετήσουμε με κάθε λεπτομέρεια την έκθεση, θα μπορέσουμε να προβούμε σε μερικές εισηγήσεις προς την Κυβέρνηση της Μεγάλης Βρετανίας.

Σε ότι αφορά την εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης, αυτά που ανέφερε ο Κύριος Lennox Boyd στη Βουλή των Κοινοτήτων χρήζουν προσοχής. Ο Υπουργός των Αποικιών, αφού υπογράμμισε ότι ο πληθυσμός της Κύπρου δεν είναι ομοιογενής, δήλωσε όταν θα εφαρμοσθεί το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης θα πρέπει να γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε η Τουρκική κοινότητα της Κύπρου να μην χαίρει λιγότερων δικαιωμάτων από την ελληνόφωνη κοινότητα σε ότι αφορά την ελευθερία να αποφασίσει η ίδια για την τύχη της, και τόνισε ότι αυτό σημαίνει ότι η διχοτόμηση της νήσου πρέπει να υπάρχει στην προβλεπόμενη λύση.

Το συμπέρασμα μας είναι ότι στο σύνολο της η δήλωση στην οποία προέβη ο Κύριος Lennox Boyd, Υπουργός των Αποικιών και την οποία έκανε εκ μέρους της Κυβέρνησης του, προσφέρει σημεία εκκίνησης για την προετοιμασία μιας τελικής λύσης του προβλήματος της Κύπρου.

Πάνω σε αυτές τις βάσεις θα συνεχίσουμε να συζητούμε με την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου για τα προβλήματα που σχετίζονται με την Κύπρο».

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ
ΑΓΩΝΑ ΕΟΚΑ 1955 - 59

**ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ
ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.Α**

1957

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Παριού

Λα Βαλέτ, 1^η Φεβρουαρίου 1957

Ο Πρόξενος της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
(Διεύθυνση Πολιτικών και Οικονομικών Υποθέσεων)

Θέμα : Τα γεγονότα στην Κύπρο

Εχω την τιμή να γνωστοποιήσω στο Υπουργείο τα γεγονότα που συνέβησαν στην Κύπρο στις 19 και 20 Ιανουαρίου 1957 και τα οποία δημοσιεύει η εφημερίδα "Cyprus Mail" και σχολιάζει ο Προξενικός μας λειτουργός στη Λάρνακα.

Την περασμένη Παρασκευή 18 Ιανουαρίου, άγνωστοι έριξαν δύο βόμβες πάνω σε μια ομάδα επικουρικών αστυνομικών που φρουρούσαν την ηλεκτρική της Λευκωσίας, η οποία βρίσκεται στην παλαιά πόλη. Πέντε επικουρικοί τραυματίστηκαν, ο ένας πολύ σοβαρά, αφού πέθανε μετά από λίγο. Αυτός ο επικουρικός αστυνομικός ήταν Τούρκος και έπρεπε να αναμένονται διαδηλώσεις από τους Τούρκους της Λευκωσίας καθώς και των άλλων πόλεων, γεγονός που συμβαίνει κάθε φορά που σκοτώνεται ένας Τούρκος αστυνομικός (οφείλουμε να τονίσουμε ότι η επικουρική αστυνομία αποτελείται σχεδόν εξ'ολοκλήρου από Τούρκους). Το Σάββατο 19 Ιανουαρίου οι Τούρκοι ηγέτες Dr. Kutchuk και Kaygack, επέστρεψαν από την Τουρκία όπου πήγαν για να μελετήσουν με την Τουρκική Κυβέρνηση το σχέδιο Radcliffe. Τους συνόδευαν δύο Τούρκοι εκπρόσωποι για να εξετάσουν επί τόπου μαζί με τις Κυπριακές αρχές τα συνταγματικά προσχέδια που ετοίμασε ο Υπουργός των Αποικιών.

Την Κυριακή, σχεδόν παντού στη Λευκωσία, ξέσπασαν πυρκαγιές. Οι πυρκαγιές αυτές ξέσπασαν κυρίως σε ελληνικά κτίρια που βρίσκονται στην τουρκική συνοικία. Το επίσημο ανακοινωθέν που μετάδωσε το Ραδιοφωνο της Κύπρου, αποδίδει αυτές τις πυρκαγιές σε εμπρηστές χωρίς να αναφέρει ποιοί είναι. Η κυκλοφορία στην πόλη απαγορεύθηκε. Οι ζημιές όμως συνεχίστηκαν και χθες το πρωί. Αναφέρεται ότι κάηκαν περίπου 70 κτίρια. Αυτός ο αριθμός ίσως να είναι υπερβολικός, αλλά το κυπριακό ραδιόφωνο μίλησε για πολλές μικρές πυρκαγιές. Μερικά σπίτια Ελλήνων καταστράφηκαν εντελώς : τζάμια σπασμένα, έπιπλα καμένα, οικιακά σκεύη κατεστραμμένα. Αυτό δεν είναι έργο ενός ατόμου, ούτε πολλών ατόμων, αλλά ενός ολόκληρου λυσσασμένου πλήθους. Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι την επόμενη νύκτα των Χριστουγέννων εξερράγησαν βόμβες βόρεια της "Mason-Dixon line" (γραμμή συρματοπλεγμάτων που χωρίζει την παλαιά πόλη στα δύο : οι Έλληνες στη νότια πλευρά και οι Τούρκοι στη Βόρεια). Πρέπει να υπενθυμίσουμε επίσης ότι κάθε φορά που ο τουρκικός όχλος προέβη σε βανδαλισμούς, εμπρησμούς και δολοφονίες, οι αρχές δεν έλαβαν κανένα μέτρο για να τιμωρήσουν τους ενόχους που εξ'άλλου δεν τους ανακαλύπτουν ποτέ.

Εν συντομία, η κατάσταση παραμένει πάντα άσχημη. Τα πάθη έχουν οξυνθεί και είναι εύκολο να προβλέψει κανείς ότι η ειρήνη δεν θα επανέλθει τόσο σύντομα στην Κύπρο. Πως μπορούμε να ελπίζουμε σε λύση τη στιγμή που η μόνη λύση που αποδέχονται οι Τούρκοι είναι η διχοτόμηση του νησιού όπου θέλουν να κρατήσουν το μεγαλύτερο μέρος, δηλαδή τις επαρχίες της Κερύνειας, της Λευκωσίας, της Αμμοχώστου και της Λάρνακας, αφήνοντας στις 400.000 Έλληνες μόνο τις επαρχίες της Λεμεσού και της Πάφου, δηλαδή την περισσότερο ορεινή και φτωχή περιοχή, αφού δεν διαθέτει ούτε γόνιμες πεδιάδες ούτε ορυκτό πλούτο. Τελικά οι Τούρκοι επιθυμούν να επαναλάβουν ότι έκαναν το 1570 όταν κατέλαβαν την Κύπρο από τους Ενετούς. Εκείνη την εποχή μοιράστηκαν τα φέουδα των Λατίνων. Ο χριστιανικός πληθυσμός των Λατίνων εξολοθρεύθηκε και

Λα Βαλέτ, 13 Φεβρουαρίου 1957

Ο Πρόξενος της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
(Διεύθυνση Πολιτικών και Οικονομικών Υποθέσεων)

Θέμα : Η κατάσταση στην Κύπρο

Η "Cyprus Mail" στην έκδοση της της Δευτέρας 4 Φεβρουαρίου 1957 περιλαμβάνει μερικά άρθρα πολύ ενδεικτικά για την κατάσταση στην Κύπρο :

- 1) Το σχέδιο των τρομοκρατών της ΕΟΚΑ, είναι να προχωρήσουν σε ένα κύμα ταραχών τη στιγμή που το θέμα της Κύπρου θα συζητείται στα Ηνωμένα Έθνη. Όπως στην Αλγερία, είναι πιθανό οι «τρομοκράτες» ή όσοι από αυτούς παραμένουν ελεύθεροι μετά από τις πρόσφατες συλλήψεις, να κάνουν μια τελευταία προσπάθεια για να τραβήξουν την προσοχή των Ηνωμένων Εθνών σε ότι αφορά τις διεκδικήσεις τους.
- 2) Οι «ενδοκοινοτικές» ταραχές όπως τις αποκαλούν οι Αγγλοι. Η ένταση είναι πράγματι πολύ μεγάλη ανάμεσα στους Έλληνες και τους Τούρκους της Κύπρου. Κάθε φορά που σε κάποια επίθεση σκοτώνεται ένας Τούρκος αστυνομικός, οι Τούρκοι της νήσου εφορμούν εναντίον των ελληνοκυπριακών συνοικιών και αρχίζουν να καίουν, να λεηλατούν και να σκοτώνουν χωρίς οι δυνάμεις ασφαλείας να κάνουν οτιδήποτε (η επικουρική αστυνομία αποτελείται σχεδόν εξ'ολοκλήρου από Τούρκους). Μπορούμε να βεβαιώσουμε ότι κανένας Τουρκοκύπριος δεν έχει συλληφθεί για τα γεγονότα παρόλο που ήσαν πολύ σοβαρά. Τα γεγονότα αυτά έλαβαν χώρα τον Μάιο του 1956 και τον Ιανουάριο του 1957 ή ακόμα και την παρελθούσα Κυριακή στην Αμμόχωστο. Είναι λυπηρό που τέτοιες καταστάσεις δημιουργήθηκαν ανάμεσα στα δύο κύρια στοιχεία του πληθυσμού της Κύπρου. Ο Δρ Κουτσιούκ, ηγέτης της Τουρκοκυπριακής κοινότητας, κατηγορεί τους Έλληνες για προκλητικότητα. Βέβαια είναι λυπηρό γεγονός ο θάνατος ενός Τούρκου αστυνομικού όπως και ο θάνατος ενός Αγγλου στρατιώτη ή ενός Έλληνα αστυνομικού. Δεν πρέπει όμως επί πλέον να γενικεύουμε, και να θεωρείται ο θάνατος ενός Τούρκου αστυνομικού σαν (το κείμενο δεν διαβάζεται).

Οποιοσδήποτε αντικειμενικός παρατηρητής αναγνωρίζει ότι ο Ελληνικός πληθυσμός επιθυμεί την ειρήνη με τον Τουρκικό πληθυσμό, γνωρίζοντας πως ότι και να συμβεί θα πρέπει να συγκατοικήσει μαζί του. Αλλά όταν τα ρατσιστικά πάθη οξύνονται, δύσκολα συγκρατούνται και αρκούν μερικοί θερμόαιμοι για να καταστρέψουν και την καλύτερη πρόταση λύσης.

Οι δήμαρχοι των πόλεων της Κύπρου (Λευκωσίας, Λεμεσού και Αμμοχώστου), έκαναν έκκληση στον πληθυσμό να ηρεμήσει. Ο Δρ. Δέρβης, Δήμαρχος Λευκωσίας, εξέδωσε μια ανακοίνωση στην οποία βεβαιώνει ότι η πρόταση για διχοτόμηση της Κύπρου είναι η εστία για την αυξανόμενη ένταση ανάμεσα στην ελληνική και την τουρκική κοινότητα. Όσο θα υφίσταται το σχέδιο της διχοτόμησης και όσο ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος δεν ελευθερώνεται, οι Έλληνες δήμαρχοι θα είναι ανίσχυροι να εγγυηθούν ότι οι εκκλήσεις τους εναντίον της βίας θα εισακουστούν.

Γαλλική Πρεσβεία στη Μεγάλη Βρετανία

Λονδίνο, 20 Φεβρουαρίου 1957

Αρ. 297/EU

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
Προς τον Εξοχότατο Κύριο Christian Pineau
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Κύπρος

Η συζήτηση που διεξήχθη χθες στη Βουλή των Κοινοτήτων για το θέμα της Κύπρου δεν παρουσίασε κανένα καινούργιο στοιχείο ως προς τη θέση της Βρετανικής Κυβέρνησης. Το Φόρεϊν Οφφισ που θεωρούσε ιδιαίτερα ακατάλληλη τη συζήτηση αυτή ακριβώς τη στιγμή που η υπόθεση θα παρουσιασθεί ενώπιον των Ηνωμένων Εθνών, φοβόταν ότι οι Εργατικοί πιστοί στη θέση που υιοθέτησαν από την αρχή έναντι του προβλήματος, θα εξαπέλυαν μία βίαιη επίθεση εναντίον του Υπουργείου, βοηθώντας έτσι το παιχνίδι των αντιπάλων της Μεγάλης Βρετανίας στη Νέα Υόρκη.

Αν και επανέλαβαν τις συνήθεις θέσεις του Εργατικού κόμματος, επικρίνοντας το δόγμα των Συντηρητικών σχετικά με τη ζωτική και στρατηγική σημασία της Κύπρου και διαμαρτυρόμενοι ιδιαίτερα για την απέλαση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου που «χωρίς αυτόν θα είναι αδύνατο να καταλήξουν σε ένα διακανονισμό του ζητήματος» οι εκπρόσωποι της αντιπολίτευσης υπήρξαν σχετικά μετριοπαθείς. Έτσι, ο Κύριος Callaghan, ο οποίος στην περίπτωση που οι Εργατικοί θα ανέρχονταν στην εξουσία θα αναλάμβανε καθήκοντα Υπουργού των Αποικιών, ομολόγησε ότι ο Αρχιερέας είχε ενθαρρύνει τις τρομοκρατικές ενέργειες της ΕΟΚΑ.

Εν τούτοις δεν έμενε τίποτε περισσότερο όπως βεβαίωσε, από το γεγονός, ότι η Βρετανική Κυβέρνηση έπρεπε να τον αφήσει ελεύθερο και να επαναρχίσει συνομιλίες μαζί του. Μία τοποθέτηση του Λονδίνου που να μην αφήνει αμφιβολίες για το δικαίωμα του λαού της Κύπρου να αποφασίσει ο ίδιος για το μέλλον του, με την ταυτόχρονη επιστροφή στην πολιτική σκηνή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, θα βοηθούσε ίσως για να καταλήξουν σε μια λύση. Δεν θα ήταν τότε αδύνατο, να αποδεχθεί ο Μακάριος νά λάβει θέση εναντίον της τρομοκρατίας.

Από την άλλη πλευρά, ο Κύριος Callaghan, συμφώνησε με τις προτάσεις Radcliff. Ο Κύριος Francis Noel Baker, του οποίου το Υπουργείο γνωρίζει τις διασυνδέσεις με την Ελλάδα και τον ανεπίσημο ρόλο που έπαιξε το προηγούμενο έτος κατά τη διάρκεια των συνομιλιών του Sir John Harding με τον Εθνάρχη, ήταν πολύ πιο βίαιος. Οι ομιλητές του Εργατικού κόμματος, καταφέρθηκαν εναντίον της «διχοτόμησης» του κυπριακού εδάφους.

Ο Κύριος Profumo, Υφυπουργός των Αποικιών και στη συνέχεια ο Κύριος Lennox Boyd, απάντησαν εκ μέρους της Κυβέρνησης. Αφού στην αρχή τόνισαν ότι οι βρετανικές δυνάμεις ασφαλείας κατάφεραν τον τελευταίο καιρό καιρία πλήγματα στην ΕΟΚΑ, αιχμαλωτίζοντας ή σκοτώνοντας περίπου τους μισούς αρχηγούς της, υπογράμμισαν για ακόμα μια φορά ότι η άρση των τρομοκρατικών ενεργειών ήταν ένας βασικός όρος για να υπάρξουν νέες εξελίξεις και για την εφαρμογή ενός συντάγματος στην Κύπρο που σε γενικές γραμμές να είναι σύμφωνο με το σχέδιο Radcliff. Υπέδειξαν εξ'άλλου, ότι οι προσπάθειες που έγιναν από απεσταλμένους της Κυβέρνησης προς τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο στη Μαhe, υπήρξαν μάταιες. «Ο Αρχιεπίσκοπος δήλωσε ότι αντιλαμβάνεται το σχέδιο Radcliff, αλλά δεν είναι διατεθειμένος κάτω από τις υπάρχουσες συνθήκες, να συζητήσει θέματα σχετικά με το μέλλον της Κύπρου».

«Η Κυβέρνηση, πρόσθεσαν δεν απέκλειε την αρχή της αυτοδιάθεσης για τον λαό της Κύπρου αλλά όταν θα είναι η κατάλληλη στιγμή. Αυτή δεν έχει έρθει ακόμα και πως το πρώτο βήμα για το στόχο αυτό θα ήταν μία συνεργασία ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους για

τον διακανονισμό των εσωτερικών τους προβλημάτων». Οσο για τη «διχοτόμηση θα αποτελούσε μια μη ικανοποιητική λύση για τους κατοίκους της Κύπρου αλλά δεν μπορούσε να αποκλεισθεί στην περίπτωση που οι Τουρκοκύπριοι θα ερωτούντο, όπως θα εγίνετο και με τους Ελληνοκύπριους, να αποφασίσουν για το δικό τους μέλλον και στην περίπτωση αυτή επέλεξαν να αποτελέσουν μέρος της Τουρκίας. Είναι στην Ελλάδα και στους Ελληνοκύπριους που εμπίπτει η ευθύνη της αποφυγής μιας τέτοιας λύσης. Αν έκαναν ότι είναι δυνατό για να διαλύσουν τις ανησυχίες των Τουρκοκυπρίων για τις επιπτώσεις που θα είχε γι' αυτούς η εφαρμογή της αυτοδιάθεσης, δεν βλέπουμε για ποιο λόγο η άσκηση αυτού του δικαιώματος θα οδηγούσε αναγκαστικά στη διχοτόμηση του νησιού».

Ο Κύριος Lennox Boyd, διέψευσε εξ' άλλου κατηγορηματικά τους ισχυρισμούς σύμφωνα με τους οποίους η Βρετανική Κυβέρνηση και ο Sir John Harding ενεθάρρυναν τις συμπλοκές ανάμεσα στην Ελληνική και την Τουρκική κοινότητα στην Κύπρο.

Ένα ψήφισμα που κατατέθηκε από την αντιπολίτευση και που καταδίκαιζε την πολιτική της Κυβέρνησης καταψηφίσθηκε με 307 έναντι 253 ψήφων.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αθήνα, 16 Μαρτίου 1957 5,00 μ.μ.
Ελήφθη στις 16 Μαρτίου στις 8.11 μ.μ.

Αρ. 215

Με εξαίρεση τον τύπο της αντιπολίτευσης ο οποίος αποδίδει την πρόταση της ΕΟΚΑ για ανακωχή, στην πίεση της Ελληνικής Κυβέρνησης η οποία επιθυμεί να απαλλαγεί από την ευθύνη της έναντι των Κυπρίων, ο υπόλοιπος τύπος των Αθηνών υποδέχθηκε ευνοϊκά την πρόταση του Διγενή.

Η Καθημερινή (κυβερνητική) τη θεωρεί σαν «σύμφωνη με το γράμμα και το πνεύμα του ψηφίσματος των Ηνωμένων Εθνών» και το Βήμα (ανεξάρτητη) επαινεί «την γενναιοδωρία και την σπάνια πολιτική αίσθηση του Αρχηγού της ΕΟΚΑ». Κατά γενική άποψη, οι φιλοκυβερνητικές εφημερίδες, είναι επιφυλακτικές στα προγνωστικά τους για την υποδοχή της οποίας θα τύχει αυτή η πρόταση από τη Βρετανική Κυβέρνηση « που τη βάζει σε δύσκολη θέση» (Καθημερινή) και υπογραμμίζουν ότι ο λόγος ανήκει πλέον στο Λονδίνο.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Λονδίνο, 16 Μαρτίου 1957 12,50 μ.μ.
Ελήφθη στις 16 Μαρτίου στις 4,04 μ.μ.
Αρ. 1317

Οι εφημερίδες αναφέρουν σήμερα το πρωί, ότι η Βρετανική Κυβέρνηση προτίθεται να αναλάβει μια νέα πρωτοβουλία στην υπόθεση της Κύπρου. Πιστεύουν ότι ο Κύριος Mac Millan μελέτησε χθές μαζί με τους αρμόδιους Υπουργούς τη συνέχεια που θα δώσει στην πρόταση της ΕΟΚΑ η οποία πρότείνει να τερματίσει τις τρομοκρατικές της ενέργειες νοουμένου ότι θα αφεθεί ελεύθερος ο Μακάριος.

Μερικές εφημερίδες, όπως η "New Chronicle" γράφουν ότι η Κυβέρνηση θα ήτο έτοιμη να επιτρέψει στον Αρχιερέα να ταξιδέψει στο Λονδίνο ή στο Παρίσι για να συμμετάσχει ίσως μέσα στα πλαίσια του ΝΑΤΟ σε διαπραγματεύσεις με σκοπό να καταλήξουν σε μια λύση του προβλήματος. Άλλοι συντάκτες αναρωτιούνται αν η Κυβέρνηση δεν θα περιορισθεί για την ώρα να στείλει απεσταλμένους της στις Σεϋχέλλες, να συναντήσουν τον Εθνάρχη, και να αποπειραθούν να τον πείσουν να καταδικάσει ο ίδιος τις τρομοκρατικές ενέργειες, κάτι που μέχρι τώρα αρνείται επίμονα να κάνει.

Πολλές εφημερίδες υπογραμμίζουν στο θέμα αυτό, ότι ο Υπουργός των Εξωτερικών δήλωσε την περασμένη Πέμπτη στη Βουλή των Κοινοτήτων, «ότι η Κυβέρνηση θα έβλεπε ευνοϊκά οποιαδήποτε ειλικρινή πρωτοβουλία που θα βοηθούσε να λυθεί το κυπριακό πρόβλημα, και η Βουλή δεν θα έπρεπε να ανησυχεί, με την ιδέα πως η Κυβέρνηση πάσχει από έλλειψη φαντασίας όταν διαπραγματεύεται αυτό το πρόβλημα.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αθήνα, 19 Μαρτίου 1957 4.30 μ.μ.
Ελήφθη στις 19 Μαρτίου στις 10.30 μ.μ.

Αρ. 216

Οι Έλληνες βρίσκονται σε αμηχανία. Θα ήθελαν να γνωρίζουν ποίαν απόφαση θα λάβει η Αγγλία στο θέμα της πρότασης της ΕΟΚΑ για ανακωχή. Αν θα απαιτηθεί η αναχώρηση από την Κύπρο του Διγενή που είναι ο αρχηγός των επαναστατών. Αν, και πιθανόν, κάτω από ποίους όρους θα αφηθεί ελεύθερος ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος. Όλες οι εφημερίδες δημοσιεύουν ότι ο Στρατάρχης Harding έχει κληθεί στο Λονδίνο. Το Βήμα (ανεξάρτητη) σε μία ανταπόκριση της από την βρετανική πρωτεύουσα, αναφέρεται στην πιθανή παραπομπή της υπόθεσης της Κύπρου ενώπιον του Συμβουλίου του ΝΑΤΟ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Λονδίνο, 20 Μαρτίου 1957 4.00 μ.μ.
Ελήφθη στις 20 Μαρτίου στις 4.05 μ.μ.

Αρ. 1458/59

Αναφέρομαι στο τηλεγράφημα μου Αρ. 1423

Ο τύπος αναρωτιέται σήμερα το πρωί για τους λόγους που η Κυβέρνηση δεν προέβη χθες στη δήλωση που είχε ανακοινωθεί ότι θα γίνει για την Κύπρο. Οι περισσότεροι συντάκτες τείνουν να πιστέψουν ότι η Κυβέρνηση καθυστέρησε την απόφαση της, μετά από αντιδράσεις που είχε εγείρει ο Sir John Harding κατά την άφιξη του στο Λονδίνο. Εκτιμούν ότι ο Κυβερνήτης της Κύπρου δεν συμερίζεται τις απόψεις των Βρετανών Υπουργών για τη συνέχεια που πρέπει να επιφυλάξουν στην πρόταση της ΕΟΚΑ να τερματίσει τις τρομοκρατικές της δραστηριότητες αν αφηθεί ελεύθερος ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος. Πράγματι ο Sir John Harding δήλωσε χθες κατά την άφιξη του, ότι η ΕΟΚΑ δεν μίλησε για τερματισμό των εχθροπραξιών, αλλά για μία «διακοπή». «Πιστεύω, πρόσθεσε, ότι οφείλουμε όταν εξετάζουμε μια πρόταση διακοπής των εχθροπραξιών, να λάβουμε υπόψη μας την υπόσταση και την φήμη των ανθρώπων που την προτείνουν».

Αναφέρουν επίσης ότι γίνονται συζητήσεις εντός της ίδιας της Κυβέρνησης.

Άλλοι παρατηρητές αναρωτιούνται αν τα σχέδια της Βρετανικής Κυβέρνησης δεν έχουν προσκρούσει σε δυσκολίες, εκ μέρους της Τουρκίας.

Εν πάση περιπτώσει, φαίνεται ότι η Κυβέρνηση αποφάσισε τώρα να προβεί το απόγευμα σε μια δήλωση ενώπιον της Βουλής.

Αγκυρα, 30 Μαρτίου 1957 6.00 π.μ.
Ελήφθη στις 30 Μαρτίου στις 5.02 μ.μ.

Αρ. 404

Μόλις έγινε γνωστή στην Αγκυρα η είδηση της απελευθέρωσης του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, ο Υπουργός Εξωτερικών αντέδρασε δημοσιεύοντας μέσω του πρακτορείου Ανατολή ένα μακρύ σχόλιο του οποίου παραθέτω τα πλέον σημαντικά αποσπάσματα :

« Ο Μακάριος είναι ο πρωτεργάτης, η προσωποποίηση της τρομοκρατίας στην Κύπρο, γεγονός που αποτελεί ένα διεθνές σκάνδαλο. Λίγο ενδιαφέρει αν θα είναι ελεύθερος ή όχι, αλλά αν η τρομοκρατία συνεχίσει μετά το ψήφισμα που πρόσφατα υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών..... Η Τουρκική Κυβέρνηση παρακολουθεί με μεγάλο ενδιαφέρον και προσοχή τα δρώμενα της τρομοκρατίας που συνεχίζονται με τραγικό τρόπο και αναξιοπρεπή για τα πολιτισμένα έθνη τα οποία μέχρι τώρα έδειξαν μεγάλη ανεκτικότητα. Αν τέτοιες πράξεις επαναληφθούν, η Τουρκική Κυβέρνηση θα θεωρούσε ότι η κατάσταση παρουσιάζει μεγάλη σοβαρότητα».

Αφού τόνισε την επιδοκμασία της Τουρκικής Κυβέρνησης για τις δηλώσεις του Κυρίου Lennox Boyd για τα μέτρα που ελήφθησαν σε ότι αφορά την απελευθέρωση του Εθνάρχη, καθώς και για τη στάση που θα υιοθετηθεί έναντι των μελών της ΕΟΚΑ και για την συνέχιση των μέτρων καταστολής της τρομοκρατίας, προσθέτει :

«Ο Μακάριος και η Ελληνική Κυβέρνηση ψάχνουν για βασανιστικές ερμηνείες, όμως το πρόσφατο ψήφισμα της Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών που εκφράζει την ευχή όπως το πρόβλημα της Κύπρου λυθεί μέσα από συνομιλίες και μέσα από μια ατμόσφαιρα κατευνασμού και ειλικρίνειας, είναι απόλυτα ευκρινές. Είναι βέβαιο ότι δεν στοχεύει σε διαπραγματεύσεις που θα γίνουν κάτω από την επήρεια φόβου και με τρομοκράτες αρχηγούς, αλλά προδιαθέτει για την έναρξη συνομιλιών με στόχο την εξεύρεση λύσης του προβλήματος μέσω της ειρηνικής οδού με τη συμμετοχή της Τουρκίας που είναι βασικός ενδιαφερόμενος παράγοντας. Η Βρετανική Κυβέρνηση σε πολλές περιπτώσεις αναγνώρισε αυτή την πραγματικότητα.

Εν πάση περιπτώσει, αυτό που ενδιαφέρει στο μέλλον, είναι να αποφευχθεί οτιδήποτε θα μπορούσε να δημιουργήσει την εντύπωση στους τρομοκράτες και στους ενωτικούς ότι η απελευθέρωση του Μακαρίου θα τους επιτρέψει να πετύχουν τα ποθούμενα τους σε ότι αφορά την τύχη της Κύπρου, διότι όσο κι'αν νομίζουν ότι οι πόθοι τους είναι βάσιμοι, θα συνεχίσουν να ταράζουν την ατμόσφαιρα και η κατάσταση αντί να καλυτερεύει θα χειροτερεύει».

Αθήνα, 4 Απριλίου 1957

Ελήφθη στις 5 Απριλίου στις 12.30 μ.μ.

Αρ. 265

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ
ΠΑΡΙΣΙ

Σύμφωνα με τον Κύριο Αβέρωφ ο οποίος με δέχθηκε χθες, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, στην πρώτη του δημόσια δήλωση παρουσιάστηκε πολύ συμβιβαστικός στις βρετανικές θέσεις και αυτό δεν άφησε καλές εντυπώσεις στην Κύπρο. Αυτό εξηγεί τον αδιάλλακτο τόνο του Εθνάρχη στην πρώτη του επαφή με τον διεθνή τύπο. Απαιτεί την αυτοδιάθεση, τον τερματισμό των εχθροπραξιών, την αμνηστία, παραπονέθηκε για την «σκληρή καταπίεση» της πατρίδας του, καταγγέλλει την βρετανική ευθύνη στον αγώνα της ΕΟΚΑ. Ο Υπουργός Εξωτερικών εκτιμά ότι δεν πρέπει να δοθεί μεγάλη σημασία σε αυτές τις δηλώσεις. Αντίθετα όταν ο Αρχιερέας θα βρίσκεται στην Ελλάδα, θα βρεθεί κάτω από την επιρροή των φανατικών της Εθναρχίας. Ο Κύριος Αβέρωφ, μόλις είχε δεχθεί έναν από αυτούς ο οποίος μιλούσε για τη συνέχιση του αγώνα, να μην υποκύψουν ποτέ, να πετύχουν την αυτοδιάθεση αμέσως, γεγονός που είναι «εντελώς παράλογο». Πάντως πρόσθεσε ο Κύριος Υπουργός, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος θα υποστεί επίσης την επιρροή των μετριοπαθών κύκλων της Κυβέρνησης του, και είναι γνωστό σε όλους ότι ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος θεωρεί την Ελληνική Κυβέρνηση σαν τη δική του Κυβέρνηση».

Ο Κύριος Αβέρωφ μου μίλησε και για τον θαυμασμό που τρέφει για τον Συνταγματάρχη Γρίβα (Διγενή), τον οποίο δεν γνωρίζει προσωπικά «του οποίου όμως η πολιτική αίσθηση τιμά την γαλλική Σχολή Πολέμου». Ο Αρχηγός της ΕΟΚΑ, έδειξε την ικανότητα; του προτείνοντας ανακωχή στους Αγγλους τη στιγμή της κρίσης του Σουέζ, πράγμα που έφερε σε δύσκολη θέση τους Αγγλους. Η νέα του πρόταση για ανακωχή ετέθη την κατάλληλη ώρα. Επί πλέον έκανε το ψήφισμα των Ηνωμένων Εθνών πιο ισχυρό και προκάλεσε αμηχανία στις βρετανικές αρχές.

Σύμφωνα με τον Κύριο Αβέρωφ, ο φόβος που υπήρξε στην Αθήνα ότι στοιχεία της άκρας αριστεράς είχαν διεισδύσει στην ΕΟΚΑ, ήταν εντελώς αβάσιμος. Ο Συνταγματάρχης Γρίβας ο οποίος τους πολέμησε, δεν εμπιστεύεται τους κομμουνιστές, και αυτοί δεν θα το διακινδύνευαν. Δεν πρέπει να λησμονούμε ότι ο Ζαχαριάδης δεν είναι πλέον Γενικός Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος, αφού τον επέκριναν επειδή δεν οργάνωσε την αντίσταση στην Κύπρο, και άφησε αυτή τη δόξα σε ένα άνθρωπο της άκρας δεξιάς.

Ο Κύριος Αβέρωφ δεν πιστεύει σε μια λύση μέσω του ΝΑΤΟ για την Κύπρο. Κατά τη γνώμη του η Ατλαντική Συμμαχία θα πρέπει να λάβει θέση όταν θα συζητηθούν τα στρατηγικά προβλήματα που αφορούν την Κύπρο.

Προξενείο της Γαλλίας
σε Μάλτα και Κύπρο
Ευρώπη

Λα Βαλέτ 26 Ιουνίου 1957

Αρ. 167/EU

Ο Πρόξενος της Γαλλίας σε Μάλτα και Κύπρο
πρός τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Πολιτικών και Οικονομικών Υποθέσεων

Θέμα : Η κατάσταση στην Κύπρο

Η κατάσταση στο νησί συνεχίζει να είναι ήρεμη. Η κοινή γνώμη όμως φοβάται ότι αυτή η ανακωχή θα διακοπεί από τη μια στιγμή στην άλλη. Πράγματι, ανάμεσα στην Κυβέρνηση και τον ελληνικό πληθυσμό υπάρχει χάσμα διαφορών που τίποτε δεν έγινε για να το καλύψει. Οι Δήμαρχοι που στην πραγματικότητα είναι οι μόνοι εκλεγμένοι εκπρόσωποι του λαού, ζητούν την κατάργηση των στρατοπέδων συγκέντρωσης, μέτρα παραγραφής τα οποία η Κυβέρνηση αρνείται να ικανοποιήσει υποστηρίζοντας ότι οι 1.000 κρατούμενοι είχαν μεγάλη συμμετοχή στις τρομοκρατικές διαδηλώσεις και θα ήτο ανοησία να αφεθούν ελεύθεροι την ώρα που η ΕΟΚΑ κάνει προσπάθεια να αναπληρώσει τις δυνάμεις της. Από την ανταλλαγή σημειωμάτων μεταξύ των Δημοτικών Αρχών και της Κυβέρνησης, αποδεικνύεται ότι καμμία προσέγγιση δεν υπήρξε ανάμεσα στις εθνικιστικές διεκδικήσεις και τις βρετανικές συνταγματικές προτάσεις. Θα μπορούσαμε ακόμη να αναρωτηθούμε κατά πόσο οι μαζικές παραιτήσεις των Τούρκων δημοτικών συμβούλων δεν είναι ένας πρόλογος της διάλυσης των Δήμων (εξ άλλου η θητεία τους έληξε από το 1956) και η εισαγωγή μιας νέας νομοθεσίας για τους Δήμους. Πράγματι συζητείται πολύ ότι θα υπάρξει μια διοικητική μεταρρύθμιση με διεύρυνση των Δημοτικών Συμβουλίων έτσι ώστε να καταστεί δυνατό οι μειονότητες των Αρμενίων, των Μαρονιτών, των Καθολικών, των Εβραίων και των Βρεττανών να έχουν και δικούς τους εκπροσώπους στα Δημοτικά Συμβούλια.

Είναι σίγουρο ότι οι Έλληνες δεν θα δεχθούν καμιά διευθέτηση και θα αναμένουν τις προσεχείς γενικές εκλογές με την ελπίδα ότι με την άνοδο των Εργατικών στην εξουσία θα πετύχουν την πραγματοποίηση των στόχων τους, και αυτό επειδή η Αντιπολίτευση της Αυτής Μεγαλειότητας πολλαπλασιάζει τις υποσχέσεις για μια γενναιόδωρη φιλελευθεροποίηση.

Λονδίνο, 9 Ιουλίου 1957

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
πρός τον Εξοχότατο Christian Pineau
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Επανεξέταση του προβλήματος της Κύπρου
από την Βρετανική Κυβέρνηση

Ο Sir John Harding, Κυβερνήτης της Κύπρου, έφθασε κατά τη διάρκεια του Σαββατοκυριακού για να συσχεφθεί με την Βρετανική Κυβέρνηση με θέμα το πρόβλημα της Κύπρου.

Όπως συμβαίνει σε κάθε ταξίδι του Κυβερνήτη, ο αγγλικός τύπος βρίθει από διάφορες θεωρίες. Σύμφωνα με μερικές εφημερίδες, ο Sir John Harding, δεν είναι και τόσο ευχαριστημένος από τους προσανατολισμούς της αγγλικής πολιτικής και ότι είναι έτοιμος να υποβάλει την παραίτηση του στην Κυβέρνηση : αυτές οι φήμες, δεν αξίζει με τα σημερινά δεδομένα να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Είναι όμως αλήθεια ότι οι συνομιλίες ανάμεσα στον Κυβερνήτη και το Υπουργείο θα είναι σημαντικές και θα προσανατολίζονται προς την εξεύρεση μιας νέας φόρμουλας που θα μπορούσε να τους βγάλει από το σημερινό αδιέξοδο. Από το Φόρεϊν Οφφισ υπάρχουν οι πιο κάτω ενδείξεις :

- 1) Η κατάσταση στην Κύπρο είχε πολύ μικρή εξέλιξη. Οι βρετανικές αρχές εδώ και τρεις ή τέσσερις μήνες, πήραν ορισμένες πρωτοβουλίες που βοηθούν να επανέλθει ο τόπος σε μια κανονική ζωή. Εν τούτοις, η ακύρωση των απαγορεύσεων δεν θα μπορούσε να πετύχει κάποια επί πλέον πρόοδο, αφού η κατάσταση παραμένει βασικά η ίδια, δηλαδή ενόσω ο Συνταγματάρχης Γρίβας παραμένει ελεύθερος. Οι Αγγλοι θεωρούν ότι κατάστρεψαν ένα σημαντικό μέρος των τρομοκρατικών δυνάμεων. Αλλά τα στελέχη που θα βοηθήσουν στην επανέναρξη της δράσης υπάρχουν πάντα. Ο τρόμος εξακολουθεί να πλανάται πάνω σε ένα μέρος του πληθυσμού, και οι βρετανικές υπηρεσίες δεν πιστεύουν ότι μερικοί Κύπριοι προύχοντες, μπροστά στην αδιαλλαξία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, θα ήσαν έτοιμοι να τον υποσκελίσουν και να προχωρήσουν σε μια συνδιαλλαγή. Οι αγγλικές υπηρεσίες γνωρίζουν εξ άλλου ότι υφίσταται πάντοτε η επαφή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και του Επιτελείου της ΕΟΚΑ.
- 2) Οι υπηρεσίες του Φόρεϊν Οφφισ, δεν εωρούν ότι υπάρχει κάποιο νέο στοιχείο από την ελληνική πλευρά : η Ελληνική Κυβέρνηση, ενδόμυχα επιθυμεί εάν είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί ένα ταξίδι του Κυρίου ΣΠΑΑΚ, δημόσια όμως εκφράζεται με τρόπο που σκοπό έχει να αποθαρρύνει τον νέο Γενικό Γραμματέα του ΝΑΤΟ να επισκευθεί την Αθήνα. Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, θα ταξιδεύσει οπωσδήποτε στη Νέα Υόρκη όταν θα λάβει χώρα η συνεδρία της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, και αν είναι ή όχι επίσημο μέλος της ελληνικής αντιπροσωπείας, στην πραγματικότητα αυτός είναι που θα κατευθύνει τους προσανατολισμούς της. Δεν αμφιβάλουν στο Λονδίνο ότι στη Νέα Υόρκη θα επαναλάβει τις πρόσφατες κατηγορίες του για τη βία που σκούν οι βρετανικές δυνάμεις στην Κύπρο. Ετσι, μερικές από τις οποίες είναι τόσο αόριστες αφού δεν αναφέρουν ούτε τόπο ούτε χρονολογία. Εκτιμούν ότι στα ακριβή σημεία που θα αναφερθεί, ο βρετανικός φάκελλος θα είναι πειστικός και είναι δυνατό τα Ηνωμένα

Εθνη μπροστά στις ελληνικές κατηγορίες θα αισθανθούν την ίδια κόπωση όπως και την προηγούμενη χρονιά. Εν τούτοις, το Φόρεϊν Οφφισ αναγνωρίζει ότι η εκστρατεία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, μπορεί να προκαλέσει εντύπωση σε μερικές αντιπροσωπεΐες, ιδιαίτερα στις αφρο-ασιατικές, και είναι έτοιμο να κάνει μια σοβαρή προσπάθεια «δημοσίων σχέσεων» για να του απαντήσει. Ο Sir Charles Psake, πρώην Πρεσβευτής της Μεγάλης Βρετανίας στην Αθήνα, διορίσθηκε πρόσφατα διπλωματικός σύμβουλος του Κυβερνήτη της Κύπρου. Είναι δυνατό να πραγματοποιήσει ένα ταξίδι στη Νέα Υόρκη το Φθινόπωρο.

Οι βρετανικές αρχές πιστεύουν ακράδαντα ότι πολύ λίγα πράγματα μπορούν να αναμένουν αυτή τη στιγμή από την Κυβέρνηση των Αθηνών. Εκτιμούν ότι αυτή συνεχίζει να μη λαμβάνει υπόψη τα βασικά δεδομένα της κατάστασης, δηλαδή, ότι είναι αδύνατο για τους Έλληνες να πετύχουν την ΕΝΩΣΗ. Η πολιτική των Εργατικών την ενθαρρύνει προς αυτό το δρόμο. Ένα φυλλάδιο που κυκλοφόρησε πρόσφατα από το Εργατικό κόμμα και φέρει τον τίτλο "a labour colonial policy", γράφει ξεκάθαρα ότι πρέπει να καταστεί δυνατή η ένωση με άλλες ξένες χώρες, χωρών που τώρα βρίσκονται κάτω από βρετανική κυριαρχία, από τη στιγμή που αυτό είναι η επιθυμία αυτών των χωρών. Το φυλλάδιο αναφέρεται στην Κύπρο. Η Ελληνική Κυβέρνηση προσβλέπει σε μια επιτυχία των Εργατικών στις επόμενες αγγλικές εκλογές, πράγμα που θα της επιτρέψει να πετύχει να ικανοποιηθούν οι περισσότερες από τις απαιτήσεις της. Αυτή η λογική δεν την ωθεί αυτή τη στιγμή να προβεί σε κάποια συνδιαλλαγή.

- 3) Αν λάβουμε υπόψη την αγγλική επιθυμία για εξεύρεση μιας νέας λύσης και το αδύνατο να πετύχουν τώρα την αποδοχή των Ελλήνων σε μια λύση που προτείνεται από τους Αγγλους, και την οποία αποδέχονται οι Τούρκοι, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο Sir John Harding και η βρετανική Κυβέρνηση δυνατό να μελετήσουν μαζί τη δυνατότητα μιας αγγλικής πρωτοβουλίας που δεν θα εμπλέκει αναγκαστικά τριμερείς συνομιλίες.

Μια ατλαντική λύση θα μπορούσε να φέρει καινούργια στοιχεία. Οι υπηρεσίες του Φόρεϊν Οφφισ δεν κρύβουν εν τούτοις ότι οι ιδέες που ανέπτυξε τελευταία ο Κύριος ΣΠΑΑΚ, είναι καταδικασμένες σε αποτυχία. Θα προκαλούσαν την αντίθεση των Τούρκων, που από μόνη της, θα ήταν αρκετή να προκαλέσει την αποτυχία. Άρα η Αγγλο-Τουρκική συμμαχία παραμένει ένα κυρίαρχο δεδομένο της πολιτικής του Κυρίου Μακμίλλαν όπως ήταν και η πολιτική του Σέρ Αντονου Ήντεν.

Εδώ και εκεί ακούονται και άλλες ιδέες. Οι πρόσφατες δηλώσεις του Κυρίου Duncan Sandys μπορούν να δώσουν μια ιδέα της αλλαγής των πνευμάτων εδώ. Εδώ και μερικούς μήνες, το επίκεντρο της πολιτικής των στρατιωτικών βάσεων της Μεγάλης Βρετανίας μετατέθηκε προς την Αφρική. Αυτή η επανεξέταση της βρετανικής στρατηγικής φέρει το Υπουργείο Αμυνας να θεωρεί ότι η βάση της Κύπρου δεν παρουσιάζει πλέον το ίδιο ενδιαφέρον όπως προηγουμένως. Αν οι Αγγλοι δεν θεωρούν πια την Κύπρο σαν τον προμαχώνα της άμυνας τους στη Μέση Ανατολή, δεν σημαίνει εν τούτοις ότι είναι έτοιμοι να διαλύσουν τις βάσεις τους στην Κύπρο αλλά αυτή απλούστατα δεν αποτελεί πλέον στα μάτια τους, το τεράστιο φρούριο που πρέπει να το κατέχουν ολόκληρο.

Το πρόβλημα της Κύπρου στα μάτια του Λονδίνου είναι καινού από ένα μέρος των ψυχολογικών δυσκολιών. Από τη στιγμή που εμφανίζεται η ιδέα της μερικής διατήρησης της αγγλικής παρουσίας στο νησί, νέες ιδέες θα μπορούσαν να κάνουν την εμφάνισή τους, να προταθούν, και να έχουν κάποια τύχη για να πείσουν την παγκόσμια κοινή γνώμη για την

καλή θέληση των Αγγλων. Είναι μέσα σε αυτό το πλαίσιο που διεξάγονται οι συνομιλίες του Sir John Harding με την Κυβέρνηση. Όλες οι διαφορετικές υποθέσεις θα τύχουν εξέτασης : η διχοτόμηση (η οποία όπως σας έχω ήδη γνωστοποιήσει δεν είναι μια λύση που αποκλείεται), έλεγχος των Ηνωμένων Εθνών, επέμβαση του NATO, εγγυήσεις ότι δεν θα πραγματοποιηθεί η Ένωση με την Ελλάδα, κτλ..... Οι συνομιλίες ανάμεσα στον Κυβερνήτη και το Υπουργείο θα διαρκέσουν περίπου δεκαπέντε μέρες. Ο Sir John Harding, εισήλθε στο νοσοκομείο λόγω στηθάγχης. Τα συμπεράσματα των συνομιλιών θα είναι γνωστά στα τέλη Ιουλίου. Τότε θα δούμε ποιές θετικές πρωτοβουλίες θα αναλάβει η βρετανική κυβέρνηση για να μπορέσει να αντιμετωπίσει κάτω από ευνοϊκούς όρους την προσεχή Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Λονδίνο, 13 Νοεμβρίου 1957

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
Προς τον Εξοχότατο Κύριο Couve de Murville
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Η βρετανική κοινή γνώμη και το πρόβλημα της Κύπρου

Οι δολοφονίες που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της εβδομάδας από τις 2 – 9 Νοεμβρίου συντάραξαν τη βρετανική κοινή γνώμη. Όσο μπορούμε να μετρήσουμε την αντίδραση του κοινού, προσέχουμε μια μεγάλη οργή, μια αρραγή αποφασιστικότητα να μην πτοηθεί το ηθικό και την πρόθεση να αποδεχθεί να επιβληθεί με τη δύναμη και τη βία χρησιμοποιώντας τα απαραίτητα μέσα για να θριαμβεύσει.

Στο πολιτικό πλαίσιο, παρατηρήθηκαν αναταραχές στο στρατόπεδο των Συντηρητικών, των “black – benches” που κάνουν καμπάνια για μία «σκλήρυνση» της πολιτικής της Κυβέρνησης που θα εκδηλονόταν πρώτα με την ανάκληση του πολιτικού κυβερνήτη και την ανάθεση σε στρατιωτικό κυβερνήτη. Οι εφημερίδες ανέφεραν ήδη τα ονόματα του στρατηγού ΤΕΜΠΛΕΡ πρώην κυβερνήτη της Μαλαισίας, ακόμα και του στρατηγού Μονγκόμερυ, αυτή η τελευταία είδηση είναι φαίνεται αποκύημα της φαντασίας των δημοσιογράφων. Οι Εργατικοί κατά κάποιο τρόπο αποθαρρυσμένοι από τα τελευταία γεγονότα, αντέδρασαν επιβεβαιώνοντας ότι το κόμμα τους είναι αντίθετο στην ανάκληση του Σερ Χιου Φουτ. Είναι γνωστό ότι ο τελευταίος ανήκει σε μια οικογένεια που στο παρελθόν ανήκε στις τάξεις του κόμματος των Φιλελευθέρων και της οποίας πολλά μέλη είναι ανάμεσα σε στελέχη του Εργατικού Κόμματος.

Ο Πρωθυπουργός έθεσε τέρμα στην επιχειρηματολογία για αλλαγή του καθεστώτος στο νησί, βεβαιώνοντας στις 10 Νοεμβρίου κατά τη διάρκεια μιας ομιλίας του στη δεξίωση του Λόρδου-Δημάρχου του Λονδίνου, ότι η Κυβέρνηση θα παραχωρούσε στις αρχές του νησιού όλα τα απαραίτητα μέσα για να συντρίψει την ΕΟΚΑ, ενώ ταυτόχρονα επαινούσε προσωπικά τον Σερ Χιου Φουτ. Επίσης στις 12 Νοεμβρίου στη Βουλή, ο Κύριος Μακμίλλαν, βεβαίωσε και πάλι ότι ο Κυβερνήτης της νήσου θα είχε όλα τα μέσα που θα ζητούσε και πρόσθεσε : «Λέγω καθαρά ότι ο Κυβερνήτης καθώς και οι πολιτικοί και στρατιωτικοί του σύμβουλοι χαίρουν της απεριόριστης εμπιστοσύνης της Κυβέρνησης».

Εξάλλου ο Κύριος Μακμίλλαν, υπήρξε πολύ μετριοπαθής στην αναφορά του για την Ελληνική Κυβέρνηση. Σε ότι αφορά την τρομοκρατία είπε «ότι θα ήτο για μας μεγάλη βοήθεια αν η Ελληνική Κυβέρνηση, δεν συνεταιρισθεί τη βία» και σε ότι αφορά την πιθανή επανάληψη των συνομιλιών «ελπίζουμε πάντα ότι στον κατάλληλο χρόνο η Ελληνική Κυβέρνηση θα έχει τη δυνατότητα να παρακαθήσει σε μια τράπεζα συνομιλιών που θα βασίζονται σε όσα είχαν συζητηθεί για μια συμφωνία κατά τη διάρκεια των συνομιλιών του ΝΑΤΟ».

Η Βρετανική Κυβέρνηση, μεριμνά πολύ στο να αφήσει ανοικτή την πόρτα για επανέναρξη των συνομιλιών. Ο Κύριος Μακμίλλαν πρόσθεσε ότι επιθυμούσε όπως οι συζητήσεις στον ΟΗΕ «θα μπορούσαν να διευκολύνουν για μια συνδιάσκεψη η οποία κάποια στιγμή φάνηκε να είναι τόσο κοντά».

Εκ μέρους της αντιπολίτευσης, ο Κύριος Γκεητσκελ, προειδοποίησε τους Κύπριους : «Να μην υπάρξει παρεξήγηση στην Κύπρο. Η αντιπολίτευση επίσης υποστηρίζει πλήρως τις

βρετανικές δυνάμεις ασφάλειας στο δύσκολο έργο τους, ένα έργο επικίνδυνο και αχάριστο που πρέπει όμως να επιτελέσουν». Τα σχόλια του τύπου ομόφωνα ερμήνευσαν αυτή τη δήλωση σαν μια αποδοκιμασία στα σχόλια που έκανε πριν έξη εβδομάδες η Κυρία Μπάρμπαρα Καστλ για τον βρετανικό στρατό. Τέλος, στη γενική του εκτίμηση για το πρόβλημα της Κύπρου, ο τύπος αποδίδει την ευθύνη στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο τόσο για την άρνηση της Κυβέρνησης των Αθηνών να προσέλθει σε μια συνδιάσκεψη όσο και για την αύξηση της τρομοκρατίας.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

ΕΠΙΣΤΡΟΦΑΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΑΓΩΝΑ ΕΟΚΑ 1955 - 58

**ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ
ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.Α**

1958

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πατρών

Πρεσβεία της Γαλλίας
Στην Ελλάδα

Αθήνα, 27 Φεβρουαρίου 1958

Guy de Girard de Charbonnieres
Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Ελλάδα
Προς τον Κύριο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Νέα ένταση στην Κύπρο

Ο ελληνικός τύπος έδωσε μεγάλη δημοσιότητα στις πληροφορίες που προέρχονται από την Κύπρο, ότι ο Διγενής, Αρχηγός της ΕΟΚΑ, κυκλοφόρησε στο νησί ένα καινούργιο φυλλάδιο με το οποίο ανακοινώνει «την προσεχή κήρυξη ολοκληρωτικού πολέμου εναντίον της Μεγάλης Βρετανίας, ο οποίος πόλεμος δεν θα διεξάγεται μόνο με τα όπλα, αλλά θα είναι επίσης οικονομικός και παθητικής αντίστασης».

Σύμφωνα με μερικές εφημερίδες, όπως ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΚΑΣ (φιλοκυβερνητική), οι νέες προκηρύξεις του ΔΙΓΕΝΗ, οι πρώτες μετά τις συνομιλίες του Κυρίου Selwyn Lloyd στην Αγκυρα και στην Αθήνα, δεικνύουν ότι «ο αγώνας των Κυπρίων εισέρχεται σε μια νέα φάση έντασης».

Από την πλευρά του το ΒΗΜΑ (ανεξάρτητη), εκτιμά ότι αυτές οι προκηρύξεις «εκφράζουν τη δικαιολογημένη ανησυχία ολόκληρου του κυπριακού λαού μετά τις τελευταίες κινήσεις της αγγλικής πολιτικής και της αγγλικής διπλωματίας : ερμηνεύουν καθαρά την αποφασιστικότητα των πατριωτών του νησιού να μην αποδεχθούν τις εισηγήσεις της Αγκυρας και του Λονδίνου για την επίλυση του προβλήματος της Κύπρου»:

Πρεσβεία της Γαλλίας
Στην Ελλάδα

Αθήνα, 28 Μαΐου 1958

Bernard Durand, Επιτετραμένος της Γαλλίας στην Ελλάδα
Πρός τον Κύριο Υπουργό των Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Αύξηση των επιθέσεων στην Κύπρο

Το ξεκαθάρισμα λογαριασμών ανάμεσα στις κυπριακές οργανώσεις της δεξιάς και της άκρας αριστεράς που αυτές τις τελευταίες μέρες προκάλεσε πολλά θύματα, ανησυχεί σοβαρά την ελληνική κυβέρνηση. Δεν της διαφεύγει πόσο αυτή η ανοικτή διαμάχη ανάμεσα στους κατοίκους του νησιού μπορεί να βλάψει την κυπριακή υπόθεση.

Ο Κύριος Αβέρωφ, συνομίλησε χθες με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο αναφορικά με την κατάσταση στην Κύπρο και ο τελευταίος θα απευθυνθεί στους κατοίκους του νησιού και θα τους καλέσει να ηρεμήσουν. Ο Κύριος Πασσαλίδης, Αρχηγός του κόμματος της άκρας αριστεράς στην Ελλάδα (Ε.Δ.Α.), ο οποίος στις τελευταίες εκλογές είχε μεγάλη επιτυχία, ζήτησε από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο να επέμβει για να σταματήσουν οι επιθέσεις της ΕΟΚΑ εναντίον των συνδικαλιστών της αριστεράς στην Κύπρο. Η εφημερίδα ΑΥΓΗ (άκρα αριστερά) σε ένα σχόλιο της για την κατάσταση, υπογράμμισε ότι η αδράνεια του Αρχιεπισκόπου, αυξάνει τον κίνδυνο μιας σοβαρής διχόνοιας ανάμεσα στους Έλληνες της Κύπρου.

Οι κίνδυνοι αυτού του διχασμού και το μέλλον του νησιού είναι το κύριο θέμα που απασχολεί τις εφημερίδες. Η πλειοψηφία των εφημερίδων προσπαθεί να ελαχιστοποιήσει τα γεγονότα, αναφέροντας ότι τα θύματα εκτελέστησαν γιατί είχαν προδώσει τον αγώνα της Κύπρου και όχι επειδή ανήκαν στο κομμουνιστικό κόμμα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Αγκυρα, 17 Ιουνίου 1958

Σε ένα μακροσκελές σχόλιο που δημοσιεύθηκε χθές, το Υπουργείο Εξωτερικών, επικρίνει τις ενέργειες και πράξεις βίας της ΕΟΚΑ οι οποίες κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών προκάλεσαν πολλά θύματα. Καταγγέλλει τη βοήθεια που προσφέρει σε αυτή την Οργάνωση η Ελληνική Κυβέρνηση αποστέλλοντας στην Κύπρο αξιωματικούς και οπλισμό, αναφέροντας στοιχεία και πολλές μαρτυρίες για το θέμα αυτό. Ανακοινώνει ότι η Τουρκοκυπριακή κοινότητα βρίσκεται σε νόμιμη αυτοάμυνα. Το ανακοινωθέν καταλήγει ότι για τη σημερινή κατάσταση στο νησί υπεύθυνη είναι η ΕΟΚΑ και η Κυβέρνηση των Αθηνών.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Γαλλική Πρεσβεία στην Τουρκία Κωνσταντινούπολη, 24 Ιουνίου 1958
Ελήφθη στις 28 Ιουλίου 1958 στις 6.38 μ.μ.
Αρ. 670

Η απόφαση του Sir Hugh Foot να συλλάβει 1.400 Έλληνες και 50 Τούρκους, ύποπτους για συμμετοχή σε τρομοκρατικές οργανώσεις, έγινε δεκτή με ικανοποίηση από το σύνολο του τουρκικού τύπου. «Απεφεύχθη η σφαγή στην Κύπρο» είναι ο τίτλος της "Havadis". Αν και όλες οι εφημερίδες αναφέρονται στη δήλωση του Τουρκοκύπριου ηγέτη Δρ. Κουτσιούκ, σύμφωνα με την οποία «χίλιοι Τούρκοι στρατιώτες» θα ήσαν αρκετοί για να επιβάλουν την τάξη, αναφέρονται όμως και στα λόγια του Κυρίου Zorlu, ο οποίος πριν την αναχώρηση του για το Παρίσι, άφησε να εννοηθεί ότι η επιμονή της χώρας του να απαιτεί ένα τέτοιο μέτρο, θα συναρτάτο από το αποτέλεσμα που θα είχαν οι βρετανικές αρχές στον αγώνα τους εναντίον της τρομοκρατίας.

Μόνο η εφημερίδα "Cumhuriyet", βλέπει στα προληπτικά μέτρα του Sir Hugh Foot, ο οποίος υποχρεώθηκε να φυλακίσει και πάλιν τους τρομοκράτες που είχε αφήσει ελεύθερους, μια ομολογία της αποτυχίας της γενναιόδωρης χειρονομίας του, και τον κατηγορεί ότι αντί να προχωρήσει σε αυστηρή αυτοκριτική, προσπαθεί μόνο να καλύψει την αποτυχία του.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Αθήνα, 24 Ιουλίου 1958

Αρ. 579/EU

Guy de Gerard de Charbonnieres, Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Ελλάδα
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Αναζωπύρωση της τρομοκρατίας στην Κύπρο

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων εβδομάδων, η τρομοκρατία στην Κύπρο γνώρισε μια ξαφνική αναζωπύρωση. Πράγματι, ενώ από το 1955 μέχρι τις αρχές του 1958, σύμφωνα με τους επίσημους αριθμούς που δόθηκαν από την Βρετανική Πρεσβεία στην Αθήνα, στο νησί θρηνήσαμε 265 θύματα, από τις αρχές του Ιουνίου, ημερομηνία κατά την οποία ανακοινώθηκε ότι προσεχώς θα δημοσιευθεί το βρετανικό σχέδιο, μετρούμε ήδη 95 νεκρούς και περίπου 200 τραυματίες. Οι πυρκαγιές και οι εκρήξεις ανέρχονται σε εκατοντάδες.

Η φύση και τα κίνητρα αυτής της τρομοκρατίας φαίνεται να έχουν υποστεί βαθειές αλλαγές. Μία λεπτομερής εξέταση των μακάβριων στατιστικών που αναφέρονται πιο πάνω δείχνει ότι μόνο 6 ή 7 από τα 95 θύματα είχαν βρετανική υπηκοότητα, περισσότερα από 50 ήσαν Έλληνες και περίπου 35 ήσαν Τούρκοι. Αντίθετα κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων ετών, περίπου 100 στρατιώτες, αστυνομικοί και βρετανοί πολίτες έπεσαν από τις επιθέσεις των τρομοκρατών οι οποίοι σκότωσαν επίσης 143 Έλληνες και μόνο 15 Τούρκους.

Η ερμηνεία αυτών των στατιστικών είναι εύκολη. Οι εκτελέσεις των «κατακτητών» και των «προδοτών» οι οποίες ήσαν έργο της ΕΟΚΑ κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ετών σταμάτησαν και τα εγκλήματα που συμβαίνουν τώρα μπορούν να θεωρηθούν σαν το προοίμιο ενός πραγματικού πολέμου ανάμεσα στις δύο εθνικές κοινότητες της νήσου.

Φαίνεται ότι για την έκρηξη αυτού του πολέμου η ευθύνη των Τούρκων είναι πολύ μεγάλη. Πράγματι, για να προκαλέσουν την αποτυχία του αγγλικού σχεδίου και για να αποδείξουν ότι η συνύπαρξη των δύο κοινοτήτων είναι αδύνατη, οι Οθωμανοί ηγέτες υπέβαλαν τα επεισόδια της 8^{ης} Ιουνίου 1958 (η επιστολή μου Αρ. 89/EU της 12^{ης} Ιουνίου) και τώρα ακόμη, πολλαπλασιάζουν τις προκλήσεις και τις δολοφονίες εναντίον των Ελλήνων. Προκαλούν έτσι τα αντίποινα της ΕΟΚΑ εις βάρος των συμπατριωτών τους, πιστεύοντας ότι με αυτό τον τρόπο θα επιβάλουν στους Βρετανούς καθώς και στην παγκόσμια κοινή γνώμη τη λύση της διχοτόμησης, την οποία παρουσιάζουν σαν τη μοναδική δυνατή διέξοδο για λύση του κυπριακού προβλήματος.

Μέχρι τώρα οι αρχηγοί της ΕΟΚΑ, έδειχναν να διατηρούν την ψυχραιμία τους. Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι συγκρίνοντας την αριθμητική αναλογία της σύνθεσης των δύο κοινοτήτων καθώς και την οργάνωση που υπάρχει στην ΕΟΚΑ, μία διαταγή του Διγενή για πραγματικά αντίποινα θα κατέληγε σε σφαγή των Τούρκων.

Η Ελληνική Κυβέρνηση και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, και αυτή την πληροφορία την κατέχω από σίγουρες πηγές, κάλεσαν επανειλημμένα τον τελευταίο καιρό τις επίσημες ελληνικές αρχές της νήσου αλλά και τους επαναστάτες να παραμείνουν ήρεμοι.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, οι φόνοι που είχαν σαν θύματα Τούρκους, μέχρι και τις τελευταίες ημέρες, ήσαν μεμονωμένα γεγονότα που συνέβαιναν μόνο μετά από προκλήσεις προς την ελληνική κοινότητα Παρά τον έλεγχο που ασκεί στους άνδρες του ο Διγενής, θα ήταν πολύ δύσκολο να εμποδίσει εντελώς αυτές τις αντιδράσεις.

Σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες που μας έρχονται από την Κύπρο, ο Αρχηγός της ΕΟΚΑ, αποφάσισε πρόσφατα να προχωρήσει ανοικτά σε αντίποινα και να εξαπολύσει ένα πραγματικό εμφύλιο πόλεμο στο νησί. Αυτή είναι τουλάχιστο η επίσημη θεωρία όπως την παρουσίασε και την σχολίασε ο ίδιος ο Sir Hugh Foot στις 23 Ιουλίου για να εξηγήσει τις μαζικές συλλήψεις στις οποίες προέβη η βρετανική αστυνομία στην Κύπρο, φυλακίζοντας 1.200 Έλληνες και περίπου 50 Τούρκους, «οι οποίοι είναι ύποπτοι ή κατηγορούνται ότι προμελέτησαν την εκτέλεση δολοφονιών, επεισοδίων ή άλλων πράξεων εκφοβισμού και βίας». «Αυτά τα μέτρα, συνέχισε ο Κυβερνήτης ελήφθησαν για να σωθούν ανθρώπινες ζωές, να προστατευθούν οι περιουσίες των πολιτών και να παρεμποδισθεί ο εμφύλιος πόλεμος. Πιθανό να ακολουθήσουν και άλλες αποφάσεις, όσο δρακόντιες και αν πρέπει να είναι και που θα θεωρηθούν απαραίτητες για την επιβολή της τάξης».

Ο Κυβερνήτης ανακοίνωσε επίσης ότι έθεσε εκτός νόμου το τουρικό κίνημα αντίστασης TMT και εξέφρασε την ελπίδα ότι αυτό το μέτρο θα τερματίσει τις επικρίσεις ορισμένων ότι οι Βρεττανοί πολεμούν την ΕΟΚΑ μεν ανέχονται όμως την TMT.

Απαντώντας σε ερώτηση δημοσιογράφου που επιθυμούσε να μάθει αν οι συλλήψεις που έγιναν «θα βοηθούσαν ή θα εμπόδιζαν την εφαρμογή του βρετανικού σχεδίου» ο Κυβερνήτης δήλωσε : «Αυτά τα μέτρα φέρνουν πιο κοντά παρά απομακρύνουν, τη στιγμή που θα μπορέσουμε να ανοίξουμε ένα κύκλο πολιτικών διαπραγματεύσεων».

Δεν γνωρίζουμε τι να σκεφτούμε για την αισιοδοξία και το απαθές φλέγμα του Sir Hugh Foot. Η τραγική συνέχιση της άσκησης βίας και των αντιποίνων που αιματοκυλούν το νησί, θα έπρεπε πάντως με τον καιρό, να κάνουν τους Βρεττανούς να αρχίσουν να αμφιβάλλουν για την αποτελεσματικότητα του σχεδίου τους, που αφορά την επιβολή της τάξης στην Κύπρο. Αυτή την ώρα εξ'άλλου, παρά την σιωπηρή έγκριση της Εργατικής αντιπολίτευσης για το σχέδιο, αρχίζουν να ακούγονται φωνές στην ίδια τη Μεγάλη Βρετανία, απαιτώντας τροποποίηση του σχεδίου και την επιβολή στην Κύπρο κάποιων μέτρων που θα ήσαν ένα πρώτο βήμα για την εσωτερική αυτονομία. Είναι αυτή την οδό που πρέπει να ακολουθήσει, και όχι την αναζήτηση μιας πιθανής συνεννόησης ανάμεσα στις ελληνικές και τουρκικές θέσεις. Πιστεύω ότι έτσι θα βρεθούν εκείνα τα στοιχεία που θα επιτρέψουν την επαναφορά της ειρήνης στην Κύπρο.

Γαλλική Πρεσβεία στην Τουρκία

Κωνσταντινούπολη, 28 Ιουλίου 1958

Αρ. 622/ΕΥ

Henry Spitzmuller, Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Τουρκία
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Μήνυμα του Δρ Κουτσιούκ προς τους
Κυρίους Menderes, F.Dulles και Macmillan

Η κατηγορηματική άρνηση της Βρετανικής Κυβέρνησης για την αποστολή τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο για τη διατήρηση της ειρήνης, δεν αποθάρρυνε τον Δρα Κουτσιούκ. Μόλις επέστρεψε στην Κύπρο, ο ηγέτης της Τουρκικής μειονότητας, απέστειλε ένα μήνυμα στον Κύριο Macmillan και στον Κύριο Foster Dulles με το οποίο ζητά «την αποστολή τουρκικών στρατευμάτων, στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών, για να προστατέψουν ανθρώπινες ζωές αλλά και τις βάσεις από την κομμουνιστική διείσδυση».

Σύμφωνα με τον Δρα Κουτσιούκ, συνεχίζεται η σφαγή των Τούρκων από τους Έλληνες παρά τα ειδικά μέτρα που ελήφθησαν από τον Κυβερνήτη Foot (επιστολή μου Αρ.664) και ότι η μόνη ελπίδα για την επιβολή της τάξης είναι η διχοτόμηση του νησιού.

Ο τύπος δημοσιεύει σε πρώτη σελίδα αυτές τις δηλώσεις που τις συνδέει με τις διαδηλώσεις που οργανώθηκαν κατά την άφιξη των Κυρίων Menderes και Zorlu στο αεροδρόμιο του Λονδίνου, και στις οποίες έλαβαν μέρος 2000 εκπρόσωποι του Συνδέσμου Κύπρος Τουρκία.

Παρά την ένταση που υπάρχει τώρα και παρά το ότι δεν υπάρχει καμιά ένδειξη για την τύχη που θα έχουν τα μηνύματα του Δρος Κουτσιούκ, η Τουρκική Κυβέρνηση, με αυτό τον τρόπο δεν αφήνει να ξεχασθούν οι διεκδικήσεις της πάνω στην Κύπρο. Είναι αποφασισμένη να πράξει τα πάντα, οργανώνοντας και μέσα στο Λονδίνο ακόμη, μια μαζική διαδήλωση.

Γαλική Πρεσβεία στην Ελλάδα
Αρ. 382

Αθήνα, 31 Ιουλίου 1958
Ελήφθη την 1^η Αυγούστου 1958 στις 12.6 μ.μ.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ
ΠΑΡΙΣΙ

Ο Κύριος Καραμανλής και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος προέβησαν και οι δύο σε δηλώσεις σχετικά με τις ταραχές στην Κύπρο. Η δήλωση του Κυρίου Καραμανλή είναι η ακόλουθη :

«Η Βουλή των Κοινοτήτων, σε δύο περιπτώσεις κατά τη διάρκεια των τελευταίων ημερών, κάλεσε τη Βρετανική Κυβέρνηση να προσπαθήσει να πετύχει από τις Κυβερνήσεις της Ελλάδας και της Τουρκίας να απευθύνουν εκκλήσεις για να σταματήσει η αιματοχυσία στην Κύπρο.

Παρόλο που είναι καλά γνωστό ότι η ανακωχή που αποφασίσθηκε τηρήθηκε μόνο από τους Έλληνες και τερματίστηκε όταν οι Τούρκοι εξαπέλυσαν τις επιθέσεις τους εναντίον των ζώων και των περιουσιών των Ελλήνων της Κύπρου, απαντώ θετικά σ' αυτή την έκκληση της Βρετανικής Κυβέρνησης.

Πιστεύω εξ' άλλου, ότι είμαι ο εκφραστής των συναισθημάτων της ελληνικής πλευράς του λαού της Κύπρου, ο οποίος άρχισε τον αγώνα για την ελευθερία και ουδέποτε είχε επιτεθεί εναντίον της μειονότητας. Εκφράζω την ευχή, όπως στον λαό της Κύπρου επανέλθει η ειρήνη και η ομόνοια που υπήρχε στο νησί για αιώνες.»

Από την πλευρά του σε δήλωση που έδωσε στη δημοσιότητα, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος διατυπώνει τα ακόλουθα :

«Ο Βρετανός Υπουργός των Αποικιών, φαίνεται να μην είναι καλά πληροφορημένος για την κατάσταση στην Κύπρο. Κατά τη διάρκεια των χθεσινών συζητήσεων στη Βουλή των Κοινοτήτων, απέρριψε την πρόσφατη καταγγελία μας, ότι οι Τούρκοι φέρουν ακεραία την ευθύνη για τις ταραχές στην Κύπρο.

Νομίζουμε ότι είναι εύκολο να διαπιστωθεί πόσο βάσιμη είναι αυτή η καταγγελία.

Καλούμε για το σκοπό αυτό την Βρετανική Κυβέρνηση να υποδείξει μια Επιτροπή που να την απαρτίζουν βουλευτές και των δύο κομμάτων η οποία να αναλάβει να ερευνήσει το θέμα. Αυτή η έρευνα θα αποδείξει ότι είναι οι Τούρκοι που εξαπέλυσαν επιθέσεις εναντίον των Ελλήνων και οι τελευταίοι το μόνο που έπραξαν ήτο να αμυνθούν.

Ανεξάρτητα από αυτή την αναγκαία έρευνα για τις ευθύνες, αυτό που πρωταρχικά επιβάλλεται είναι να τερματισθεί η αιματοχυσία ανάμεσα στους Έλληνες και τους Τούρκους.

Όπως συχνά το δηλώσαμε, οι Έλληνες της Κύπρου επιθυμούν να ζήσουν ειρηνικά με την Τουρκική μειονότητα. Καλούμε λοιπόν τους Τούρκους να διακηρύξουν ξεκάθαρα ότι σταματούν τις επιθέσεις εναντίον των Ελλήνων. Είμαστε σίγουροι ότι άμεση θα είναι η απάντηση από την πλευρά των Ελλήνων. Αφού δεν θα χρειάζεται να αμύνονται, θα σταματήσουν τις επιθέσεις εναντίον των Τούρκων.

Εναπόκειται λοιπόν στους Τούρκους να σταματήσουν τα αιματηρά επεισόδια ανάμεσα στις δύο κοινότητες της νήσου».

Γαλλική Πρεσβεία στην Τουρκία

Κωνσταντινούπολη, 2 Αυγούστου 1958

Αρ. 672/EU

Henry Spitzmuller, Πρεσβευτής της Γαλλίας στην Τουρκία
προς τον Εξοχότατο Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Έκκληση του Κυρίου Menderes προς τους Τούρκους
της Κύπρου για ηρεμία.

Όπως είχα αφήσει να εννοηθεί στην επιστολή μου της 1^{ης} Αυγούστου, ο Κύριος Μεντερές, την επαύριο της επιστροφής του από το Λονδίνο, απήλυθε προς τους Τούρκους της Κύπρου ένα μήνυμα για επαναφορά της γαλήνης στο νησί. Η έκκληση αυτή ήτο επιθυμία της Βρετανικής Κυβέρνησης.

Αυτό το έγγραφο, του οποίου ολόκληρο το κείμενο επισυνάπτεται, περιορίζεται σε μία καταδίκη των τρομοκρατικών μεθόδων. Μειώνει την μομφή αναφερόμενος «στην απόλυτη ανάγκη» που βρέθηκε η τουρκική κοινότητα «να χρησιμοποιήσει το νόμιμο της δικαίωμα της αυτοάμυνας». Παρατηρούμε την απουσία οποιασδήποτε σαφούς αποκήρυξης των οργανώσεων «Volkan» και «T.M.T.» για τις οποίες τον τελευταίο καιρό έγινε μεγάλος θόρυβος.

Εκτός από μία παρότρυνση για τερματισμό της βίας, το κείμενο του Προέδρου του Υπουργικού Συμβουλίου, φαίνεται τελικά να καλεί τους «αδελφούς της φυλής» να ξαναρχίσουν να συνεργάζονται με την Βρετανική αστυνομία σε ότι αφορά την καταδίωξη των μελών της ΕΟΚΑ, η οποία είχε πρόσφατα διακοπεί.

Η περιορισμένη περιεκτικότητα αυτής της έκκλησης για ηρεμία, τονίζεται από την εκπομπή του Ραδιο-Αγκυρα, όπου το πιο κάτω αναφερόμενο σχόλιο ήταν τόσο βίαιο όσο και τις προηγούμενες εβδομάδες :

«Η Ελλάδα φοβάται τώρα ότι θα υποχρεωθεί να απολογηθεί για τα εγκλήματα που διέπραξε στην Κύπρο και καταδικασμένη από την παγκόσμια κοινή γνώμη, πλένει τα χέρια της με ένα ύφος αθωότητας και επιρρίπτει την ευθύνη στην άλλη πλευρά. Ελπίζει ότι με αυτό τον τρόπο το κυπριακό πρόβλημα θα επιλυθεί υπέρ της.

Εν τούτοις όλα τα έθνη του κόσμου γνωρίζουν σήμερα, ποιοί είναι οι υπεύθυνοι για τα εγκλήματα που διεπράχθησαν στο νησί. Κανένας δεν αγνοεί ότι οι δολοφόνοι της ΕΟΚΑ με την ενθάρρυνση και βοήθεια της Ελλάδας, επιτίθενται εναντίον των Τούρκων και των Αγγλων».

Μήνυμα του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου σε απάντηση της επιστολής

του Κυβερνήτη της Κύπρου Sir Hugh Foot.

«Μελέτησα με προσοχή τη δήλωση του Βρετανού Πρωθυπουργού.

Λυπούμαι να παρατηρήσω ότι εκτός από μικρές τροποποιήσεις, αυτή η δήλωση δεν κάνει τίποτα άλλο από το να επαναλαμβάνει το σχέδιο της 19^{ης} Ιουνίου 1958, το οποίο ήδη έχει απορριφθεί.

Επί πλέον, μετά λύπης μου σημειώνω ότι γίνεται προσπάθεια να εφαρμοσθεί ένα σχέδιο απαράδεκτο για τη μεγάλη πλειοψηφία του Κυπριακού λαού.

Πρέπει να γίνει ξεκάθαρα αντιληπτό ότι ο Ελληνικός λαός της Κύπρου δεν θα μπορούσε να αποδεχθεί ένα σχέδιο που παραγνωρίζει τα βασικά δημοκρατικά του δικαιώματα και του αρνείται την ελευθερία και την ειρήνη. Ένα σχέδιο που του επιβάλλει την κυριαρχία ξένων κυβερνήσεων και που διασπά την ενότητα του λαού με ένα Σύνταγμα διχοτομικό το οποίο εκπονήθηκε επίτηδες για να έχει αυτή την κατάληξη. Σε ότι αφορά την ειρήνη, θα χαθεί για το νησί, εξ' αιτίας ενός καθεστώτος που θα δημιουργεί μόνιμες διαφορές και ως εκ τούτου, θα εγκαινιάσει μια εποχή χωρίς ενότητα και συνεργασία, αλλά όπου η ένταση και ο ανταγωνισμός θα αυξάνεται με αποτέλεσμα να υπάρξουν σοβαρές επιπτώσεις.

Είναι μεγάλη η επιθυμία μας, να δούμε να αναγεννούνται στο νησί οι συνθήκες ειρήνης και αρμονίας. Γι' αυτό με όλη μου την καρδιά ανταποκρίνομαι στην έκκληση σας να τεθεί τέρμα στις διαφορές και να αποκατασταθεί η συνεργασία, η κατανόηση και η εμπιστοσύνη.

Δύναμαι πάντως να τονίσω το μεγάλο χάσμα που υπάρχει ανάμεσα στον θετικό χαρακτήρα της προφορικής σας αγόρευσης που ευνοεί τη συνεργασία, και τους αρνητικούς στόχους ενός Συντάγματος που εκπονήθηκε για να διαιρεί και επικεντρώνεται στη δυσπιστία και τον διαχωρισμό. Στην πράξη το μόνο που κάνετε είναι να το υποστηρίζετε.

Κάτω από τέτοιες περιστάσεις, αισθάνομαι ότι οφείλω να υπογραμμίσω με ιδιαίτερη επιμέλεια την έλλειψη σοφίας σε μία πολιτική που συνίσταται στην διά της βίας επιβολής ενός σχεδίου και αυτό ενάντια στη θέληση ενός λαού. Οφείλω να σημειώσω τις σοβαρές επιπτώσεις που εμπεριέχει αυτή η πολιτική και ότι οι ευθύνες θα ανήκουν αποκλειστικά στη Βρετανική Κυβέρνηση.

Εξ' άλλου, οφείλω τελικά να σημειώσω την βαθιά μας απογοήτευση όταν συνειδητοποιούμε ότι η μετριοπάθεια που επιδείξαμε, μέσα από ένα πνεύμα καλής θέλησης και συναίνεσης για να καταλήξουμε σε μια συμφωνία μεταβατικής περιόδου αυτοκυβέρνησης, δεν αντιμετωπίστηκε καθόλου με κατανόηση και δεν είχε καμιά απήχηση από την πλευρά της Βρετανικής Κυβέρνησης, της οποίας η πολιτική αποδείχθηκε ότι στερείται πάσης ειλικρίνειας και στόχου.

Ο λαός της Κύπρου δεν θα δεχθεί καμιά αυθαίρετη και μονομερή απόφαση και τώρα είναι περισσότερο αποφασισμένος παρά ποτέ να εξασφαλίσει τα δικαιώματα του για την αυτοδιάθεση και την ελευθερία του».

Λονδίνο 9 Οκτωβρίου 1958

Ο Πρεσβευτής της Γαλλίας στη Μεγάλη Βρετανία
Πρός τον Εξοχότατο Κύριο Couve de Murville
Υπουργό Εξωτερικών
Διεύθυνση Ευρώπης

Θέμα : Η Βρετανική κοινή γνώμη και η Κυπριακή κρίση

Ο φόνος της συζύγου Βρετανού αξιωματικού, που έγινε σε οδό της Αμμοχώστου, εξαγρίωσε την αγγλική κοινή γνώμη. Παρόλο που κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων υπήρξε η τάση να μεταφέρονται στις πολιτικές φιλονικίες η νοοτροπία και η ορολογία των αθλητικών αντιμαχιών, μπορούμε να διακρίνουμε ακόμα τέτοιες αντιδράσεις : ο έντιμος αντίπαλος είναι άξιος σεβασμού αλλά αυτός που χρησιμοποιεί απαγορευμένα και βάνουσα κτυπήματα, εκτίθεται στη λογοκρισία και προκαλεί την αγανάκτηση της κοινής γνώμης. Οι τρομοκρατικές ενέργειες ενάντια στις βρετανικές δυνάμεις ήδη ήταν ενοχλητικές. Οι πυροβολισμοί εναντίον αθώων οικοκυρών εκεί που έκαναν τα ψώνια τους, δεν είναι δυνατό να τύχουν συγχώρησης.

Οι πιο σκληροί επικριτές της βρετανικής δράσης και της εξάσκησης βίας από το στράτευμα όπως η Κυρία Barbara Castle και ο Κύριος Fenner Brockway, εργατικοί βουλευτές, για πρώτη φορά τάχθηκαν στο πλευρό ολόκληρης της κοινής γνώμης. Η πρώτη δήλωσε «βαθεία σοκαρισμένη από αυτή την απεχθή πράξη» και στη συνέχεια έκλεισε την πόρτα της στους περιέργους. Ο δεύτερος, σε μία συγκέντρωση των ελληνοκυπρίων στο Λονδίνο, δηλώνει κατηγορηματικά ότι τόσο δειλές πράξεις, δεν μπορούν να προκαλέσουν παρά μόνο την τυφλή οργή του στρατού. Επίσης και παρά το ότι ο τύπος δεν απέκρυψε ότι οι βρετανικές δυνάμεις κατά κάποιο τρόπο κακοποίησαν τον πληθυσμό τις επόμενες ώρες που ακολούθησαν το φόνο, αυτή τη φορά συγχώρησαν μια τέτοια συμπεριφορά του στρατού.

Οι άκαιρες δηλώσεις του ραδιοφωνικού σταθμού των Αθηνών και του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, δικαίως ή αδικώς εθεωρήθηκαν από το βρετανικό τύπο, σαν επιθυμία δικαιολόγησης της επίθεσης της Αμμοχώστου και που είχε σαν στόχο να ενθαρρύνει τους ελληνοκύπριους προς αυτή την οδό : έτσι η Daily Telegraph στις 6 Οκτωβρίου έγραψε με μεγάλους τίτλους : «Τώρα αποκλείονται πλέον οι συνομιλίες με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο».

Η κυβερνητική αντίδραση υπήρξε επίσης πολύ εντονή : μετά το πέρας της συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου, ανακοινώθηκε ότι θα παρθούν τα πλέον δραστικά μέτρα που στόχο θα έχουν την εξάλειψη της τρομοκρατίας. Οι εφημερίδες αφήνουν να νοηθεί ότι δύο από τους καλύτερους ειδικούς της Scotland Yard θα σταλούν στο νησί για να συμβουλευθούν την αστυνομία και τον στρατό πάνω στις καλύτερες μεθόδους που θα πρέπει να εφαρμοσθούν για τη σύλληψη των εγκληματιών.

Οι καθυστερημένες διαψεύσεις των ελληνικών πολιτικών και εκκλησιαστικών αρχών που αρνούνται ότι ο φόνος της Αμμοχώστου ήτο έργο τους, έγιναν δεκτές με μεγάλη επιφυλακτικότητα από τη βρετανική πλευρά. «Η ΕΟΚΑ προσπαθεί να ξεφύγει από τη θύελλα που προκάλεσε το στυγερό της έγκλημα» γράφουν οι εφημερίδες, ενώ οι διαψεύσεις του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και του Μητροπολίτη Κιτίου αναφέρονται χωρίς σχόλια.

Και αυτό, επειδή στην πραγματικότητα, η ελληνική εκκλησιαστική ιεραρχία δεν χαίρει καμιάς αξιοπιστίας στο Λονδίνο. Σε περισσότερες από μία φορές, οι υπηρεσίες του Φόρεϊν Οφφισ, σε συνομιλίες που είχαν με συνεργάτες μου, χαρακτήρησαν τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, σαν ένα «αιματοβαμμένο ιερέα» και η Manchester Guardian της 6^{ης} Οκτωβρίου μέσα από ένα μακροσκελές άρθρο της αφιερωμένο στις μεθόδους εκφοβισμού της ΕΟΚΑ (των οποίων η περιγραφή μας θυμίζει τις μεθόδους του F.L.N.), γράφει : «Οι κυριότεροι μοχλοί εκφοβισμού είναι οι ιερείς και οι μαθητές η οργάνωση νεολαίας (A.N.E.) που ιδρύθηκε κάτω από την αιγίδα της εκκλησίας και μέσα σε αυτή την οργάνωση η ΕΟΚΑ βρίσκει μια ανεξάντλητη δεξαμενή στρατολόγησης νεοσυλλέκτων.....».

Εκείνο που ενοχλεί ιδιαίτερα τους καλά πληροφορημένους κύκλους μέσα από αυτή τη γενίκευση των εγκλημάτων, είναι η ματαιότητα αυτών των προσχημάτων, η λέξη παρεξήγηση δεν μπορεί ίσως να χρησιμοποιηθεί μέσα σε τέτοιες τραγικές καταστάσεις. Ενώ οι Έλληνες προσδίδουν στην εφαρμογή του σχεδίου Μακμίλαν τον χαρακτηρισμό του ανεφάρμοστου, οι Άγγλοι αρνούνται να δουν σε τι αυτό το σχέδιο προσβλέπει για το μέλλον, αφού ότι και να συμβαίνει, προβλέπεται ότι θα ισχύσει προσωρινά μόνο για επτά χρόνια. Η παρουσία ενός εκπροσώπου της τουρκικής κυβέρνησης σημειώνει βέβαια μια άμεση επέμβαση της κυβέρνησης της Αγκυρας και «αν το επιθυμεί» της Αθήνας. Στην πραγματικότητα όμως, αυτή η επιρροή της Αθήνας και της Αγκυρας, ήδη εξασκείτο και η παρουσία ενός κυβερνητικού εκπροσώπου δεν θα εμπόδιζε την βρετανική κυβέρνηση να παραχωρήσει στους Κυπρίους το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, αν αυτό το μέτρο θα έφερνε την ειρήνη στο νησί.

Ενώ στην Κύπρο, οι ταραχές και τα μέτρα καταστολής διαδέχονται το ένα το άλλο, μια ελπίδα εξεύρεσης λύσης του προβλήματος διαφαίνεται μέσα από τις συνομιλίες του Ατλαντικού Συμβουλίου της 6^{ης} Οκτωβρίου. Δεν είναι παρά μια ακτίδα φωτός στον ορίζοντα, εμπιστευόταν σε ένα συνεργάτη μου ο υποδιευθυντής του Τμήματος του Φόρεϊν Οφφισ, αλλά είναι αρκετή για να ξαναδώσει ελπίδες και να αναθερμάνει την καλή βούληση.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Υπουργείο Εξωτερικών
Υπηρεσία Αποκρυπτογράφησης

Ουάσιγκτων, 16 Οκτωβρίου 1958

Αναφέρομαι στο τηλεγράφημα REPAN Αρ. 206, το οποίο μου γνωστοποιήθηκε κάτω από τον Αρ. 11.076.

Σαν συνέχεια της χθεσινής συνεδρίας που αφιερώθηκε στο πρόβλημα της Κύπρου, ο Αμερικανός εκπρόσωπος του ΝΑΤΟ, έστειλε στο State Department, μία απαισιόδοξη έκθεση στην οποία περιγράφει το βαρύ κλίμα που επικρατεί στις συνομιλίες.

Η Υπηρεσία Ελληνικών και Τουρκικών Υποθέσεων, εκτιμά ότι η επιτυχία ή η αποτυχία της συμφωνίας για μια τριμερή συνδιάσκεψη εξαρτάται τώρα κυρίως από την Κυβέρνηση των Αθηνών η οποία πρέπει να πείσει τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο να υιοθετήσει μια λιγότερο αδιάλλακτη στάση και να μην επιμένει οι αποφάσεις να παρθούν άμεσα σε ότι αφορά τομέλλον της Κύπρου. Σύμφωνα με ενδείξεις που φθάνουν από την Αθήνα, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, του οποίου το γόητρο παραμένει ισχυρό ανάμεσα στους ελληνοκύπριους, είχε προκαλέσει τη δυσανασχέτηση των Ελλήνων ηγετών με την χωρίς επιφύλαξη επικρότηση της δράσης της ΕΟΚΑ και ιδιαίτερα με την επιφυλακτικότητα του να καταδικάσει τους φόνους δύο Βρετανών υπηκόων.

Ο Πρεσβευτής των Η.Π.Α. στην Αθήνα, που βρίσκεται σε συνεχή επαφή με την Κυβέρνηση των Αθηνών και ο οποίος της γνωστοποίησε προχθές την αποδοχή εκ μέρους της Αμερικανικής κυβέρνησης του κειμένου που προτείνει ο Κύριος SPAAK, δεν θα προβεί σε καμμία ενέργεια μετά τη χθεσινή συνεδρία. Η Υπηρεσία Τουρκικών και Ελληνικών Υποθέσεων, αφήνει να νοηθεί ότι το State Department το οποίο δεν σταμάτησε κατά τη διάρκεια των τελευταίων εβδομάδων, να διακυρήττει την μετριοπάθεια και την συνδιαλαγή, διστάζει να εξασκήσει νέες και πιο ευθείες πιέσεις πάνω στους Έλληνες ηγέτες.